

Een mixed-method onderzoek naar het aanbod en gebruik van ICT in Europese gevangenissen.

Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van Master in de Agogische wetenschappen door

Tack Fauve

Academiejaar 2015-2016

Promotor: Dr. Brosens Dorien

Begeleider(s): Dr. Brosens Dorien

Aantal woorden: 17.838

SAMENVATTING MASTERPROEF

Naam en voornaam: Tack Fauve

Rolnr.: 0500457

KLIN
AO
ONKU
AGOG

Titel van de Masterproef:

Een mixed-method onderzoek naar het aanbod en gebruik van ICT in Europese gevangenissen.

Promotor: Dr. Brosens Dorien

Samenvatting: (300 woorden)

Dit mixed-method onderzoek brengt het bestaande aanbod en gebruik van ICT in Europese gevangenissen in kaart. Om de data te verzamelen werd gebruik gemaakt van enerzijds online vragenlijsten in Europese gevangenissen (N=121) en anderzijds 9 interviews en een focusgroep met gebruikers en aanbieders van drie learning practices, namelijk Educatie Achter Buitenlandse Tralies (Nederland), Virtual Campus (Verenigd Koninkrijk) en Prison Cloud (België). Dit onderzoek toont significante verschillen tussen ICT-diensten en -voorzieningen en de verschillende Europese delen. TV en telefonie zijn de meeste voorkomende ICT-voorzieningen. E-learning en games zijn de meest aangeboden ICT-diensten. Open internet in Europese gevangenissen is schaars. De gebruikers en aanbieders van ICT binnen de gevangenis muren zijn over het algemeen tevreden over de learning practices en zien ze graag (wereldwijd) uitbreiden. Om dit te realiseren dient echter rekening gehouden te worden met bepaalde knelpunten. Hiervoor is een rol weg gelegd in het (Europese) beleid. Het organiseren van een (internationaal) netwerk, het voorzien van financiële middelen en het veranderen van de publieke opinie zijn hun aandachtspunten. Potentiële ICT-voorzieningen en -diensten en specifieke toekomstplannen van de learning practices werden beschreven. De digitale wereld deed reeds zijn intrede in de gevangenis, maar er is gegarandeerd nog een grotere toekomst voor weggelegd.

Graag wil ik deze thesis opdragen aan één persoon in het bijzonder: Aurore Ruyffelaere. Een master geschiedenis halen aan de VUB was een van haar vele dromen... Helaas is Aurore in juli 2013 te vroeg van ons heengegaan. Ik hoop hierbij toch nog een droom te laten uitkomen. Liefste Aurore, bedankt dat je me leerde om steeds te geloven in mezelf.

DANK- EN VOORWOORD

Voor u ligt de thesis getiteld: "Een mixed-method onderzoek naar het aanbod en gebruik van ICT in Europese gevangenis". Met deze thesis sluit ik de vierjarige opleiding tot (vrijtijds)agoog aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB) af.

Van in den beginne had ik een enorme interesse voor het gevangeniswezen. Ik mag dan ook van geluk spreken dat ik met het onderwerp 'ICT in Europese gevangenis' kan afsluiten. Een mixed-method onderzoek leidde uiteindelijk tot het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Hoe groot de motivatie ook moge zijn, het is zoals men zegt: "Een thesis schrijven kost bloed, zweet en tranen", maar ik ben fier op het resultaat.

Deze thesis is in eerste instantie een voorbereidend onderzoek voor het Foriner project. Ik werkte hiervoor nauw samen met Yentl Van Eeckhout (medestudente) die ook voorbereidend onderzoek deed voor het Foriner project. Zij onderzocht het aanbod van educatie voor buitenlandse gedetineerden in Europese gevangenis. Bedankt Yentl voor de samenwerking en overlegmomenten. Jouw directe aanpak heeft mijn motivatie nog meer aangewakkerd. In tweede instantie is deze thesis bedoeld voor iedereen die interesse heeft in het hedendaagse gevangeniswezen. Ook mensen die kritisch tegenover ICT in (Europese) gevangenis staan behoren hierbij. Met veel plezier maak ik ze wegwijs in het Europese gevangeniswezen en het gebruik van ICT.

Verder wil ik van de gelegenheid gebruik maken om bepaalde mensen te bedanken. Eerst en vooral wil ik mijn promotor en begeleidster Dr. Dorien Brosens bedanken. Ze is ondanks alle moeilijkheden steeds in mij blijven geloven. Zonder haar steun had ik deze thesis nooit tot een goed einde kunnen brengen.

Ik wil ook Dr. Prof. De Donder Liesbeth bedanken. Samen met Dr. Dorien Brosens gaf ze mij de kans om een thesis te schrijven die kadert in een groter project, Foriner. Het was motiverend om een thesis te schrijven die nuttig en bruikbaar is. Hun enthousiasme en rotsvast geloof in dit project werkten aanstekelijk. Daarnaast coachte Dr. Prof. Liesbeth De Donder alle masteragogen anderhalf jaar lang in het schrijven en de do's en don'ts van een thesis. Haar kennis en toewijding tilden onze thesissen allemaal naar een hoger niveau.

Bovendien wil ik alle partners van het Foriner project bedanken. Zonder hen hadden we nooit zoveel respondenten kunnen bereiken. Speciale dank gaat uit naar Philippe De Ridder die de interviews in de gevangenis van Beveren mee mogelijk maakte. Alsook bedankt aan de respondenten van Virtual Campus dat ze begrip opbrachten voor mijn Engelse spreekvaardigheden. Bedankt aan alle gedetineerden en andere respondenten die uitvoerig hun ervaringen over de learning practices wouden delen.

Uiteraard wil ik ook mijn ouders en vrienden bedanken. Geen van jullie twijfelde een seconde aan mijn kunnen. Ik ben de 'meisjes van het middelbaar' enorm dankbaar dat ze na vier jaar nog steeds aan mijn zijde staan en ik bij hen tijdig mijn hart kon luchten. Bedankt aan mijn mama, Tine De Waele, voor het nalezen van mijn thesis. Bedankt aan Sarah Eyckerman om tijdig mijn gedachten te verzetten.

Als laatste wil ik nog mijn klasgenoten bedanken voor de afgelopen vier jaar en iedereen die op één of andere manier betrokken was deze thesis en het behalen van mijn diploma.

Ik wens u alvast veel leesplezier toe.

Fauve Tack

Augustus 2016

INHOUDSOPGAVE

I.	INLEIDING	1
II.	LITERATUURSTUDIE	3
1.	De rol van Europa m.b.t. gevangenen.....	3
1.1	Verenigde Naties	3
1.2	Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens	3
1.3	Het Comité ter Preventie van Foltering.....	4
1.4	De Raad van Europa (RvE)	4
2.	Gedetineerden in Europese gevangenen.....	5
2.1	Cijfers.....	5
2.2	Buitenlandse gedetineerden.....	7
3.	ICT binnen de gevangismuren.....	7
3.1	ICT als communicatiemiddel	7
3.2	ICT als educatie(hulp)middel	8
3.3	ICT als informatiekanaal.....	10
3.4	ICT als ontspannings- en coping mechanisme	10
3.5	PrisonCloud in België	11
3.6	Europese projecten.....	12
4.	Digitale kloof.....	13
5.	Ongewenste effecten en aandachtsfactoren.....	14
6.	Conclusie.....	16
III.	ONDERZOEKSVRAGEN EN CONCEPTUELE MODELLEN.....	17
1.	Kwantitatieve onderzoeksvragen	17
2.	Kwalitatieve onderzoeksvragen.....	17
3.	Conceptuele modellen	18
IV.	DATA EN METHODE	19
1.	Algemeen	19
2.	Kwantitatief luik	19
2.1	Onderzoekseenheden.....	19
2.2	Dataverzamelmethode	20
2.3	Meetinstrument.....	20

2.4	Analyseprocedure	21
3.	Kwalitatief luik.....	22
3.1	Onderzoekseenheden.....	22
3.2	Dataverzamelmethode	23
3.3	Meetinstrument.....	23
3.4	Analyseprocedure.....	24
V.	RESULTATEN	25
1.	Kwantitatieve resultaten	25
1.1	ICT-gebruik in Europa.....	25
1.2	Verschillen in het gebruik van ICT	30
1.3	Beschikbaarheid ICT in gevangenis.....	32
1.4	Drempels voor het implementeren van ICT	33
2.	Kwalitatieve resultaten	34
2.1	Educatie Achter Buitenlandse Tralies (EABT)	34
2.2	Prison Cloud	35
2.3	Virtual Campus	42
VI.	DISCUSSIE EN CONCLUSIE	45
1.	Bespreking van de onderzoeksvragen.....	45
1.1	ICT in Europese gevangnissen (kwantitatief luik)	45
1.2	Drie learning practices (kwalitatief luik).....	46
2.	Beperkingen eigen onderzoek.....	49
3.	Aanbevelingen verder onderzoek	49
4.	Praktische- en beleidsaanbeveling.....	50
5.	Conclusie.....	51
VII.	LITERATUURLIJST	52
VIII.	BIJLAGEN	59
1.	Indeling Europa	59
2.	Online enquête.....	60
3.	Informed consent	68
4.	Topiclijst.....	70
5.	Interviewschema professionelen	71
6.	Interviewschema gedetineerden	74

7.	Interview respondent 9 (ICT-medewerker).....	77
8.	Codeerschema analyse kwalitatief luid.....	94

TABELLEN, FIGUREN EN GRAFIEKEN

Lijst van tabellen

Tabel 1: De gevangenispopulatie in de Europese Unie	6
Tabel 2: Respondenten kwalitatief luik	22
Tabel 3: Overzicht ICT-voorzieningen	25
Tabel 4: Overzicht ICT-diensten	26
Tabel 5: ICT-voorzieningen volgens Europese delen	30
Tabel 6: ICT-diensten volgens Europese delen	31
Tabel 7: Visies over ICT in Europese gevangenissen	32
Tabel 8: Visies over drempels voor implementeren ICT	33
Tabel 9: Indeling Europa	59

Lijst van figuren

Figuur 1: Meervoudige uitsluitingsrisico's	14
Figuur 2: Conceptueel model kwantitatief onderzoek	18
Figuur 3: Conceptueel model kwalitatief onderzoek	18

Lijst van grafieken

Grafiek 1: Toegang tot internet	27
Grafiek 2: Personeel met toegang tot het internet	28
Grafiek 3: ICT-voorzieningen voor educatieve doeleinden	29
Grafiek 4: Faciliteiten educatie	29

I. INLEIDING

De laatste decennia heeft onze samenleving een grote digitale evolutie doorgemaakt. We kunnen ons geen leven meer inbeelden zonder gsm, computer of internet. De digitale tools zijn onmisbaar in de huidige samenleving. ICT binnen de gevangenis daarentegen is al regelmatig het onderwerp van discussie geweest in de media. Slechts sinds enkele jaren heeft de digitale wereld daar zijn intrede gedaan (Beyens, 2015b; Champion & Edgar, 2013).

Ook in Belgische gevangenissen bestaan een aantal initiatieven. Zo is er in drie gevangenissen een open leercentrum waar gedetineerden op hun eigen tempo een cursus kunnen volgen. In deze open leercentra staan computers ter beschikking en worden via moodle (een online leerplatform) allerlei cursussen aangeboden. Daarnaast heeft de nieuwe gevangenis in Beveren, de gevangenis van Leuze-en-Hainaut en binnenkort de gevangenis van Marche-En-Famenne PrisonCloud. Hiermee krijgen gedetineerden een beperkte toegang tot het internet en kunnen ze hun dossier raadplegen, rapportbriefjes indienen, een cursus volgen door middel van e-learning, tv kijken, telefoneren, gamen, kantine bestellen, enzovoort. (Beyens, 2015b; e-BO Enterprises, 2015, z.d.; Freys, 2016).

Heel wat mensen veroordelen het ICT-gebruik in de gevangenis. Dit blijkt uit de vele reacties die online verschijnen na het verschijnen van een bepaald krantenartikel. Toch bestaan er reeds onderzoeken die het belang van ICT in de gevangenis benadrukken. Zo kunnen gedetineerden sneller en vaker communiceren met hun familie, hun vrijlating gemakkelijker en grondiger voorbereiden, enz. (Champion & Edgar, 2013; Clarke, 2012; e-BO Enterprises, z.d.; Pike, Farley, & Hopkins, 2015). Verder biedt ICT het voordeel dat het gebruikt kan worden ter uitbreiding van het reguliere educatieve aanbod, bv. afstandsonderwijs of blended learning (Clarke, 2012). Zo kunnen gedetineerden met toegang tot bijvoorbeeld PrisonCloud aan e-learning doen. Onderzoek heeft aangetoond dat het aanbieden van ICT en educatie de re-integratie bevordert en recidive vermindert (Champion & Edgar, 2013; Clarke, 2012; e-BO Enterprises, z.d.; Pike e.a., 2015). ICT brengt gedetineerden immers vaardigheden bij die ze kunnen gebruiken tijdens de detentieperiode en na hun invrijheidsstelling. Het zijn vaardigheden die hun actieve participatie en inclusie in de huidige samenleving verhogen (Clarke, 2012; Verhoeven, 2014). Wanneer niet geïnvesteerd zou worden in ICT binnen de gevangensmuren, ontstaat een digitale kloof tussen (ex-)gedetineerden en mensen in de vrije samenleving. Dit is zowel voor de huidige samenleving, als voor de (ex-) gedetineerden geen gunstige situatie. Het leidt tot sociale exclusie in de huidige digitale samenleving (Barreiro-Gen, Novo-Corti, & Varela-Candamio, 2013; Champion & Edgar, 2013; Costelloe & Langelid, 2011).

Gezien ICT binnen de gevangensmuren pas sinds enkele jaren zijn intrede heeft gedaan, bestaat er nog weinig onderzoek naar de initiatieven die op dit gebied genomen worden. Het bestaande onderzoek spitst zich toe op digitale bewakingssystemen (Beyens, 2015a; Vande Walle et al., 2015), bibliotheken (Ings & Joslin, 2011; Meurisse, 2011; Payne & Sabath, 2007) of gezondheid (Adams & Pike, 2008; Gaskin, Longhurst, & Anoshiravani, 2012; Martin, Wamboldt, O'Connor, Fortier, & Simpson, 2013). Dit thesisonderzoek heeft verschillende doelen. Ten eerste wil het in

kaart brengen welk ICT-aanbod er reeds is in Europese gevangenissen. Ten tweede maakt het kennis met enkele learning practices.

Als eerste volgt een literatuurstudie waarbij bestaande onderzoeken over ICT in gevangenissen worden behandeld. Daarnaast komen ook cijfers van gedetineerden binnen Europa aan bod en wordt er een beeld geschetst van het bestaande onderzoek naar ICT binnen de gevangensmuren. Vervolgens worden de onderzoeksvragen en de methodologie uitgebreid toegelicht. Daarop volgen de resultaten en ten slotte de discussie en conclusie.

II. LITERATUURSTUDIE

1. De rol van Europa m.b.t. gevangenen

Aangezien deze thesis zich afspeelt binnen een Europees perspectief, is het belangrijk inzicht te hebben in welke Europese organen een invloed hebben op het gevangenisbeleid van de individuele lidstaten.

1.1 Verenigde Naties

De Verenigde Naties (VN) is sinds 1945 een intergouvernementele organisatie die opkomt voor de internationale vrede en veiligheid en waarvan intussen 193 landen lid zijn. De landen overleggen, zoeken samen naar oplossingen, ... maar behouden daarbij steeds hun eigen beslissingsbevoegdheid. In het Handvest van de Verenigde Naties zijn de grondslagen vastgelegd (Parlementair Documentatie Centrum Universiteit Leiden, z.d.; Vereniging voor de Verenigde Naties, 2016).

1.1.1 *De Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens (UVRM)*

De UVRM is geen verdrag en dus niet bindend, maar heeft wel een grote morele betekenis. Mensenrechten werden voor het eerst vastgelegd. Het heeft de basis gelegd voor heel wat andere verdragen zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (zie 1.2. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens) (Amnesty International Vlaanderen vzw, 2016; Amnesty NL, z.d.). Eigenlijk vat Artikel 1 alles samen: "*Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Ze zijn begiftigd met verstand en geweten, en behoren zich jegens elkander in een geest van broederschap te gedragen.*" (Amnesty International Vlaanderen vzw, 2016).

1.1.2 *United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners*

De 'Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners' - ook de 'Mandela Rules' genoemd - is sinds 1955 een richtlijn die streeft naar een internationale overeenkomst over de minimumregels voor de behandeling van gedetineerden (Stuurgroep volwassenenonderwijs, 2012; United Nations, z.d.). De regels geven geen gedetailleerde omschrijving van een 'model'gevangenis, maar geven de basis van de algemene consensus van het hedendaagse denken en de essentiële elementen van de meest adequate systemen vandaag. Deze kunnen gezien worden als goede en algemeen aanvaarde principes. Voor deze thesis is regel 58 van groot belang. De regel stelt dat gedetineerden regelmatig de mogelijkheid moeten hebben om te communiceren met hun familie en vrienden. Dit door gebruik te maken van schriftelijke, -en indien beschikbaar- elektronische, digitale en andere middelen (United Nations, z.d.).

1.2 Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) moet het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) interpreteren. Dit is van groot belang wanneer het gaat over Europese regelgeving en mensenrechten. Sinds 2000 doet het EHRM vele uitspraken betreffende de verschillende en uiteenlopende aspecten in de vrijheidsberoving. Bij het beoordelen hiervan baseren ze zich op de European Prison Rules (zie 1.3. De Raad van Europa). Desondanks handelt de EVRM niet rechtsreeks over het gevangeniswezen. Het Hof interpreteert de algemene rechten en beginselen en past deze toe. Zo

gaf de Grote Kamer van het Hof een omschrijving van welke doelstellingen moeten nagestreefd worden bij de uitvoering van de gevangenisstraffen. Het Hof is dan ook een belangrijk hulpmiddel bij de evaluatie van de nationale penitentiaire wetgevingen. Verder kunnen ook gevangenisautoriteiten worden beoordeeld wanneer zij mogelijkheden voorzien waarbij gedetineerden hun rechten kunnen uitoefenen om zo hun re-integratie te vergemakkelijken. Men bereikt echter geen uniforme naleving in alle Europese lidstaten. Het EHRM richt zich op het verbeteren van excessief slechte detentieomstandigheden van individuen (Daems e.a., 2009; Europese Commissie, 2011).

1.3 Het Comité ter Preventie van Foltering

Het Comité ter Preventie van Foltering (CPT) benadrukt het belang van een menselijke benadering van de vrijheidsberoving in Europa. Dit comité heeft invloed op vele aspecten van het gevangeniswezen. Het doel van het CPT is om foltering en onmenselijke of vernederende bestraffing te voorkomen en doet dit door toezicht te houden op de behandeling van personen die van hun vrijheid beroofd zijn, vanuit een preventief oogpunt (Daems e.a., 2009).

Het CPT maakt hun standpunt over de verschillende aspecten van de vrijheidsberoving duidelijk aan de hand van de jaarverslagen en rapporten over de bezoeken aan gevangenen van individuele staten. Hier wordt veel waarde aan gehecht. Uit deze rapporten volgen ook concrete beleidsaanbevelingen (Daems e.a., 2009).

1.4 De Raad van Europa (RvE)

Het Comité van ministers van de RvE geeft beleidsaanbevelingen die gericht zijn op het begeleiden en sturen van nationale overheden inzake vrijheidsberovingen. De RvE heeft dankzij zijn ervaring een leidende rol. Daarnaast heeft het Comité ook expliciet invloed op beslissingen van het EHRM en rapporten van het CPT. Toch wordt het belang van de aanbevelingen niet in elke individuele Europese staat universeel aanvaard en/of erkend (Daems e.a., 2009; Europese Commissie, 2011).

1.4.1 *European Prison Rules*

Eén van de belangrijkste aanbevelingen van het Comité van ministers zijn de herziene European Prison Rules (EPR) (2006). Deze EPR werden in 1973 voor het eerst aangenomen door het Comité van ministers, zijn herzien in 1987 en nog eens in 2006. Deze bevatten uitgebreide richtlijnen over het beheer van gevangenen en de behandeling van gevangenen en zijn gericht op het beschermen van de fundamentele rechten van gedetineerden die overeenstemmen met het legitieme doel van de detentie. Men stelt bijvoorbeeld dat het gevangenisregime voor alle gedetineerden (inclusief buitenlandse gedetineerden) gericht moet zijn op de voorbereiding voor re-integratie. Dit wordt zichtbaar gemaakt op vlak van onderwijs, vorming, opleiding en arbeid. Het uiteindelijke doel is om het gevangenisbeleid te standaardiseren zodat de lidstaten gemeenschappelijke normen en praktijken hanteren (Crétenot, 2013; Daems e.a., 2009; Europese Commissie, 2011; Stuurgroep volwassenenonderwijs, 2012).

De European Prison Rules is tweedelig. Enerzijds zijn er regels m.b.t. de normalisering van het leven in de gevangenis. Er wordt aanbevolen aan de lidstaten om het leven in de gevangenis zo

dicht mogelijk te laten aanleunen bij het leven buiten. Anderzijds zijn er regels m.b.t. responsabilisering. Deze regels stellen dat gedetineerden een individuele verantwoordelijkheid dienen te hebben in de dagelijkse werking van de gevangenis. Vanuit deze twee doelen moedigt de Raad van Europa de gevangenis aan om een sociaal leven te organiseren binnen de gevangenis en zoveel mogelijk gebruik te maken van een open regime waarbij gedetineerden enige autonomie hebben, alsook de gedetineerden toe te staan hun dagelijkse contacten te onderhouden of andere aspecten uit het dagelijks leven (Crétenot, 2013; Smit & Snacken, 2009).

In hoofdstuk 2 van de 'European Prison Rules' staan de regels een voor een uitgelegd (Rada Europy, 2006). In deze thesis is regel 24 over het contact met de buitenwereld van uiterst belang. Regel 24 stelt dat verlies van vrijheid niet mag leiden tot het verlies van contact met de buitenwereld. Autoriteiten dienen daarvoor zo goed mogelijke omstandigheden te creëren met aandacht voor moderne technologische manieren van communiceren. Dit zonder dat de veiligheid en beveiliging in het gedrang komen gezien elektronische communicatie een hoger risico inhoudt. Om dit risico te beperken kan men deze vorm van communicatie beperken tot een specifieke groep gedetineerden. Gezien de veiligheidsrisico's kunnen veranderen, zijn er verder geen specifieke richtlijnen over elektronische communicatie opgenomen in de European Prison Rules (Rada Europy, 2006; Smit & Snacken, 2009).

Net zoals alle andere beleidsaanbevelingen zijn ook deze niet bindend voor de nationale overheden, doch hebben ze een stijgende invloed op het beleid en de Europese rechtspraak. Ze sluiten overigens nauw aan op de wetgeving. Ook de beschikbaarheid van de EPR in verschillende talen zorgt ervoor dat deze duidelijk en toegankelijk zijn voor de individuele Europese staten (Daems e.a., 2009; Europese Commissie, 2011).

2. Gedetineerden in Europese gevangenis

2.1 Cijfers

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gevangenispopulatie in Europa (World Prison Brief, 2015). Deze zijn gesorteerd volgens de ratio van de gevangenispopulatie per land. De landen maken deel uit van de Europese Unie. Verder bevat de tabel de cijfers over de totale gevangenispopulatie per land en het procent buitenlandse gedetineerden per land.

In de Europese Unie zitten in totaal bijna 600 000 personen in de gevangenis. Litouwen, Letland en Estland hebben respectievelijk de hoogste ratio (/100 000). D.w.z. dat in deze landen per 100 000 inwoners meer dan 200 personen in de gevangenis zitten. Denemarken, Finland en Zweden hebben de laagste ratio: tussen de 55 en 61 personen op 100 000 inwoners. Het VK heeft de grootste totale gevangenispopulatie (ratio: 148) en Malta heeft de kleinste totale gevangenispopulatie (ratio: 135). Polen heeft het laagste procent buitenlandse gedetineerden (0,7%) en daarop volg Roemenië (0,8%) (World Prison Brief, 2015). Luxemburg, Griekenland, Cyprus en Oostenrijk hebben respectievelijk het hoogste procent buitenlandse gedetineerden dat telkens hoger is dan 50%. D.w.z. dat in deze landen meer dan de helft van de gedetineerden buitenlandse gedetineerden zijn (Foriner, 2016; World Prison Brief, 2015).

TABEL 1: DE GEVANGENISPOPULATIE IN DE EUROPESE UNIE (28) (WIKIPEDIA, 2014; WORLD PRISON BRIEF, 2015).

Ranking	Land	Ratio (/100.000) gevangenispopulatie	Totale gevangenispopulatie	% buitenlandse gedetineerden
1	Litouwen	268	7.810	1,6
2	Letland	239	4.745	1,8
3	Estland	216	2.830	37,4
4	Tsjechië	195	20.628	8,0
5	Polen	191	72.609	0,7
6	Hongarije	187	18.424	7,1
7	Slovakije	184	9.991	10,9
8a	VK: Engeland en Wales	148	85.843	12,8
8b	Schotland	143	7.692	3,7
8c	Noord-Ierland	87	1.607	8,8
9	Roemenië	143	28.383	0,8
10	Portugal	138	14.238	17,3
11	Spanje	136	63.025	29,1
12	Malta	135	582	40,2
13	Bulgarije	125	9.028	2,0
14	Luxemburg	112	631	72,3
15	Griekenland	109	11.798	60,4
16	België	105	11.769	42,9
17	Frankrijk	100	66.864	21,7
18	Oostenrijk	95	8.188	50,9
19	Cyprus	94	811	53,2
20	Kroatië	89	3.763	5,6
21	Italië	86	52.434	33,1
22	Ierland	80	3.733	13,5
23	Duitsland	78	63.628	27,1
24	Slovenië	73	1.511	10,9
25	Nederland	69	11.603	23,2
26	Denemarken	61	3.481	42,9
27	Finland	57	3.105	15,3
28	Zweden	55	5.400	30,7
Totaal			596154	

2.2 Buitenlandse gedetineerden

Buitenlandse gedetineerden of foreign national prisoners (FNP) zijn gedetineerden die niet het paspoort hebben van het land waarin ze in de gevangenis zitten. FNP kampen vaak met vele problemen. Ze worden geconfronteerd met discriminatie, kennen hun rechten onvoldoende, hebben geen of een te klein sociale netwerk en krijgen te maken met economische marginalisatie (Atabay, 2009; Hofstee-van der Meulen & van Kalmthout, 2015; van Kooten, 2008). De meest voorkomende problemen van FNP in de gevangenis zijn het gevolg van taal- en cultuurbarrières (Atabay, 2009; Daems e.a., 2009; Hofstee-van der Meulen & van Kalmthout, 2015; van Kooten, 2008). FNP kennen het justitieel systeem van het land waarin ze opgesloten zitten niet. Dit leidt er o.a. toe dat ze hun weg niet vinden naar rechtsbijstand (Atabay, 2009). In elke gevangenis gelden regels die moeten nageleefd worden, maar wanneer deze omwille van de taal niet of slechts gedeeltelijk begrijpbaar zijn, zorgt dit voor problemen. FNP kennen noch hun rechten, noch hun verplichtingen. Hierdoor overtreden FNP mogelijks de gevangenisregels wat resulteert in sancties. De moeilijke communicatie tussen gedetineerden onderling en met het gevangenispersoneel leidt vaak tot misverstanden. Zonder hulp van anderen kunnen FNP geen aanvragen indienen om bv. een dokter te raadplegen, de sociale dienst te spreken, enz. (Atabay, 2009; Daems e.a., 2009; van Kooten, 2008).

Deze taal- en cultuurbarrières leiden ertoe dat FNP minder of zelfs helemaal niet deelnemen aan socioculturele activiteiten, minder werken in de gevangenis, enz. Eenzame uren op cel leiden tot opstandig of agressief gedrag en sociale isolatie. Dit wordt versterkt door het gebrek aan steun van hun sociale netwerk, cultuurverschillen en gebrek aan kennis van het strafrechtelijk systeem (Atabay, 2009; Daems e.a., 2009).

3. ICT binnen de gevangensmuren

ICT staat voor informatie- en communicatietechnologie. Het verwijst naar computers, laptops, telefoons, gsm's, videocommunicatiemiddelen (Skype), e-readers, internet, enz. (Champion & Edgar, 2013).

3.1 ICT als communicatiemiddel

Ten eerste kan ICT gebruikt worden als *middel om met anderen in contact te blijven*. In deel 1 van de EPR staat: "*Gedetineerden mogen zo vaak als mogelijk communiceren per brief, telefoon of andere vormen van communicatie met hun families, andere personen en vertegenwoordigers van externe organisaties en bezoeken van deze personen ontvangen (24.1)*" (Rada Europy, 2006).

ICT kan verder de familiebanden van gedetineerden bevorderen door gebruik te kunnen maken van e-mails, telefonie, Skype, video-conferencing, ... Dit niet ter vervanging van de face-to-face bezoeken, maar ter aanvulling. In de huidige gevangensmuren is telefonisch of schriftelijk contact, naast het bezoek, vaak het enige contact dat gedetineerden met de buitenwereld hebben. Het is dus van groot belang dat gedetineerden kunnen telefoneren met hun familie, advocaat, ... (Champion & Edgar, 2013). Het aantal telefoongesprekken dat gedetineerden mogen hebben is

afhankelijk per land, per gevangenis en per regime (Maculan, Ronco, & Vianello, 2013). Verder zijn de gedetineerden ook veelal afhankelijk van het bewakingspersoneel om te kunnen bellen. Dit leidt soms tot frustraties wanneer gedetineerden niet naar wens kunnen telefoneren (Goris, 2007). Telefoongesprekken voeren vanuit de gevangenis zijn allesbehalve goedkoop. Een eigen gsm of de mogelijkheid van te skypeen zou dit probleem deels kunnen oplossen (Baerten, 2010; Champion & Edgar, 2013).

Daarnaast is het handig voor de familie om a.d.h.v. ICT de gedetineerde te onderhouden door bv. geldstoringen of onlineregelingen van het bezoek. ICT kan de gehele communicatie met de familie verbeteren (Baerten, 2010; Champion & Edgar, 2013). In de gevangenis van Hoogstraten kunnen gedetineerden sinds juni 2012 30min/week skypeen met hun partner en kinderen. Oorspronkelijk ter aanvulling van het bezoek, telefoneren en het schrijven van brieven (Mariën e.a., 2014; Weliswaar.be, 2012). Het effect bleek uiteindelijk veel groter dan gedacht (Weliswaar.be, 2012). Het pilootproject werd positief geëvalueerd (Journalinks, 2013; Mariën e.a., 2014). Journalinks (2013) stelt dat desondanks het succes en de positieve evaluatie bij de uitbreiding van het project Skype niet zal worden gebruikt omwille van technische, juridische en veiligheidsredenen (Journalinks, 2013).

Uit het onderzoek van (Maculan e.a., 2013) blijkt dat geen enkele - van de toen onderzochte - gevangenissen in Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Griekenland, Italië, Litouwen, Polen, Portugal en Spanje over de mogelijkheid bleek te beschikken om de gedetineerden via e-mail of andere online mogelijkheden te laten communiceren met hun familie (Maculan e.a., 2013). Telefoneren kunnen de gedetineerden wel. In Griekenland kunnen ze onbeperkt telefoneren. In Polen daarentegen kan een persoon in voorarrest niet telefoneren (Maculan e.a., 2013).

Naast het belang van de bestaande familiebanden en vriendschappen, moet er ook aandacht besteed worden aan nieuwe relaties. Uit gesprekken dat (Baerten, 2010) voerde met gedetineerden bleek dat ze ook hier veel nood aan hebben. Dit voornamelijk voor langgestraften of gedetineerden die weinig tot geen bezoek krijgen (Baerten, 2010). Enige tijd geleden bestond er een website 'Prisoners.be'. Hierop konden gedetineerden een profiel aanmaken en verder werkte het als een datingsite. Intussen is dit initiatief stopgezet (Baerten, 2010; Het laatste nieuws, 2008). Op de website van Binnendemuren (www.binnendemuren.be) worden nog maandelijks oproepen van gedetineerden geplaatst om een pennenvriend(in) te vinden. Hierbij staat, in tegenstelling tot prisoners.be, duidelijk omschreven hoe dit in z'n werk gaat: de gedetineerden beschikken niet over internet, maar kunnen het Binnendemuren team een zoekertje doorgeven en zij plaatsen dit op de website. Wanneer er reactie komt op het zoekertje, worden de contactgegevens van de gedetineerde(n) doorgegeven (het Binnendemuren Team, 2016).

3.2 ICT als educatie(hulp)middel

ICT binnen de gevangenis wordt het meest gebruikt als *middel om educatie te ondersteunen*. (Champion & Edgar, 2013). Het is voor gedetineerden niet mogelijk om zonder toestemming de gevangenis te verlaten. De lesgevers komen dus naar hen toe. Dit kan op een directe manier, maar ook op een indirecte manier waarbij men gebruik maakt van ICT om op een afstand te

communiceren. Op deze manier kunnen de gedetineerden constant uitleg vragen aan de lesgevers en kunnen de lesgevers op hun beurt uitleg en feedback geven (Erisman & Bayer Contardo, 2005).

Verschillende rapporten wijzen uit dat gevangenen die actief participeren aan educatieprogramma's in de gevangenis, gemiddeld 46% minder recidiveren (Erisman & Bayer Contardo, 2005). Onderzoek toont overigens aan dat gedetineerden die actief participeren aan educatie 13% meer kans op werkgelegenheid (Davis, Bozick, Steele, Saunders, & Miles, 2013). Verder bevordert educatie de humanisering, normalisering en tevredenheid over de detentie binnen de gevangenis. (Beyens & Boone, 2013; Erisman & Bayer Contardo, 2005). Tenslotte leidt het ook tot een daling van het aantal incidenten met verwondingen en het geven van zware sancties aan gedetineerden (Alzúa, Rodriguez, & Villa, 2010).

ICT in de gevangenis is een effectief leer(hulp)middel voor vele (basis)cursussen (Hawley, Murphy, & Souto-Otero, 2013; Langelid, Mäki, Raundrup, & Svensson, 2009; Pike e.a., 2015). ICT dient niet ter vervanging van de huidige onderwijsmanieren in de gevangenis, maar ter aanvulling en uitbreiding ervan (Champion & Edgar, 2013). Educatie in de gevangenis gaat verder dan de basisvaardigheden zoals lezen en schrijven. De digitalisering van educatie binnen de gevangenis zorgt ervoor dat het mogelijk is om heel wat verschillende cursussen aan te bieden. Overigens is het op deze manier mogelijk om per gedetineerde een individueel, up-to-date onderwijstraject op te stellen (Hawley e.a., 2013; Langelid e.a., 2009; Meurisse, 2011; Pike e.a., 2015; Zamosteanu, 2010). Dit biedt mogelijkheden tot verderzetting van de educatie voor gedetineerden die slechts een beperkte periode in de gevangenis blijven of gedetineerden die overgeplaatst worden (Hawley e.a., 2013). Het creëert verder de mogelijkheid om gedetineerden educatieve hulpmiddelen buiten de gevangenis te laten raadplegen. Dit is van groot belang voor Europese buitenlandse gedetineerden die op deze manier instellingen van hun thuisland kunnen raadplegen. (Langelid e.a., 2009).

Aldus verbetert ICT de individualiteit, flexibiliteit en de continuïteit van het leren in de gevangenis en na de vrijlating. Voor sommige gedetineerden bevorderen de ICT-vaardigheden sterk hun kansen op een job na hun vrijlating. ICT-vaardigheden zijn cruciaal in onze huidige samenleving, zowel binnen als buiten de gevangensmuren (Champion & Edgar, 2013; Langelid e.a., 2009).

Toch zijn deze cursussen niet voor elke gedetineerde geschikt. Digitale cursussen vereisen namelijk enige voorkennis over hoe een computer werkt. Hierdoor moeten gedetineerden vaak eerst een intakegesprek doorlopen vooraleer ze aan de cursus kunnen beginnen. Verder kan men vaak slechts één cursus tegelijkertijd volgen. Uit een project in de Belgische gevangenis van Ieper bleek dat de cursussen voornamelijk voor hoger geschoolde gedetineerden een groot succes zijn (Meurisse, 2011).

Ook het gevangenispersoneel kan gebruik maken van e-learning (Clarke, 2012; Dénes, 2015). Bijscholingen kunnen digitaal gemakkelijk en snel georganiseerd worden, het aantal verschillende cursussen kan sterk uitgebreid worden, enz. Het is flexibel in tijd en locatie (Dénes, 2015; McKay & Chlad, 2015; Wisén & Lohman, 2015). Toch bestaat er een tegentelling tussen de nood van

leraren om internet te gebruiken als educatiehulpmiddel en de veiligheidsrisico's die eraan verbonden zijn (Langelid e.a., 2009).

3.3 ICT als informatiekanaal

Het grootste deel van de gedetineerden komt op een bepaald moment vrij (Champion & Edgar, 2013; Reisdorf & Jewkes, 2016). ICT kan een handig hulpmiddel zijn om deze vrijlating voor te bereiden. Gedetineerden kunnen op zoek gaan naar job, een huis en andere. Gedetineerden kunnen zelf meer verantwoordelijkheid krijgen voor hun vrijlating. Een goede voorbereiding draagt immers bij aan het verminderen van recidive (Champion & Edgar, 2013).

Uit onderzoek blijkt dat het binnenkomen in de gevangenis niet evident is. Nieuwkomers worden overstelpd met nieuwe indrukken en zijn hierdoor vaak overdonderd en angstig. Veelal krijgen gedetineerden onvoldoende informatie over de dagelijkse gang van zaken (Baerten, 2010). Informatie over de regels en mogelijkheden die gelden binnen de gevangenis zouden bv. kunnen meegedeeld worden a.d.h.v. ICT. Dit is reeds mogelijk in de gevangenis van Beveren. Gedetineerden hebben er PrisonCloud en hebben een applicatie genaamd intranet, waaronder ze de laatste nieuwtjes, de gevangenisregels, foto's, enz. terug vinden (e-BO Enterprises, z.d.).

Uit hetzelfde onderzoek van (Baerten, 2010) blijkt dat het krijgen van informatie niet alleen stroef loopt bij de nieuwe gedetineerden, maar ook bij gedetineerden die reeds enige tijd in de gevangenis vertoeven. Een intern informatiekanaal op de televisies is in vele gevangenissen beschikbaar, maar dit is vaak verouderd en wordt niet voldoende aangepast (Baerten, 2010).

Informatie op een efficiënte manier doorspelen blijkt niet enkel moeilijk naar de gedetineerden toe, maar ook naar de penitentiaire beampten. Zij blijken vaak te weinig op de hoogte te zijn om gedetineerden een antwoord te bieden op hun vragen. Ook tussenbeide verloopt de communicatie stroef. Rapportbriefjes zijn de meest gebruikte vorm van communicatie. Telkens wanneer een gedetineerde een vraag of verzoek heeft, moet hij/zij een rapportbriefje schrijven en dit doorgeven aan een personeelslid. Om het briefje uiteindelijk bij de juiste persoon te brengen, zijn nog een aantal tussenpersonen nodig en bijgevolg gaan de briefjes vaak verloren (Baerten, 2010). Dit omslachtig doorgeefstelsel is intussen in de gevangenissen van Beveren en Lantin-en-Hainaut niet meer van toepassing. Daar kunnen de gedetineerden alles vragen of regelen via de computer met Prisoncloud (zie 3.5. PrisonCloud in België) vanuit hun cel. Gedetineerden maken ook gebruik van gedigitaliseerde bestelbonnen van de kantine (e-BO Enterprises, z.d.; Meurisse, 2011). Wekelijks bestellen alle gedetineerden samen daar voor €12.000 tot €20.000 artikelen. Deze bestellingen verlopen nu vlotter en efficiënter, zowel voor de gedetineerden als voor het personeel, gezien de gedetineerden zelf de digitale bon invullen en het bedrag automatisch van hun rekening gaat (Meurisse, 2011).

3.4 ICT als ontspannings- en coping mechanisme

ICT biedt voor de *bibliotheek* in de gevangenis vele mogelijkheden. Zo kunnen gedetineerden een aanvraag indienen om een boek te lenen van de gemeentelijke/stedelijke bibliotheek. Lezen kan bijdragen tot meer kennis, maar kan daarnaast ook ontspannend zijn (Meurisse, 2011).

Reeds vele onderzoeken duiden op de meerwaarde van *digitale games* wat betreft stressvermindering, tevredenheid en de positieve invloed op het humeur van de gamer. Recent onderzoek van (Ribbens & Malliet, 2014) wijst uit dat gedetineerden met toegang tot digitale games hun tijd beter kunnen beheren, een beter contact hebben met medege-detineerden, meer en beter emoties ervaren en het gevoel herwinnen dat ze de situatie onder controle hebben. Ontspanningsmogelijkheden worden in de gevangenis vaak aangeboden om de gevangenen beter onder controle te hebben, interpersoonlijke relaties te versterken, de tijd sneller te laten voorbijgaan en angst en eenzaamheid te verminderen. Zo zorgen verwezenlijkingen tijdens het gamen voor een beter zelfbeeld en door het oplossend denken dat ze nodig hebben tijdens het gamen voelen ze zich trots (Ribbens & Malliet, 2014). Gastspreker Wim Veen -die sprak op de PriMedia slotconferentie te Rotterdam (2015)- duidde dat tijdverdrijf als enige positieve effect niet correct is. In tegenstelling tot wat vaak gezegd wordt, leiden gewelddadige games niet tot meer geweld, maar oefent men sociale rollen in de virtuele wereld uit (Ribbens & Malliet, 2014; Veen, 2015).

3.5 PrisonCloud in België

Cloud binnen de gevangenis verwijst naar een veilige databank waar opgeslagen bestanden van de gedetineerde opstaan en die op verschillende computers of apparaten opgehaald kunnen worden (Champion & Edgar, 2013). PrisonCloud is een beveiligd en flexibel dienstenplatform ontwikkeld door e-BO enterprises in samenwerking met de Federale Overheidsdienst Justitie (e-BO Enterprises, z.d.). In de serviceverlening staan de volgende concepten centraal: veiligheid, betaalbaarheid, gemakkelijk te beheren, flexibel identiteitsbeheer met verschillende niveaus van beveiliging, monitoring en controle en als laatste tijd en locatie-gebaseerde toegang tot diensten (Beyens, 2015b; e-BO Enterprises, z.d.).

Gedetineerden kunnen dankzij PrisonCloud kennis maken met nieuwe technologieën en op een autonome en verantwoorde manier enkele handelingen uitvoeren (Belgische Federale Overheidsdiensten, 2014; Beyens, 2015a; e-BO Enterprises, z.d.). Elke gedetineerde in een Belgische gevangenis waar men PrisonCloud reeds heeft ingevoerd (Beveren, Leuze-en-Hainaut en binnenkort Marche-en-famenne), heeft een computer op cel. Op elke moment van de dag kunnen zij zich aanmelden met een identificatietoken (via USB-stick) en gebruik maken van de e-learning mogelijkheden en informatie vinden over het gevangenisregime (Belgische Federale Overheidsdiensten, 2014; Beyens, 2015b; e-BO Enterprises, z.d.; Verhoeven, 2014). De optie bestaat om dat in verschillende talen te doen (Beyens, 2015b).

Naast de e-learning mogelijkheden kunnen gedetineerden ook hun juridisch dossier raadplegen, telefoneren, zich inschrijven voor een activiteit, kantineaankopen doen, boeken bestellen, geld beheren, de activiteitenkalender raadplegen, een film huren, ... De toegang tot sommige van deze diensten is tijds- en locatie gebonden. PrisonCloud biedt m.a.w. informatie en diensten aan op maat van de gedetineerden (Belgische Federale Overheidsdiensten, 2014; Beyens, 2015b; Dhaemer, 2014; e-BO Enterprises, z.d.). Enkelen krijgen beperkte toegang tot het internet. Dit uitsluitend om bepaalde websites te lezen die vooraf door justitie zijn goedgekeurd (Beyens, 2015b; e-BO Enterprises, z.d.). Bovendien maakt een systeem zoals PrisonCloud het mogelijk om bibliotheken efficiënter te organiseren. Zo kunnen boeken gereserveerd en uitgeleend worden uit

de plaatselijke bibliotheken (Beyens, 2015b; Dhaemer, 2014; Meurisse, 2011). Dankzij PrisonCloud kunnen gedetineerden hun competenties en vaardigheden bijschaven en hun autonomie vergroten (Belgische Federale Overheidsdiensten, 2014; Beyens, 2015a).

In februari 2016 werd door e-BO Enterprises een enquête naar tevredenheid afgenomen in de gevangenis van Beveren. De enquête gaf tevredenheid van gedetineerden over PrisonCloud aan. Gedetineerden werden gevraagd om een 30-tal diensten te quoteren van 1 zijnde slecht tot 4 zijnde uitstekend. Gemiddeld (N=119) werd bijna een score van 3 op 4 behaald (Goedbloed, 2016).

3.6 Europese projecten

3.6.1 *Virtual Campus (VK)*

Virtual Campus is een beveiligd platform waarop bepaalde diensten worden aangeboden. Educatie, arbeid, re-integratie en familiale relaties worden ondersteund (Champion & Edgar, 2013; The Open University, 2016; "The Virtual Campus", z.d.). Gedetineerden hebben op Virtual Campus toegang tot informatie, advies en richtlijnen over vaardigheden en arbeid en verder ook tot onlinetrainingen en modules. Het gevangenispersoneel kan voor gedetineerden een actieplan opstellen en opvolgen, berichten sturen naar gedetineerden en statistieken bekijken. Dit in alle gevangenissen van Engeland en Wales. Virtual Campus is een samenwerking tussen the National Offender Management Service (NOMS), Skills Funding Agency en Department for Business Innovation & Skills (The Open University, 2016; "The Virtual Campus", z.d.).

3.6.2 *Cyber bases (Frankrijk)*

In 2007 startte in Frankrijk een project genaamd cyber bases, waarbij gedetineerden toegang kregen tot computers met internet. Dit project werd opgestart door het ministerie van justitie met als doel de digitale kloof en ongeletterdheid te verkleinen en recidivisme te verminderen. Intussen is het reeds in zeven gevangenissen mogelijk om gedetineerden te leren hoe ze op het internet moeten gebruiken. Ze krijgen toegang tot bepaalde websites van openbare diensten en informatiewebsites zoals Wikipedia. Onder toezicht is interactie en emailverkeer toegestaan, maar zonder toezicht mogen ze hun toetsenbord niet gebruiken. Cyber bases wordt echter alleen gebruikt als educatiehulpmiddel. Ze kunnen e-oefeningen maken op websites die leraren geselecteerd hebben of les krijgen over de computer, Word, Excel en het schrijven van een CV. Het laat gedetineerden toe om op een interactieve manier te leren (Crétenot, 2013).

3.6.3 *Telfi (Oostenrijk)*

Tussen 2002 en 2005 namen zes Oostenrijkse gevangenissen deel aan een project genaamd Telfi. Dit is een e-learning project waarbij een beveiligde IT-infrastructuur werd geïnstalleerd in de gevangenissen. Daarop werden verschillende cursussen aangeboden: ICT, Duits, Engels, kantoor, houtbewerking, enz. Afhankelijk van de cursus werd er twee of drie keer per week klassikaal lesgegeven. Deze lessen werden aangevuld met zelfstudie waarbij gedetineerden gebruik maakten van Telfi. Dit noemt men blended learning. Verder was het ook mogelijk dat gedetineerden via een forum contact opnamen met lesgevers en omgekeerd. Gedetineerden

onderling konden op deze manier niet communiceren. Gedetineerden hebben verbinding met internet (Hammerschick, 2010).

Gedetineerden hebben op twee manieren toegang tot de Telfi-server. Enerzijds zijn er klaslokalen uitgerust met computers die verbonden zijn met Telfi. Anderzijds werden 'leer-eilanden' gemaakt. Dit zijn kleine, verplaatsbare bureaus met een PC, een monitor, een toetsenbord en een muis. De PC heeft toegang tot Telfi en de mogelijkheden zijn aangepast aan de individuele noden van de gedetineerden. Met deze 'leer-eilanden' kunnen gedetineerden studeren in hun cel (Hammerschick, 2010).

3.6.4 Standalone computers en internet (Finland)

In Finland beschikken alle gevangenen over computers, maar zonder toegang tot het internet. De standalone computers worden gebruikt om gedetineerden te leren hoe ze met een computer moeten werken, berekeningen uit te voeren, tekstverwerkingsprogramma's leren gebruiken, enz. Sommige gevangenen bieden ICT-cursussen aan, maar ook daar mag geen internet gebruikt worden. Sommige scholen bieden ter vervanging demo's aan. Gedetineerden die aan de universiteit studeren kunnen via hun adviseur e-mails ontvangen en educatief materiaal printen. Verder is er een Finland reeds een pilootproject geweest in zeven open gevangenen waarbij gelimiteerd internet werd toegestaan onder toezicht. Dit project kan echter – ondanks de positieve evaluatie van het gevangenispersoneel – wegens wettelijke redenen niet worden uitgebreid (Hammerschick, 2010).

4. Digitale kloof

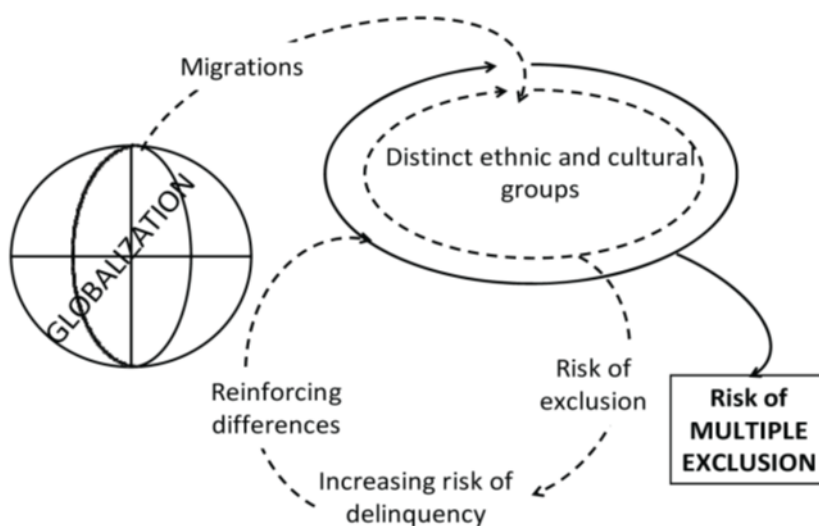
In de huidige samenleving speelt ICT een belangrijke en groeiende dagelijkse rol. De technologische ontwikkeling brengt niet alleen voordelen (bv. communicatie) met zich mee, maar het creëert ook een bepaalde vorm van uitsluiting, namelijk digitaal ongeletterdheid (Barreiro-Gen e.a., 2013). Iemand is digitaal ongeletterd wanneer men niet over het vermogen beschikt om digitale informatie en communicatie verstandig te gebruiken en kritisch te evalueren. Het gaat verder dan het wel of geen toegang hebben tot ICT (Commissie Informatica in het voortgezet onderwijs, 2012; Cornell University, 2009; De Caluwe & Van Dooren, 2007). Volgens De Caluwe & Van Dooren (2007) bestaat er niet zoiets als dé digitale kloof. Er zijn meerdere digitale kloven ineen: ongelijke toegang (1ste graad) en ongelijke vaardigheden en gebruik (2de graad) (De Caluwe & Van Dooren, 2007).

De 'digitale kloof' leidt tot sociale desintegratie. Dit ten gevolge van ongelijke toegang tot informatie en communicatietechnologie en ongelijke toegang tot het netwerk. Dit verdeelt volgens (Buchmüller, Joost, Bessing, & Stein, 2011) de samenleving in twee groepen: de on-liners en de no-liners. Leeftijd, onderwijs, geslacht en infrastructuur spelen hierin een belangrijke rol (Barreiro-Gen e.a., 2013; Buchmüller e.a., 2011). Bovendien bestaat er ook een tweedeling tussen mensen die enerzijds denken dat nieuwe technologie positief is en anderzijds mensen die vooral schrik hebben en de gevaren zien. Daarnaast kost het hoge percentage digitale analfabeten de maatschappij geld. Het heeft namelijk een invloed op educatie, maatschappelijke participatie en economische ontwikkelingen (Barreiro-Gen e.a., 2013).

Spaans onderzoek wees uit dat 40,8% van de gedetineerden iets weet over het gebruik van een computer en 23,9% totaal niets. Slechts 8,2% kan goed gebruik maken van een computer. We kunnen dus stellen dat het digitale analfabetisme bij gedetineerden zeer hoog ligt. Het digitale analfabetisme is voornamelijk hoog bij gedetineerden ouder dan 30 jaar. (Barreiro-Gen e.a., 2013)) onderzocht ook de bereidwilligheid om te leren. Deze percentages lagen zeer hoog: 91,8% van de gedetineerden wil een computer beter leren gebruiken. Gedetineerden hebben echter wel het gevoel dat de cursussen in de gevangenis je enkel leren hoe een computer op te starten en een basis in Word (Baerten, 2010; Barreiro-Gen e.a., 2013).

Ten gevolge van de globalisatie en bijgevolg ook de migratie, worden de (digitale) veranderingen versneld. Wanneer de samenleving hier niet tolerant en flexibel tegenover staat, is er een verhoogd risico op exclusie (zie figuur 1). Ten gevolge van de globalisatie migreren mensen sneller. Er is een constante beweging van mensen die van het ene land naar het andere gaan. Mensen die niet volledig integreren komen vaak terecht in een vicieuze cirkel. Verschillende etnische en culturele groepen komen samen. Daaruit volgt een risico tot uitsluiting. Dit leidt tot een verhoogd risico op overtredingen die opnieuw de verschillen versterkt of benadrukt (Barreiro-Gen e.a., 2013). Deze uitsluiting zien onderzoekers ook binnen de gevangenissen (Barreiro-Gen e.a., 2013). Overigens wijst onderzoek uit dat gevangenissen die zich flexibel en opbouwend opstellen - ter vermindering van de gevangenisdeprivaties zoals het verlies van vrijheid - het geweld in de gevangenis inperkt (Daems e.a., 2009).

FIGUUR 1: MEERVOUDIGE UITSLUITINGSRISICO'S (BARREIRO-GEN E.A., 2013).

5. Ongewenste effecten en aandachtfactoren

Er is weinig onderzoek gedaan naar de effectieve kostenbesparing van ICT in de gevangenis. Toch is dit één van de redenen om het te implementeren (Beyens, 2015a, 2015b). Gedetineerden voeren steeds meer taken autonoom uit en zijn hiervoor verantwoordelijk. Beyens (2015a) stelt dat dit misschien zal leiden naar een gevangenis met eenzame opsluiting. Minder personeel zorgt voor minder contact tussen gedetineerden en het personeel, wat dan op zijn beurt weer leidt tot

minder dynamische veiligheid. Dynamische veiligheid steunt juist op deze relatie tussen personeel en gedetineerden. Net zoals een penitentiair bewakingsassistent meedeelde tijdens een rondleiding in de gevangenis van Beveren stelt Beyens ook dat het personeel minder zal weten wat er leeft in de gevangenis. Dit is nochtans nuttig om bepaalde crisissituaties op voorhand te zien aankomen of om situaties beter in te schatten. Indien er geen aandacht meer zou besteed worden aan deze dynamische veiligheid, zou de gevangenis ondanks alle technologie mogelijk toch minder veilig zijn (Beyens, 2015a).

Het spreekt voor zich dat, los van alle mogelijkheden en positieve invloeden, er ook een aantal gevaren schuilen in het gebruik van ICT binnen de gevangensmuren. De verschillende systemen die ICT in de gevangenis mogelijk maken beogen illegale acties uit te sluiten, alles controleerbaar te maken, verhinderen dat sociale netwerksites kunnen gebruikt worden om contact te zoeken met slachtoffers of getuigen en dat gedetineerden geen misdrijven kunnen plegen of een ontsnapping kunnen plannen (Champion & Edgar, 2013).

Ook op vlak van educatie is dat niet zo eenvoudig. In gevangensissen werkt men met zeer strikte plannings. Alsook komen de gevangenen doorheen het hele jaar in de gevangenis terecht en vertrekken er ook steeds. Daar komt dan nog eens bij dat ook de lengte van de straf, transfers naar een andere gevangenis, uitgangsvergunningen, enz. struikelblokken zijn. Er kan m.a.w. gesteld worden dat educatie op zich in de gevangenis niet evident is en bijgevolg digitale educatie ook niet (Barreiro-Gen e.a., 2013).

De grootste moeilijkheden zijn de heterogeniteit van de gedetineerden en de moeilijkheden wat betreft open toegang tot het internet. Dat laatste staat haaks op de veiligheidsmaatregelen die er genomen worden in de gevangensissen. Fundamenteel om ICT te implementeren is een computer. Gevangenen die er een lange straftijd hebben op zitten, kunnen volledig onvertrouwd zijn met de nieuwe technologie. Dit bemoeilijkt hun re-integratie (Barreiro-Gen e.a., 2013). Verder wijst onderzoek uit dat beperkt internet in de gevangenis frustraties kan opwekken bij gedetineerden die goed met een computer kunnen omgaan. Voor hen zijn de mogelijkheden te beperkt (Crétenot, 2013)

6. Conclusie

De Europese organen hebben weinig aandacht voor regelgevingen of adviezen i.v.m. ICT in gevangenissen. Enkel regel 58 van de Mandela Rules en regel 24 van de EPR zijn in relatie te brengen met ICT. Deze regels betreffen 'contact met de buitenwereld' en stelt dat gedetineerden regelmatig de mogelijkheid moeten krijgen om te communiceren met hun familie en vrienden (United Nations, z.d.). Autoriteiten dienen daarbij rekening te houden met de moderne communicatietechnologieën (Smit & Snacken, 2009). Verder is de aanbevolen normalisering en responsabilisering in het gevangeniswezen van belang (Rada Europy, 2006).

ICT binnen de gevangenis werd in de literatuurstudie onderverdeeld volgens functie. ICT als communicatiemiddel focust zich voornamelijk op het bevorderen van familie banden (Champion & Edgar, 2013). Uit de literatuurstudie bleek dat - met uitzondering van telefonie - er weinig communicatiemogelijkheden geïmplementeerd zijn in de gevangenissen (Maculan e.a., 2013). Er zijn echter wel verschillende mogelijkheden (Baerten, 2010; Champion & Edgar, 2013).

ICT als educatie(hulp)middel wordt binnen de gevangenis het meest gebruikt (Baerten, 2010; Champion & Edgar, 2013). Door te participeren aan educatieprogramma's recidiveren gedetineerden gemiddeld minder en maken ze meer kans op werkgelegenheid (Erisman & Bayer Contardo, 2005). Het draagt ook bij aan de humanisering, normalisering en tevredenheid over de detentieperiode (Beyens & Boone, 2013; Erisman & Bayer Contardo, 2005).

Ook ICT als ontspannings- en coping mechanisme werd besproken. De belangrijkste bevindingen hierbij zijn de onderzoeken die duiden stressvermindering, tevredenheid en positieve invloed op het humeur van een gamer. Gedetineerden die gamen blijken hun tijd beter te beheren, hun emoties beter onder controle houden en hebben een beter contact met medegedetineerden (Ribbens & Malliet, 2014).

Verder werden enkele bestaande projecten geschetst. In België maakt men reeds gebruik van PrisonCloud. Dit is een veilige cloud binnen de gevangenis waar bepaalde diensten worden aangeboden (Champion & Edgar, 2013; Beyens, 2015b; e-BO Enterprises, n.d.). Virtual Campus (VK), Cyber bases (Frankrijk) en Telfi (Oostenrijk) werden kort besproken. Uit de literatuur blijkt dat deze systemen over het algemeen positief geëvalueerd worden (Crétenot, 2013).

Uit onderzoek blijkt dat het percentage van digitaal analfabetisme bij gedetineerden zeer hoog ligt. Indien de samenleving hier niet tolerant en flexibel zou tegenover staan, is er een verhoogd risico op exclusie (Barreiro-Gen e.a., 2013). Als laatste bleek dat er aan het implementeren van ICT in gevangenissen een aantal risico's verbonden zijn. Het is dus van groot belang om hier steeds rekening mee te houden (Champion & Edgar, 2013).

Algemeen blijkt dat ICT binnen de gevangensmuren mogelijkheden biedt op vlak van communicatie, educatie en ontspanning biedt, maar dit weinig effectief geïmplementeerd wordt. Er is echter weinig onderzoek gedaan naar het aanbod, gebruik, gevolgen, etc. van ICT in gevangenissen.

III. ONDERZOEKSVRAGEN EN CONCEPTUELE MODELLEN

1. Kwantitatieve onderzoeksvragen

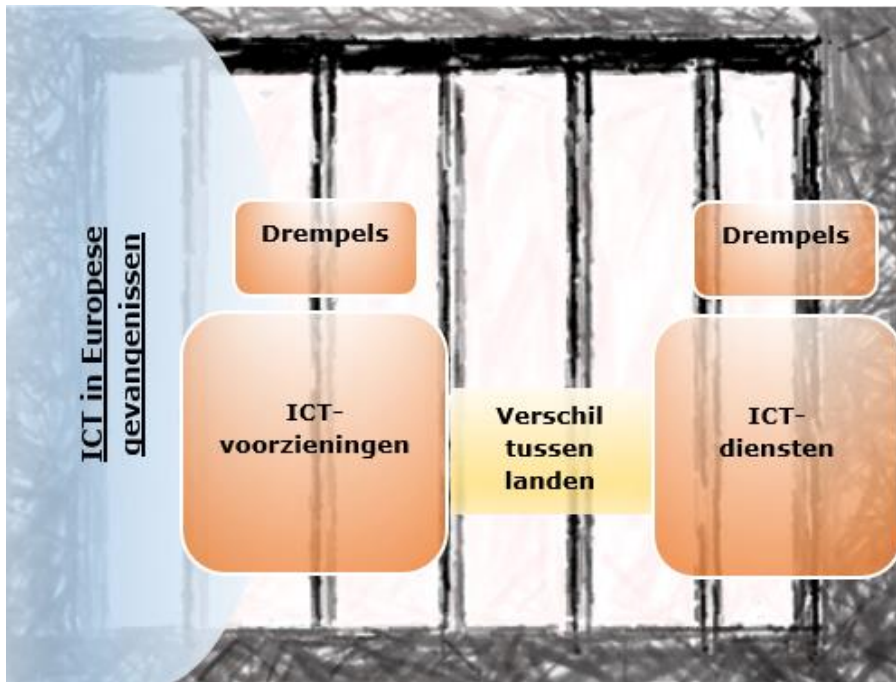
- Over welke ICT-mogelijkheden beschikken gedetineerden in Europese gevangenissen?
  - Tot welke ICT-voorzieningen hebben gedetineerden in Europese gevangenissen toegang?
  - Tot welke ICT-diensten hebben gedetineerden in Europese gevangenissen toegang?
- Welke verschillen in het gebruik van ICT zijn vast te stellen tussen de Europese gevangenissen?
- Welke drempels ervaren Europese gevangenissen voor het implementeren van ICT?

2. Kwalitatieve onderzoeksvragen

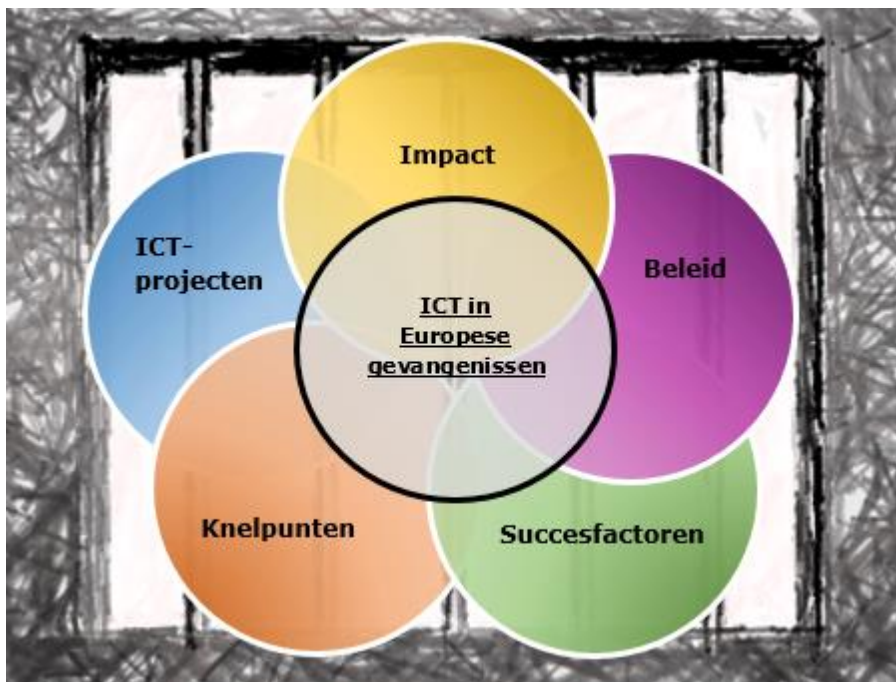
- Wat omvatten de bestudeerde ICT-projecten?
  - Hoe zijn de bestudeerde ICT-projecten ontstaan (wanneer, aanleiding, initiatiefnemers)?
  - Wie is de doelgroep van de bestudeerde ICT-projecten?
  - Met wie wordt er samengewerkt?
- Welke impact/voordelen hebben de bestudeerde ICT-projecten voor gedetineerden, de gevangenis en de samenleving?
- Welke succesfactoren en knelpunten ervaren gebruikers en aanbieders van de bestudeerde ICT-projecten?
  - Welke succesfactoren en knelpunten ervoeren de aanbieders bij de opstart van het project?
  - Welke succesfactoren en knelpunten ervaren de aanbieders op dit ogenblik?
- Wat moet er volgens de gebruikers en de aanbieders op beleidsvlak veranderen om ICT binnen de gevangensismuren in Europa te realiseren?

3. Conceptuele modellen

FIGUUR 2: CONCEPTUEEL MODEL KWANTITATIEF ONDERZOEK

FIGUUR 3: CONCEPTUEEL MODEL KWALITATIEF ONDERZOEK

IV. DATA EN METHODE

1. Algemeen

Deze thesis kaderde in een grootschalig Europees project, Foriner. Foriner beoogt om kwalitatieve, laagdrempelige en gecertificeerde leeromgevingen te verstrekken aan buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit. Het project legt zich erop toe dat de gedetineerden educatieve cursussen kunnen volgen vanuit hun land. Verder focust het project ook op digitalisering in Europese gevangenissen. De FORINER (hoofd)partners zijn Vocvo (coördinator-België), Vrije Universiteit Brussel, Educatie Achter Buitenlandse tralies (EABT-Nederland) en MegaNexus (VK). Verder is er ook een samenwerking met Europris, European Prison Education Association (EPEA), Confederation of European Probation (CEP) en Weston College. Het project is mede gefinancierd door het Erasmus+ programma van de EU over de periode van 1 januari 2016 tot 31 december 2017 (European Organisation of Prison and Correctional Services, 2016; Foriner, 2016; Stuurgroep volwassenenonderwijs, 2016).

Het voorbereidende onderzoek voor Foriner werd uitgevoerd samen met drie andere onderzoekers¹. Dit deel van het onderzoek spitste zich toe op de rol die ICT reeds speelt of kan spelen in Europese gevangenissen. De onderzoeksvragen werden onderzocht aan de hand van een mixed method onderzoek. Dit is een onderzoek dat bestaat uit twee onderdelen: een kwantitatief luik en een kwalitatief luik (Bulsara, z.d.; Creswell & Plano Clark, 2011; de Boer, 2006; Johnson & Onwuegbuzie, 2004). Dit zal in verschillende fasen verlopen: eerst het kwantitatieve luik, daaropvolgend het kwalitatieve luik (Bulsara, z.d.; Creswell & Plano Clark, 2011). Het kwantitatieve luik bestond uit een online vragenlijst die peilde naar het aanbod ICT in Europese gevangenissen. Daarop volgden interviews en een focusgroep met verschillende learning practices.

2. Kwantitatief luik

2.1 Onderzoekseenheden

In dit luik van de masterproef waren de medewerkers in Europese gevangenissen de onderzoekseenheden. Deze werden bereikt door een online enquête in Limesurvey te bezorgen aan Europris, the European Prison Education Association (EPEA) en the Confederation of European Probation (CEP). Europris stuurde de vragenlijst door naar gevangenisadministraties. Deze gevangenisadministraties vulden de vragenlijst in voor een doorsnee gevangenis in hun land. EPEA stuurde de vragenlijst door naar nationale afdelingen. Zij stuurden de vragenlijst op hun beurt door naar hun leden.

Hoeveel personen de online enquête uiteindelijk ontvingen is gezien de methode waarop we de onderzoekseenheden probeerden te bereiken moeilijk te achterhalen. Finaal namen er 121

---

¹ Mevr. Van Eeckhout Yentl (medestudente), Dr. Brosens Dorien (promotor en begeleidster) en Dr. Prof. De Donder Liesbeth

respondenten deel aan het onderzoek. Deze 121 respondenten kwamen uit 108 verschillende gevangenissen. Hiervan is 50,9% van de gevangenissen (N=106) gelegen in Noord-Europa, 23,6% in West-Europa, 10,4% in Oost-Europa en 15,1% uit Zuid-Europa. De indeling werd gemaakt volgens de indeling van de Verenigde Naties (United Nations & Statistical Office, 2015) (zie bijlage 1). 57,4% van de gevangenissen waar straffen worden uitgevoerd hebben (afdelingen met) een gesloten regime, 25,9% hebben (afdelingen met) een (semi-)open regime. 54,6% van de 108 unieke gevangenissen hebben (afdelingen met) een hoog beveiligingsniveau, 46,3% een medium beveiligingsniveau en 18,5% een laag beveiligingsniveau. Gezien de respondenten bij bepaalde vragen meerdere antwoorden konden aanduiden is het cumulatieve procent soms niet exact 100%. 33,1% van de respondenten (N=108) gaven aan een functie in de gevangenisdirectie uit te oefenen, 42,1% een functie als educatief medewerker en de overige 24,8% specificeerden hun functie zoals bv. beleidscoördinator, leraar, penitentiair bewaking assistent, ICT-medewerker, enz.

2.2 Dataverzamelmethode

Om data te verzamelen werd een online enquête opgesteld in Limesurvey. Gezien de verspreiding van de respondenten in Europa, was dit de meest praktische methode. Data kan snel verzameld worden en de methode is kosteneffectief. Verder is online enquêteren flexibel in heel wat opzichten. De enquête kan op verschillende manieren doorgestuurd worden (hyperlink, mail, ...), verschillende soorten vragen kunnen gesteld worden, enz. (B Baarda, Kalmijn, & de Goede, 2015; Evans & Mathur, 2005). Het invullen van de enquête nam ongeveer 10 minuten in beslag. De respondenten konden hun antwoorden ook steeds bewaren en op een ander moment de enquête verder invullen. De online enquête stond 1,5 maand online op Limesurvey in vier talen, nl. Nederlands, Frans, Engels en Duits. Dit om zoveel mogelijk respondenten te bereiken. Voor het versturen van de enquête waren we afhankelijk van Europris en EPEA. De promotor van deze thesis, Dr. Brosens Dorien onderhield het contact met Europris en EPEA. Dr. Brosens Dorien is overigens nauw betrokken bij Foriner.

2.3 Meetinstrument

2.3.1 Online enquête

De vragenlijst (zie bijlage 2) werd in samenwerking drie andere onderzoekers opgesteld in vier talen. Yentl maakte voor haar thesis gebruik van dezelfde online vragenlijst. De vragenlijst in bijlage 2 bevat uitsluitend de vragen die relevant waren voor deze thesis.

De vragenlijst bestond uit maximaal 28 hoofdvragen opgesplitst in drie grote delen: algemene vragen, educatief aanbod en beleid. De respondenten konden meestal per vraag kiezen tussen verschillende antwoordmogelijkheden. Omdat het niet altijd gemakkelijk is om deze vooraf allemaal op te sommen, werd er vaak gebruik gemaakt van een antwoordmogelijkheid 'andere' die de respondenten daarna konden specificeren. Het eerste deel van de vragenlijst waren algemene vragen over de respondent en over de gevangenis waar hij/zij werkt. Het tweede deel van de vragenlijst polste naar ICT-voorzieningen, -diensten, toegang tot internet, enz. Het derde en het laatste deel van de vragenlijst waren stellingen over de beschikbaarheid van ICT en de drempels die de respondenten ervaren voor het implementeren van ICT. Hierbij moesten de

respondenten aanduiden in hoeverre men akkoord ging met de stellingen (van helemaal niet akkoord tot helemaal akkoord).

2.3.2 Concepten

De vragenlijsten in de verschillende talen werden door de partners van Foriner en verscheidene collega's van Dr. Brosens Dorien vertaald en/of nagelezen. Wanneer de vragenlijst in Limesurvey was ingegeven, werd deze uitvoerig getest door mezelf en Yentl. Zo merkten we bij de eerste testen dat er toch wat fouten in de online enquête geslopen waren. Deze konden tijdig – vooraleer de enquête geactiveerd werd - aangepast worden.

In deze thesis werd het aanbod en gebruik van ICT binnen de gevangismuren in Europa onderzocht. Er werd nagegaan in welke mate gedetineerden toegang hebben tot bepaalde ICT-voorzieningen en -diensten. Dit zijn de afhankelijke variabelen. De ICT-voorzieningen bestaan uit computer/laptop/tablet, GSM (zonder toegang tot het internet), vaste telefoon, TV, PlayStation/Wii, brieven/post en andere. ICT-diensten werden onderverdeeld in open internet, gelimiteerd internet, digitale kranten, games, e-learning, e-mails, CD-rom/USB-stick, Skype/Facetime/... en andere. De ICT-voorzieningen en -diensten kunnen aangeboden worden op cel en/of buiten de cel, of helemaal niet. De afhankelijke variabelen werden getoetst (zie 2.4. Analyseprocedure) aan onafhankelijke variabelen (de Europese regio). Het aantal gevangissen in Oost- en Zuid-Europa veel lager lag t.o.v. Noord- en West-Europa, werd Oost- en Zuid-Europa samengenomen voor de analyses.

2.4 Analyseprocedure

Voordat dat de enquête offline werd gehaald, werd de data vanuit Limesurvey geëxporteerd naar IBM SPSS Statistics22. Iedere vraag kreeg een identificatienummer en de data werd klaargemaakt voor analyse. Dit door typ- en/of codeerfouten op te sporen a.d.h.v. frequentieverdeling. Deze werden nadien gerecodeerd of verwijderd (Afstudeerbegeleider, z.d.; Ben Baarda, van Dijkum, & de Goede, 2014; Huizingh, 2014; Mortelmans & Dehertogh, 2008).

Tijdens het analyseren werden regelmatig frequentieverdeling opgevraagd. Dit om na te gaan *hoe vaak* iedere waarde van bepaalde variabelen voorkwamen. Dit resulteerde in (valide) percentages of absolute aantallen. De percentages konden ook weergegeven worden in een cirkel-, staafdiagram of een histogram (Afstudeerbegeleider, z.d.; Ben Baarda e.a., 2014; Huizingh, 2014; Mortelmans & Dehertogh, 2008).

Eén van de onderzoeksvragen is een verschilonderzoeksvraag. De Chi-kwadraattoets (Chi²) werd gebruikt om na te gaan of er een significant verschil bestond tussen twee of meerdere nominale gemeten groepen. Wanneer de significantiewaarde (p) groter is dan ,05 is er geen significant verschil tussen de groepen. Bij deze (verschil)onderzoeksvraag dus om na te gaan of er verschillen in schaal op te merken waren tussen de Europese gevangissen op basis van hun ligging (Afstudeerbegeleider, z.d.; Ben Baarda e.a., 2014; Huizingh, 2014; Mortelmans & Dehertogh, 2008).

3. Kwalitatief luik

3.1 Onderzoekseenheden

De respondenten in dit luik van het thesisonderzoek komen uit drie 'learning practices' (LP), nl. Educatie Achter Buitenlandse Tralies (Eabt), Virtual campus en PrisonCloud (zie tabel 2). De interviews werden afgenomen door 3 onderzoekers. Oorspronkelijk was het de bedoeling om ook een gedetineerde te interviewen in verband met de virtual campus, maar dat is wegens praktische redenen niet gelukt. Het eerste contact met de coördinatoren, vrijwilliger, ICT- en educatieve medewerkers werd steeds gelegd door Dr. Brosens Dorien, nadien werden met hen afspraken via mail gemaakt. De gedetineerden werden door de coördinatoren gecontacteerd.

TABEL 2: RESPONDENTEN KWALITATIEF LUIK

Nr.	Met wie	Hoe	LP	Land
R1	Coördinator	Interview te Maastricht	Eabt	Nederland
R2	Gedetineerde	Interview te Hasselt (gevangenis)	Eabt	Nederland
R3	Gedetineerde	Interview te Leuven (gevangenis)	Eabt	Nederland
R4	Vrijwilliger	Interview te Brussel	Eabt	Nederland
R5	Coördinator	Interview via Skype	PrisonCloud	België
R6, R7 en R8	Gedetineerden	Focusgroep te Beveren (gevangenis)	PrisonCloud	België
R9	ICT-medewerker	Interview te Beveren (gevangenis)	PrisonCloud	België
R10	ICT-medewerker	Interview te Beveren (gevangenis)	PrisonCloud	België
R11	Coördinator	Interview via Skype	Virtual campus	Engeland
R12	Educatief medewerker	Interview via Skype	Virtual campus	Engeland

Bovenstaande tabel geeft de verschillende respondenten weer. Van de learning practice 'Educatie Achter buitenlandse Tralies' werden vier interviews afgenomen: één met een coördinator (R1), twee interviews met een gedetineerde (R2 en R3) en één interview met een vrijwilliger (R4). Zes personen werden geïnterviewd van de learning practice 'PrisonCloud'. Eén interview werd via Skype afgenomen met een coördinator (R5) en twee interviews werden afgenomen met ICT-medewerker (R9 en R10). Verder werd er over PrisonCloud nog een focusgesprek afgenomen met

drie gedetineerden (R6, R7 en R8). Tenslotte werden ook twee interview afgenomen van de learning practice 'Virtual Campus': één met een coördinator (R11) en één met een educatief medewerker (R12).

3.2 Dataverzamelmethode

Om data te verzamelen werden 12 respondenten geïnterviewd. Negen respondenten werden individueel geïnterviewd aan de hand van half gestructureerde interviews met open vragen. Het voordeel van de half gestructureerde interviews is dat de hoofdvragen vast liggen, maar er verder ruimte is voor de respondent om extra dingen aan te brengen (B Baarda e.a., 2013; Mortelmans, 2007). Zoals aangegeven in tabel 2 werden bepaalde interviews face-to-face afgenomen in een gevangenis of op een openbare plaats en andere via Skype. Gezien twee respondenten woonachtig zijn te Engeland was de keuze om het interview via Skype af te nemen praktisch overwogen. Het interview met de coördinator dat ook via Skype plaatsvond, was eigenlijk gepland in de gevangenis van Beveren, maar wegens tijdsgebrek is dat niet meer kunnen doorgaan. De respondent stelde uiteindelijk zelf voor om het interview via Skype af te nemen. E-interviewing bleek zoals Baarda et al. (2013) dit aangeeft voordelig bij respondenten die moeilijk te bereiken zijn of een drukke agenda hebben (B Baarda e.a., 2013).

Drie respondenten werden in groep geïnterviewd. Dit wordt ook een focusgesprek genoemd (B Baarda e.a., 2013; Mortelmans, 2007). De keuze om een focusgesprek te doen was opnieuw uit praktische (tijds)overwegingen. Voor deze respondenten bleek het uiteindelijk een goede setting. De respondenten deelden opmerkingen en ideeën die ze mogelijk niet gedeeld hadden tijdens een individueel interview (B Baarda e.a., 2013).

Het afnemen van de interviews werd verdeeld naar gelang het belang ervan groter was voor de ene thesis t.o.v. de andere. De tijdsduur van de interviews varieerden van een half uur tot anderhalf uur. Respondenten kregen voorafgaand aan het interview een informed consent (zie bijlage 3). Dit is een brief waarin aan de respondenten relevante informatie wordt gegeven over het onderzoek en toestemming wordt gevraagd voor het onderzoek (B Baarda e.a., 2013; Mortelmans, 2007). In de informed consent werd het doel van het onderzoek gekaderd, meer informatie gegeven over het interview zelf en de behandeling van de gegevens. Verder gingen de respondenten bij het ondertekenen van de informed consent akkoord met een vrijwillige deelname aan het onderzoek. Alle respondenten hebben de informed consent gelezen en goedgekeurd. De respondenten die via Skype geïnterviewd werden kregen deze via mail, de andere respondenten ter plaatste.

3.3 Meetinstrument

Om het afnemen van de interviews wat te vergemakkelijken en te structureren werd op voorhand een interviewschema opgesteld. Dit was de leidraad voor het interviews. De basis van het interviewschema werd opgesteld in samenwerking drie andere onderzoekers (zie bijlage 4). Yentl en ik werkten nadien samen de Nederlandstalige versies van het interviewschema's uit. Gezien de interviews met learning practice Virtual Campus voornamelijk voor deze thesis van belang waren, werd de topiclijst door mij vertaald en nam ik deze interviews af.

Het interviewschema was opgebouwd uit vijf delen: historiek van het project, uitleg van het project, impact, sterktes en zwaktes en slotvragen. Het interview werd geopend met een zeer open vraag waarop de respondenten in een 4-tal lijnen iets mochten vertellen over het project waarbij men betrokken is. Vervolgens werden enkele gerichte vragen gesteld naar de historiek van het project: sinds wanneer het project loopt, wie de initiatiefnemer was, enz. Het tweede deel ging dieper in op het project. Wat is het aanbod, wie wordt er bereikt en op welke manier. Het derde deel polste naar de impact die het project al dan niet heeft op gedetineerden, op een gevangenis en op de samenleving. Het vierde deel ging over de sterktes en zwaktes van het project. Dit zowel bij de opstart als doorheen de jaren als vandaag de dag. Het vijfde en het laatste deel bestonden uit slotvragen die dieper ingingen op de realiseerbaarheid van Foriner en wat er op Europees, nationaal, regionaal en/of lokaal (gevangenis)niveau moet veranderen om Foriner te realiseren.

In totaal werden er drie versies gemaakt van het interviewschema. Een schema voor de interviews met de professionelen (directie, coördinator, vrijwilliger) (zie bijlage 5). Eén versie in het Nederlands en één in het Engels. Het tweede schema werd een beetje aangepast voor de interviews met de gedetineerden (zie bijlage 6). Verder spreekt het voor zich dat de respondenten van Eabt geen vragen moesten beantwoorden over PrisonCloud of Virtual Campus en omgekeerd.

3.4 Analyseprocedure

Om de analyse zo vlot mogelijk te laten verlopen werd tijdens de data-afname gebruik gemaakt opnameapparatuur. Na toestemming van de respondenten werd het interview opgenomen via Audacity. Tijdens het interview werden belangrijke aspecten genoteerd. Voordat de analyse van de data effectief kon beginnen, werd de data-afname letterlijk uitgetypt (zie bijlage 7) (Mortelmans, 2007).

Voor de voorbereiding van de analyse werd gebruik gemaakt van het programma MaxQDa. Dit is een programma waarmee de data gestructureerd kan worden en het mogelijk is om labels toe te kennen aan bepaalde stukken tekst (de Koster, 2007). Het toekennen van de labels gebeurde op basis van het codeerschema (zie bijlage 8) en afzonderlijk bij alle data. Nadien vormden de kernlabels het overzicht tussen de verschillende teksten (Mortelmans, 2007). MaxQDa diende ter vervanging van printpapier en –kosten. Na het structureren van de data werd deze overgezet naar Word. Van daaruit kon de analyse van de data beginnen. De data werden anoniem verwerkt en uitsluitend gebruikt voor het onderzoek.

Aan de hand van de verwerkte en gestructureerde data en literatuur werden antwoorden op de onderzoeksvragen geformuleerd worden. Overigens werd gepoogd verschillen en gelijkenissen te vinden in de literatuur, evenals aanvullende beleidsaanbevelingen.

V. RESULTATEN

1. Kwantitatieve resultaten

1.1 ICT-gebruik in Europa

1.1.1 ICT-voorzieningen

Vraag 16 in de online enquête focuste zich op de ICT-voorzieningen waartoe de gedetineerden toegang hebben. Dit zowel op cel als buiten de cel. Onderstaande tabel geeft een overzicht over de ICT-voorzieningen aangeboden buiten de cel, op cel of niet aangeboden. Het is mogelijk dat de optelsom van het percentage buiten de cel, op cel en niet aangeboden meer is dan 100. Dit gezien respondenten konden aangeven dat de ICT-voorzieningen en -diensten zowel werden aangeboden buiten de cel als op cel.

TABEL 3: OVERZICHT ICT-VOORZIENINGEN

Ict-voorzieningen (n=88)	Buiten de cel	Op cel	Niet aangeboden
Computer/laptop/tablet	67%	12,5%	29,5%
Gsm (zonder toegang tot het internet)	13,6%	0%	86,4%
Vaste telefoon	72,7%	9,1%	23,9%
Tv (N=87)	40,2%	81,6%	4,6%
Playstation, Wii	25,0%	53,4%	37,5%
Brieven, post	40,9%	76,1%	8,0%
Andere	5,7%	2,3%	93,2%

Algemeen is het verschil tussen de ICT-voorzieningen buiten de cel en op cel opvallend. Een computer/laptop/tablet en een vaste telefoon worden vaker aangeboden buiten de cel dan op cel. Terwijl een tv, Playstation/Wii en brieven/post vaker worden aangeboden op cel. Slechts een kleine 5% van de gevangenen bieden geen tv aan. 81,6% van de gevangenen bieden dit wel aan op cel. Ook brieven, post worden slechts in 8% van de gevangenen niet aangeboden. Een gsm (zonder toegang tot het internet) wordt daarentegen weinig aangeboden buiten de cel (13,6%). Op cel wordt een gsm (zonder toegang tot het internet) helemaal niet aangeboden.

De respondenten die 'andere' aanduiden gaven voornamelijk voorbeelden die aan bod kwamen bij vraag 18 over ICT-diensten. Bijvoorbeeld: computers zijn toegestaan in de klas - alleen geselecteerde pagina's van het internet (0,9%), digitale werkplek justitiabelen bij het re-integratiecentrum (0,9%), kranten en boeken (0,9%), Skype (contact met kinderen) (0,9%), USB (0,9%).

1.1.2 ICT-diensten

Tabel 4 geeft een overzicht over de ICT-diensten aangeboden buiten de cel, op cel of niet aangeboden. Deze werden bevraagd in vraag 18 van de online enquête.

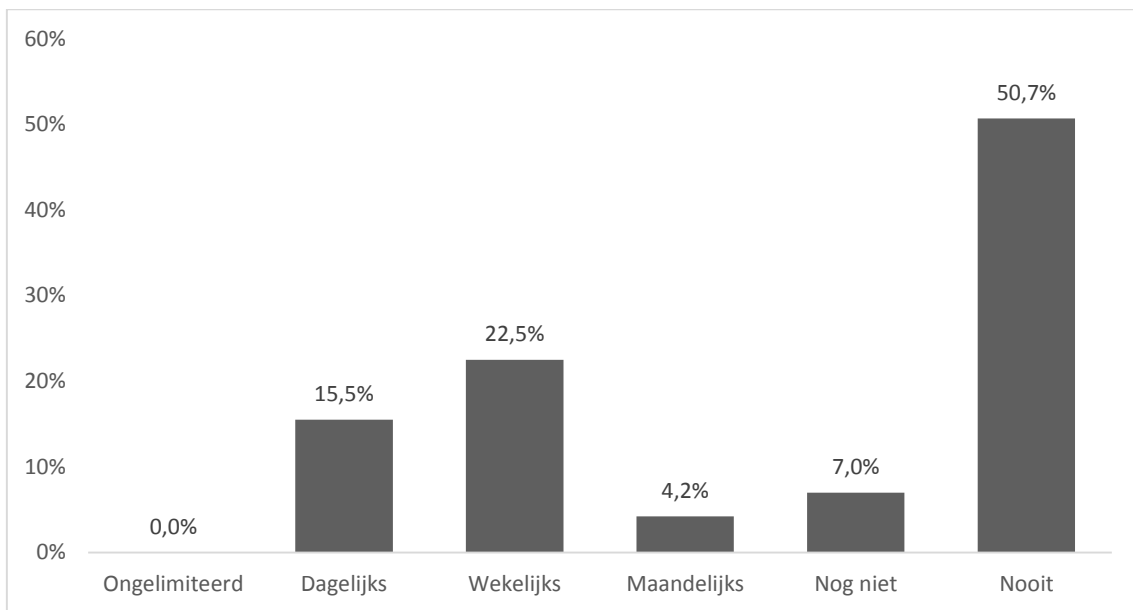
TABEL 4: OVERZICHT ICT-DIENSTEN

ICT-diensten (N=84)	Buiten de cel	Op cel	Niet aangeboden
Open internet (zonder limieten)	1,2%	0%	98,8%
Gelimiteerd internet (N=71)	42,3%	1,4%	57,7%
Digitale kranten	31,0%	2,4%	67,9%
Games	33,3%	34,5%	46,4%
E-learning	51,2%	3,6%	48,8%
E-mails	10,7%	0%	89,3%
CD-rom/USB-stick (N=85)	20,0%	8,2%	75,3%
Skype, facetime, etc.	11,9%	0%	88,1%
Andere	4,8%	1,2%	94,0%

Over het algemeen (met uitzondering van games) worden ICT-diensten weinig aangeboden op cel. De percentages liggen veelal zelfs onder de 5%. E-mailen en Skypen op cel is in geen enkele van de gevangnissen mogelijk. Games worden bijna even vaak aangeboden buiten de cel (33,3%) als op cel (34,5%). Gelimiteerd internet wordt in 42,2% van de gevangnissen aangeboden buiten de cel. Bijna de helft van de gevangnissen biedt e-learning aan buiten de cel.

Respondenten die andere aanduidden konden dit specificeren in vraag 19. Daar werden volgende diensten gespecificeerd: games zonder internettoegang (0,9%) en universiteitsstudenten die toegang hebben tot een externe harde schijf om hun werk door te sturen van hun PC in hun cel naar de PC op school (0,9%).

Grafiek 1 geeft weer hoe vaak gedetineerden toegang hebben tot het internet.

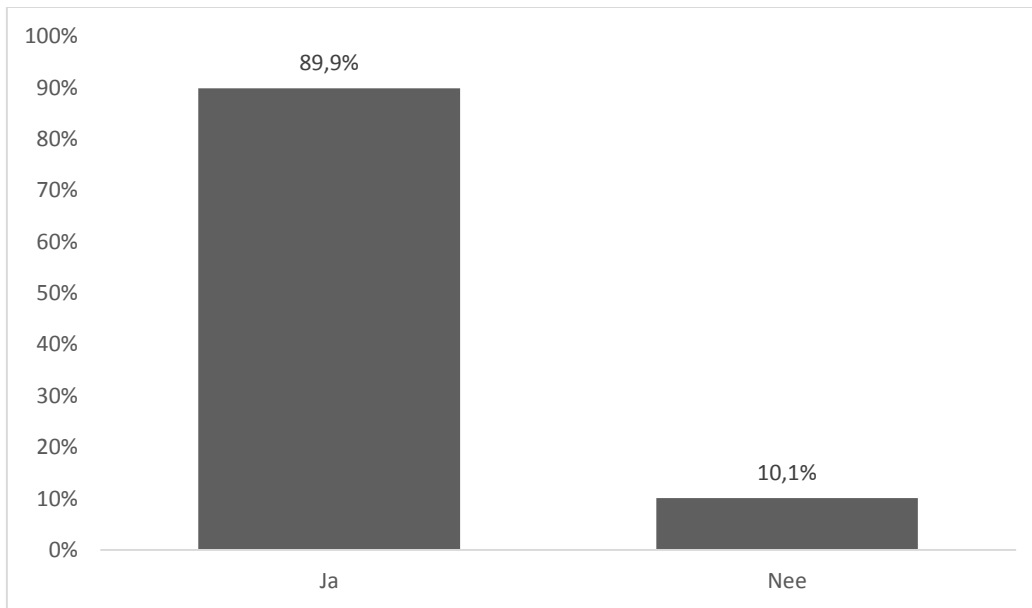

GRAFIEK 1: TOEGANG TOT INTERNET (N=71)

Ongeveer de helft (50,7%) van de gedetineerden in Europese gevangenissen heeft nooit toegang tot het internet. 7% van de gevangenissen geeft aan dat gedetineerden nu nog geen toegang hebben tot het internet, maar in de toekomst waarschijnlijk wel. 22,5% van de gedetineerden heeft wekelijks toegang tot het internet en 15,5 dagelijks. 0% heeft ongelimiteerd (24/7) toegang tot het internet.

1.1.3 Gevangenispersoneel

Vraag 21 peilde naar de toegang tot het internet voor het gevangenispersoneel. Dit wordt weergegeven in grafiek 2.

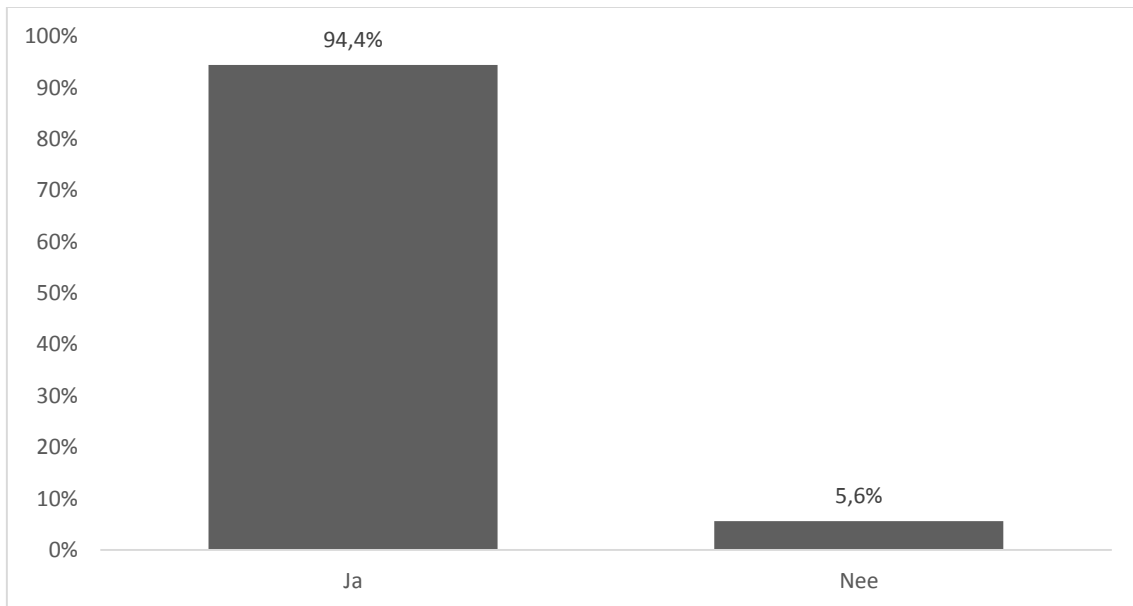

GRAFIEK 2: PERSONEEL MET TOEGANG TOT HET INTERNET (N=89)

10,1% van de respondenten gaf aan dat het gevangenispersoneel geen toegang heeft tot het internet. 89,9% heeft wel dat wel.

1.1.4 Educatie

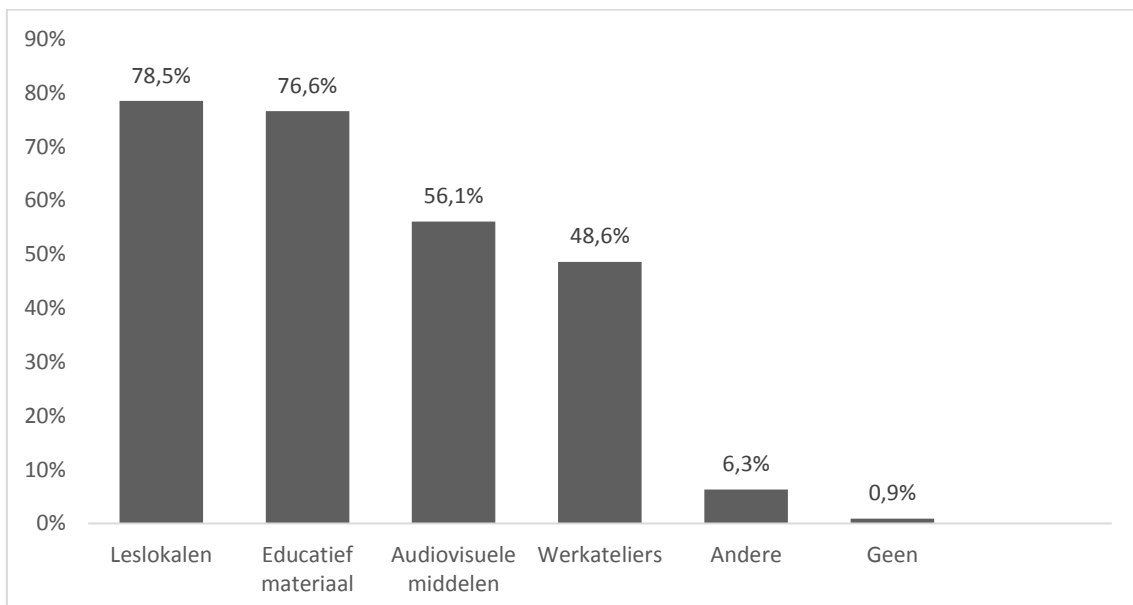
Vraag 22 peilde naar de mogelijkheid om (sommige) ICT-voorzieningen te gebruiken voor educatieve doeleinden. Grafiek 3 geeft hier de percentages weer.

GRAFIEK 3: ICT-VOORZIENINGEN VOOR EDUCATIEVE DOELEINDEN (N=89)

Slechts 5,6% heeft deze vraag negatief beantwoord. Dit wil dus zeggen dat 94,4% stelt dat (sommige) ICT-voorzieningen kunnen gebruikt worden voor educatieve doeleinden.

Grafiek 4 geeft een overzicht over de faciliteiten die gebruikt worden om gedetineerden te onderwijzen.

GRAFIEK 4: FACILITEITEN EDUCATIE

Voor dit onderzoek zijn vooral de audiovisuele middelen en andere van belang. Onder audiovisuele middelen vielen bijvoorbeeld projectiemateriaal zoals een beamer, overheadprojector. Andere

werd door de respondenten gespecificeerd. Bijvoorbeeld: E-learning via PrisonCloud (0,9%), interactieve whiteboards (0,9%), opnameapparatuur (0,9%), computers (met begrensde internettoegang) (0,9%) en Virtual Campus (0,9%).

1.2 Verschillen in het gebruik van ICT

1.2.1 ICT-voorzieningen

Wanneer de ICT-voorzieningen (testvariabele) vergeleken werden de delen van Europa (onafhankelijke variabele) waren bepaalde verschillen vast te stellen. Deze worden voorgesteld in tabel 5. Gsm, vaste telefoon, TV, brieven/post en andere werden niet mee opgenomen in de tabel wegens te weinig observaties en een te hoge expected count. Europa werd opgesplitst in Noord-Europa, West-Europa en Oost- & Zuid-Europa.

TABEL 5: ICT-VOORZIENINGEN VOLGENS EUROPESE DELEN

ICT-voorzieningen (N=86)	N-Europa	W-Europa	O- en Z-Europa
Computer/laptop/tablet	76,6%*	83,3%*	47,6%*
Playstation, Wii	87,2%*	50,0%*	23,8%*

*: significant verschil ($p < 0.05$)

Er bestaat een significant verschil in schaal tussen het aanbieden van een computer ($\text{Chi}^2=7,609$; $\text{df}=2$; $p=.022$) en de verschillende Europese delen. In West-Europa wordt een computer/laptop/tablet het vaakst aangeboden, namelijk in 83,3% van de gevangenen. Daarop volgt Noord-Europa met 76,6%. In Oost- en Zuid-Europa wordt een computer/laptop/tablet bijna de helft minder vaak aangeboden (47,6%) in vergelijking met West-Europa. Hetzelfde significant verschil in schaal doet zich voor tussen aanbieden van een PlayStation, Wii ($\text{Chi}^2=27,250$; $\text{df}=2$; $p=.000$) met de verschillende Europese delen. In Noord-Europa biedt bijna 9/10 van de onderzochte gevangenen PlayStation/Wii aan buiten de cel of op cel. In West-Europa geldt dit slechts voor de helft van de gevangenen (50,0%) en in Oost- en Zuid-Europa maar voor ¼ van de gevangenen (23,8%).

1.2.2 ICT-diensten

Net zoals de ICT-voorzieningen werden ook de ICT-diensten vergeleken met de verschillende delen van Europa. Open internet, e-mails en Skype/facetime werden niet opgenomen in tabel 6 gezien er voor deze diensten te weinig observaties waren en de expected count daardoor te hoog lag.

TABEL 6: ICT-DIENSTEN VOLGENS EUROPESE DELEN

ICT-diensten (N=82)	N-Europa	W-Europa	O- en Z-Europa
Gelimiteerd internet (N=70)	56,8%*	33,3%*	19,0%*
Digitale kranten	42,2%*	35,3%*	10,0%*
Games	62,2%	47,1%	45,0%
E-learning	60,0%	52,9%	35,0%
CD-rom/USB-stick (N=83)	15,6%*	27,8%*	45,0%*

*: significant verschil ($p < 0.05$)

Over het algemeen (met uitzondering van CD-rom/USB-stick) worden er in Noord-Europa meer ICT-diensten aangeboden dan in West-Europa en Oost- & Zuid-Europa. Dit verschil was significant in schaal bij gelimiteerd internet ($\text{Chi}^2=8,242$; $\text{df}=2$; $p=.016$) en digitale kranten ($\text{Chi}^2=6,564$; $\text{df}=2$; $p=.038$). Gelimiteerd internet wordt in Noord-Europa het vaakst aangeboden, namelijk in iets meer dan de helft van de gevangenen (56,8%). Daarop volgt West-Europa waar in 1/3 (33,3%) van de gevangenen gelimiteerd internet wordt aangeboden. Net geen 1/5 van de gevangenen (19,0%) in Oost- en Zuid-Europa bieden gelimiteerd internet aan. Digitale kranten worden steeds in minder dan de helft van de gevangenen aangeboden. Echter is er – zoals eerder aangegeven – tussen de Europese delen een significant verschil in schaal gevonden ($\text{Chi}^2=6,564$; $\text{df}=2$; $p=.038$). In Noord-Europa worden digitale kranten in 42,2% van de gevangenen aangeboden, in West-Europa in 35,3% en in Oost- en Zuid-Europa slechts in 10,0% van de gevangenen.

Daartegenover staat het significant verschil dat gevonden werd tussen Cd-rom/USB-stick ($\text{Chi}^2=6,426$; $\text{df}=2$; $p=.040$) en de Europese delen. Deze diensten worden vaker aangeboden in Oost- en Zuid-Europa dan in Noord-Europa. In Oost- en Zuid-Europa worden Cd-rom/USB-stick in bijna de helft van de gevangenen aangeboden (45,0%), in West-Europa is dit al de helft minder (27,8) en in Noord-Europa wordt Cd-rom/USB-stick slechts in 15,6% van de gevangenen aangeboden.

Verder werd er geen significant verschil in schaal gevonden tussen games en e-learning en de Europese delen. Deze ICT-diensten worden ongeveer in gelijke mate aangeboden.

1.3 Beschikbaarheid ICT in gevangenis

Vraag 24 van de online enquête waren stellingen over de beschikbaarheid van ICT binnen gevangenissen. Daarbij konden de respondenten aangeven in welke mate ze akkoord gingen met de stellingen. Dit op een schaal van helemaal niet akkoord (1) tot helemaal akkoord (5). Een overzicht van de stellingen met een score op 5 wordt weergegeven in tabel 9.

TABEL 7: VISIES OVER ICT IN EUROPESE GEVANGENISSEN (N=80)

	Score op 5
Vrij gebruik van internet voor gedetineerden is te gevaarlijk.	4,16
ICT is de toekomst voor educatie in de gevangenis.	3,79
ICT in de gevangenis is niet weg gelegd voor alle gedetineerden.	3,52
Gedetineerden hebben te weinig toegang tot het internet.	3,35
Gedetineerden weten waar ze toegang tot internet kunnen verkrijgen.	3,19
Gedetineerden moeten ICT-voorzieningen in de gevangenis verdienen.	3,16
ICT-voorzieningen op cel moeten gratis zijn. (N=80)	2,89
ICT in de gevangenis is onmogelijk op grote schaal.	2,89
Gedetineerden beschikken over voldoende ICT-mogelijkheden.	2,77
Gedetineerden moeten beschikken over gelimiteerde toegang tot internet op cel. (N=82)	2,72

De stelling 'vrij gebruik van internet voor gedetineerden is te gevaarlijk' scoorde het hoogst (gemiddelde score 4,16). Dit wil zeggen dat de respondenten met deze stelling het meeste akkoord gaan. Het tweede hoogst scoorde de stelling 'ICT is de toekomst voor educatie in de gevangenis' (gemiddelde score 3,79). De stelling 'gedetineerden moeten beschikken over gelimiteerde toegang tot het internet op cel' scoorde het laagst. Toch heeft deze stelling een gemiddelde score van 2,72. Dit wil zeggen dat respondenten er gemiddeld neutraal tegenover staan. Er is geen enkele stelling waarmee de respondenten gemiddeld genomen niet akkoord mee waren.

1.4 Drempels voor het implementeren van ICT

Vraag 25 van de online enquête waren stellingen over de drempels voor het implementeren van ICT binnen gevangenissen. Daarbij konden de respondenten opnieuw aangeven in welke mate ze akkoord gingen met de stellingen. Dit op een schaal van helemaal niet akkoord (1) tot helemaal akkoord (5). Een overzicht van de stellingen met een score op 5 wordt weergegeven in tabel 10.

TABEL 8: VISIES OVER DREMPELS VOOR IMPLEMENTEREN ICT (N=76)

	Score op 5
De publieke opinie is tegen het aanbieden van ICT-voorzieningen aan gedetineerden.	3,65
ICT binnen de gevangenis wordt beschouwd als een bedreiging voor de algemene veiligheid van de gevangenis.	3,59
ICT binnen de gevangenis wordt beschouwd als een bedreiging voor de veiligheid van de maatschappij.	3,53
ICT binnen de gevangenis wordt beschouwd als een bedreiging voor de veiligheid van de penitentiair beambten.	3,51
ICT binnen de gevangenis wordt beschouwd als een bedreiging voor de veiligheid van gedetineerden.	3,17
Het onderhoud van ICT-apparaten is te duur.	3,14
ICT binnen de gevangensmuren heeft een hoge kostprijs voor de gevangenis.	3,10
Gedetineerden zijn digitaal ongeletterd.	3,07
Het gevangenispersoneel heeft te weinig kennis over ICT.	3,02
Beleidsmakers hebben geen vraag naar ICT-voorzieningen in gevangenissen.	2,90
ICT binnen de gevangensmuren heeft een hoge kostprijs voor de maatschappij.	2,81
ICT binnen de gevangensmuren heeft een hoge kostprijs voor gedetineerden.	2,77
Gedetineerden hebben geen vraag naar ICT-voorzieningen.	2,23

De stelling 'de publieke opinie is tegen het aanbieden van ICT-voorzieningen aan gedetineerden' scoorde het hoogste (gemiddelde score 3,65). Dit wil zeggen dat de respondenten met deze stelling het meeste akkoord gaan. Het verschil met de daaropvolgende hoogste stellingen is echter niet groot. De stelling met de laagste score (gemiddelde score 2,23) is 'gedetineerden hebben geen vraag naar ICT-voorzieningen'. Hiermee bevinden de meningen van de respondenten zich tussen 'niet akkoord' en 'neutraal'. De respondenten gingen eerder akkoord met de stelling dat ICT binnen de gevangensmuren een hoge kostprijs is voor de gevangenis (gemiddelde score 3,10), dan met de stellingen dat ICT een hoge kostprijs is voor de maatschappij (gemiddelde score 2,81) en gedetineerden (gemiddelde score 2,77). Verder scoren stellingen over ICT als een bedreiging voor de veiligheid tussen neutraal en akkoord. Er zijn geen stellingen waarmee de respondenten gemiddeld genomen helemaal akkoord waren of (helemaal) niet akkoord waren.

2. Kwalitatieve resultaten

2.1 Educatie Achter Buitenlandse Tralies (EABT)

2.1.1 Algemeen

De Stichting Educatie Achter Buitenlandse Tralies (EABT) is een vrijwilligersorganisatie die reeds 11 jaar Nederlandstalig onderwijs aanbiedt aan Nederlanders die in het buitenland opgesloten zijn. Drie jaar voor de oprichting werd een project opgezet door Bureau Buiteland van de Reclassering met als doel onderwijs vanuit Nederland te organiseren.

Volgens R1 zijn er ongeveer 2500 Nederlanders die in het buitenland in de gevangenis zitten. Zij kunnen daar zelden gebruik maken van het onderwijs gezien ze de taal onvoldoende spreken. De Stichting probeert door educatie aan te bieden, de detentieschade te beperken en bij te dragen aan de re-integratie in de Nederlandse samenleving. Verschillende onderzoeken wijzen op problemen waarmee buitenlandse gedetineerden geconfronteerd worden (Atabay, 2009; Daems et al., 2009; Hofstee-van der Meulen & van Kalmthout, 2015; van Kooten, 2008).

Iedere gedetineerde met een verblijfsvergunning in Nederland die gearresteerd wordt krijgt van de internationale dienst reclassering een formulier waarbij het onderwijsaanbod bijgevoegd is. De cursussen die de Stichting aanbiedt, komen o.a. van de Nederlandse Handelacademie (NHA). Dit is een instituut voor schriftelijk, computergestuurd onderwijs. Gedetineerden kunnen ook andere cursussen aanvragen mits het schriftelijk of computergestuurd (afstands)onderwijs is. Indien gedetineerden willen gebruik maken van computergestuurd internet hebben ze een schriftelijke verklaring van de gevangenisdirecteur nodig dat een computer met (beperkt) internet mag gebruikt worden. Daarnaast sprak ook R3 over een goedkeuring met de directie. Dit in verband met elementen zoals een liniaal, dvd's, een dictafoon, usb-stick, enz. die bij een cursus zitten. Internettoegang of media dragende middelen op cel zijn niet toegelaten. Gedetineerden kunnen voor €19/maand een computer huren waarop ze gescreende dvd's/cd's kunnen afspelen. De bijgevoegde dvd's vindt R3 een meerwaarde voor de taalcursus die hij volgt.

2.1.2 Educatie en ICT

In de praktijk maakt de stichting zelden gebruik van het computergestuurd onderwijs. Ze maken vooral gebruik van schriftelijke cursussen die steeds via de post verstuurd worden.

Voor het afnemen van de examens wordt er door de gevangenis gebruik gemaakt van een scanner om de gemaakte examens door te mailen naar de examenautoriteiten. Bij universitaire opleidingen (in modules) wordt er soms gebruikt gemaakt van ICT. Een examen moet op een Nederlands consulaat/ambassade worden afgenomen. Het consulaat kan hiervoor ook naar de gevangenis komen op voorwaarde dat er in de gevangenis een computer met internet mag gebruikt worden.

"...maar dan moet wel de computer met internet gebruikt worden want voor modules van de open universiteit moet je dus op het digitaal platform kunnen communiceren. In Scandinavische landen mag dat." -R1

2.1.3 Mogelijkheden en beperkingen ICT

R2 kan in de gevangenis geen gebruik maken van het internet, maar om sommige dingen sneller geregeld te krijgen heeft haar sociale omgeving telefonisch of via mail contact met EABT. Ondanks dat R2 bijna vijf jaar niet meer met een computer heeft gewerkt, probeert R2 toch op de hoogte te blijven van de ICT-ontwikkelingen. Dit door met haar sociale omgeving te praten over smartphones en het opsturen van foto's. Toch vindt R2 dat het gemakkelijker zou zijn mocht ze toegang hebben tot het internet. Nu is ze afhankelijk van haar sociale omgeving en reclasseringsambtenaar om extra informatie op te zoeken voor het maken van haar huiswerk. Ook R3 zou internet gebruiken ter ondersteuning van de cursus. Hij is nu afhankelijk van de bibliotheek. In de bibliotheek zijn woordenboeken en cd's met bv. Franse oefeningen beschikbaar. Verder bevatte de taalcursus die hij volgde een spreekoefening, maar omdat hij geen microfoon, USB-stick, etc. heeft is dit onmogelijk. Hij kan de oefening uitvoeren, maar kan ze niet opsturen en weet bijgevolg niet of hij het goed doet. Als laatste gaf R3 aan dat huiswerk met de post opsturen met beperkt internet kan vervangen worden door het huiswerk te typen op de computer of in te scannen en door te sturen voor feedback.

"Wat ik bijzonder leuk vind aan deze cursus is dat je krijgt diverse stukken tekst, eerst moet je die afspelen op de dvd, en dan moet je er een paar keer naar luisteren en dan de 2de stap is de teksten lezen en dan allebei samen."

-R3

Volgens R1 zou het toelaten van computers met internet in alle gevangenissen perfect zijn voor de stichting. Zo kunnen ze computergestuurd onderwijs aanbieden op een afgeschermd site waarbij gedetineerden met een code zouden kunnen inloggen op een studentenplatform. De stichting zou op deze manier vooral meer cursussen op universitair niveau kunnen aanbieden. R1 geeft aan dat gedetineerden in België een computer en een printer mogen gebruiken, maar geen internet.

Daarentegen gaf R3 aan dat toegang tot het internet problematisch kan zijn. Wanneer gedetineerden bv. de media kunnen volgen over hun eigen of anderen hun rechtszaak, kan er ruzie ontstaan of wanneer gedetineerden informatie gaan opzoeken over hun slachtoffers. Ook R4 ziet binnen EABT geen mogelijkheid om gebruik te maken van ICT-diensten omdat gevangenissen geen of te weinig ICT-voorzieningen hebben.

2.2 Prison Cloud

2.2.1 Uitleg van de learning practice

Algemeen

PrisonCloud is een beveiligd platform waar er verschillende diensten aangeboden worden aan gedetineerden. Dit platform wordt reeds aangeboden in de gevangenis van Beveren, Leuze-en-Hainaut en later in Marche-en-Famenne. Elke gedetineerde beschikt in de cel over een scherm met daarop PrisonCloud. Gedetineerden kunnen via PrisonCloud rechtsreeks contact opnemen met een bepaalde dienst (rapportbriefjes), kantine bestellen, reglementen, juridisch dossier en het onderwijsaanbod raadplegen, televisiekijken, telefoneren, e-learning, spelletjes, enz. De

diensten op PrisonCloud zijn steeds afhankelijk van drie factoren: tijd, locatie en gebruiker. Daarnaast zijn sommige faciliteiten zoals telefoneren, televisiekijken (€17/maand) en films huren betalend. Gedetineerden kunnen er ook voor kiezen om gratis tv te kijken, maar dan krijgen ze slechts vier posten en radio. Verder kunnen gedetineerden een virtuele desktop huren (€15/maand). Deze virtuele desktop wordt als extra faciliteit beschikbaar op PrisonCloud.

"Het moest wel flexibel zijn. Dus dat betekent en dat is wel uniek aan PrisonCloud, dat alle diensten aangeleverd worden aan de hand van drie factoren: tijd, locatie en gebruiker. Dus naargelang welke gebruiker, welke tijdstip, welke locatie, ilogt op het systeem kan die totaal andere diensten krijgen." –R9

Voor het gebruik van PrisonCloud werden pc's verkocht en/of verhuurd aan gedetineerden, maar dat was volgens R9 moeilijk te beheren. Daardoor werd er samen met Steven vande Steele nagedacht over een nieuwe, beveiligde IT-infrastructuur waarop allerlei diensten snel, simpel en flexibel aangeboden konden worden aan gedetineerden. R9 is sinds het begin (2008) betrokken bij het ontwikkelen van PrisonCloud. Hij zocht en vond zelf een bedrijf (e-BO Enterprises) dat reeds een bestaande en bruikbare toepassing (eboVision) ontwikkeld had. PrisonCloud is op deze toepassing gebaseerd.

Gedetineerden krijgen bij aankomst in de gevangenis een USB-stick met daarop hun wachtwoord om te kunnen inloggen op het platform. Bij de eerste keer inloggen krijgt men een introductiefilmpje te zien. Ze krijgen ook een muismat met de verschillende icoontjes. Om het gebruik zo gemakkelijk mogelijk te maken probeert men dezelfde icoontjes te gebruiken in PrisonCloud als in de gevangenis. Verder helpen (indien nodig) de beambten en/of medegedetineerden. Vroeger werden ook enkele lessen gegeven vanuit basiseducatie, maar dat blijkt volgens R10 niet meer nodig.

Educatie

De e-learning op PrisonCloud bestaat vandaag de dag uit een 130-tal cursussen van de VDAB. Alle gedetineerden hebben toegang tot de e-learning. Volgens R5 worden de cursussen zowel door laag- als hooggeschoolden geraadpleegd, maar kiezen laaggeschoolden vaker voor cursussen waar ze reeds voorkennis over hebben. Volgens R6, R7 en R8 zijn er heel wat cursussen beschikbaar: bedrijf gerelateerde cursussen, wiskunde, Nederlands, Nederlands-Frans/Engels, horeca, ...

R9 gaf meer informatie over een gelijkaardig e-learning platform. In de gevangenissen van Antwerpen, Leuven Centraal en Brugge maakt men geen gebruik van PrisonCloud, maar biedt men blended learning aan via de Oranjerie in Diest. Educatie wordt modulair georganiseerd en wordt ondersteund door leerkrachten en e-learning. Gedetineerden krijgen na het beëindigen van een opleiding een diploma. In de toekomst zou PrisonCloud Oranjerie overnemen en nog zes extra gevangenissen kunnen voorzien van educatie.

"Blended learning, dagelijks onderwijs ondersteunt door e-learning en dat platform kunnen ze vanuit 3 gevangenis contacteren. Bedoeling zou zijn dat op prisoncloud te brengen." –R9

2.2.2 Succesfactoren

Algemeen

De verschillende respondenten die geïnterviewd werden over PrisonCloud gaven allen de sterktes van het systeem aan. Alle respondenten zagen het als positief dat de bediening het systeem reeds beschikbaar is in drie talen: Nederlands, Frans en Engels. Bovendien gaf R9 aan dat het niet veel werk is om dit verder uit te breiden. Justitie moet hiervoor enkel een aanvraag doen. Verder waren ook alle respondenten tevreden over de dienst telefoneren. Zowel de gedetineerden als R9 en R10 vinden het een sterkte van PrisonCloud dat gedetineerden 24/7 kunnen bellen. Sommige nummers zoals teleonthaal kunnen gratis gebeld worden. Andere nummers zijn tegen betaling.

R9 en R10 gaven aan dat PrisonCloud in de gevangenis zorgt dat gedetineerden niet meer op een wachtlijst komen te staan om computer te huren of moet wachten op een ICT-dienst. Nu zijn er slechts enkele dagen nodig om gedetineerden te voorzien van een extra dienst.

In het begin van PrisonCloud stond er geen limiet op het versturen van rapportbriefjes. Dit vonden de gedetineerden goed. Tegenwoordig niet meer zo (zie 2.2.3. Zwaktes/knelpunten). Verder waren de gedetineerden positief over Telenet als televisieaanbieder. Ook dit is intussen gewijzigd. Toch werd tijdens het interview met R9 duidelijk dat er rekening wordt gehouden met de mening van gedetineerden. Zo werd de video catalogus gewijzigd, maar bleek deze wijziging minder gebruiksvriendelijk voor de gedetineerden zodoende dat deze opnieuw werd aangepast.

Educatie

Ook over de e-learning op PrisonCloud gaven de gedetineerden en R5 enkele sterktes aan. Zo gaf R5 aan dat e-learning op PrisonCloud ervoor zorgt dat niet alles moet geprint worden. Ze kunnen alles digitaal vinden op PrisonCloud. Verder vindt zowel R9 als de gedetineerden dat de e-learning gebruiksvriendelijk is en het bovendien gemakkelijk is om zich in te schrijven voor een cursus.

"Nee, er staat op, u bent momenteel niet ingeschreven en klik hier om u in te schrijven. Meer moet ge u daar niet bij voorstellen." –R5

"Plus ook de moment da ge stopt met een oefening en ge wilt tv kijken, de moment da ge terug op diezelfde cursus klikt geeft hij nog altijd al die groene pijlkes aan van dat ebde al allemaal gedaan." –R6, R7 en R8

Volgens R5 hebben de oude boeken/cursussen -ondanks de soms wat verouderde informatie-wel de juiste format om te gebruiken binnen de gevangenis. Alles wordt duidelijk uitgelegd zonder dat interactie met een leerkracht noodzakelijk is. R9 vindt het een succes dat er zonder motivatie en ondersteuning toch 25 gedetineerden e-cursussen raadplegen.

2.2.3 Knelpunten

Bestaande voorzieningen

Eerder werd bij 2.2.2. Succesfactoren aangegeven dat alle respondenten telefonie een sterkte vinden op PrisonCloud. Ondanks dat in PI Beveren telefoneren 10% goedkoper is dan in andere gevangenissen, gaven alle respondenten aan dat telefoneren te duur is. R9 gaf aan dat wanneer de effectieve kost om te telefoneren €1 is, dat gedetineerden hiervoor €10 betalen. Deze kost wordt volgens R6, R7 en R8 moeilijker beheersbaar doordat tijdens het telefoneren credits worden afgeteld en geen euro's. Ze beseffen veelal pas te laat dat ze veel geld hebben opgebeld.

Ook de prijzen om televisie te kijken vinden R6, R7 en R8 te hoog. Zo is de gevangenis onlangs van aanbieder veranderd en zijn R6, R7 en R8 niet tevreden dat ze een minder goede kwaliteit van beeld en geluid krijgen, maar daar wel nog steeds dezelfde prijs voor betalen. R6, R7 en R8 vinden €32/maand voor televisie en virtuele desktop dan ook te duur. Beide systemen kunnen niet samen gebruikt worden en de virtuele desktop is te beperkt qua mogelijkheden.

Desondanks alle respondenten het een sterkte vinden dat de besturing PrisonCloud beschikbaar is in drie talen, zijn niet alle documenten en diensten vertaald. Volgens R6, R7 en R8 zou het goed zijn mochten er talen bijkomen en alles vervolledigd worden. Sinds enige tijd is er een beperking gekomen op het aantal te versturen rapportbriefjes/dag. Dit door over bevraging van de boekhouding, maar dit vinden R6, R7 en R8 niet goed. Alsook wordt PrisonCloud te weinig gebruikt als communicatiemiddel om bv. onregelmatigheden aan te kondigen.

De respondenten gaven naast sterktes ook enkele knelpunten aan over e-learning. R5 gaf aan dat de meeste VDAB-cursussen verouderd zijn. Volgens R10 zijn er recent een aantal nieuwe cursussen bijgekomen waarbij ook oefeningen kunnen gemaakt worden, maar de mogelijkheid ontbreekt om feedback te krijgen. Zowel R5 als R9 geloven niet in een uitsluitend e-learning verhaal in de gevangenis. Gedetineerden hebben sturing en motivatie nodig. Dit krijgen ze nu te weinig. Nieuwe leerboeken zijn veelal gebaseerd op interactie met leerkracht. Zelfstandig leren met uitsluitend een handboek en werkboek zonder het ondersteunend materiaal is niet vanzelfsprekend en biedt weinig garantie op slagen. Er wordt echter gewerkt aan een optie waarbij gedetineerden dit ondersteunend materiaal zouden kunnen raadplegen (zie 2.2.4. Toekomst).

Verder is het onduidelijk of gedetineerden voor het volgen van een cursus een certificaat kunnen krijgen. R5 en R9 geven aan dat gedetineerden niet automatisch een certificaat krijgen, maar dit kunnen aanvragen. Echter is dit een certificaat zonder examinering. Uit de focusgroep met R6, R7 en R8 blijkt dat gedetineerden hiervan niet op de hoogte zijn, maar het wel een meerwaarde zouden vinden.

"Tis altijd fijn als ge daar moeite voor gedaan hebt da ge daarvoor een papier krijgt met de appreciatie en de herkenning van ge hebt dat gedaan." –R6, R7 en R8

De cursussen zijn -op enkele uitzonderingen na- allemaal in het Nederlands. Voor anderstaligen is het dus niet evident om een cursus te volgen.

"Als ge Nederlands kunt, oké, dan kunde da wel die cursussen uit doen, maar ik denk voor mensen die geen Nederlands kunnen... Dan is het onmogelijk om eraan te beginnen." –R6, R7 en R8

De gebruiksvriendelijkheid van PrisonCloud kan volgens R5 beter. Zo is het voor het personeel lang wachten vooraleer een mail/rapportbriefje geopend wordt. Alsook kan het personeel het systeem buiten de gevangenis niet raadplegen. Verder ondersteunt PrisonCloud geen flash, waardoor er voor de leraren extra werk steekt in het downloaden van educatief materiaal.

Ontbrekende voorzieningen

Tijdens de interviews gaven de respondenten enkele dingen aan die nog niet mogelijk zijn op PrisonCloud, maar ze wel goed zouden vinden. Zo is één van de knelpunten van PrisonCloud dat rapportbriefjes sinds enige tijd in frequentie beperkt werden per dienst. Om dit te compenseren stellen R6, R7 en R8 voor dat ze hun eigen saldo kunnen raadplegen en beheren op PrisonCloud. Op die manier moeten ze niet steeds de dienst boekhouding contacteren om te vragen hoeveel saldo ze nog hebben

"Wij moeten altijd aan de boekhouding vragen hoeveel staat er nog op onze saldo. Dat is die ene vraag, dus als wij nog een andere bijkomende vraag hebben moeten wij wachten tot de dag nadien." –R6, R7 en R8

Momenteel is het ook niet mogelijk om tijdens het weekend geld over te zetten. Wanneer gedetineerden per ongeluk te veel belkrediet bestellen, kunnen ze dit niet meer wijzigen. Op einde van de maand krijgen gedetineerden een papier met daarop hun uitgaven van de kantine. Dit kan volgens R6, R7 en R8 ook digitaal via een rekeningoverzicht.

Beperkt internet is na een veiligheidsincident van PrisonCloud gehaald. Nochtans werden alle websites gecontroleerd door justitie en de dienst informatica. Wetende dat de website van de VDAB een risico inhield, werd deze toch toegestaan gezien het groot belang voor gedetineerden om te kunnen solliciteren. Zo werd het mogelijk dat gedetineerden een mail konden sturen. Ondanks het voor de ontvanger van de mail onmogelijk was om daarop te antwoorden, werd het beperkt internet onmiddellijk van PrisonCloud gehaald. Volgens R9 was dit echter een paniecreactie.

2.2.4 Toekomst

Algemeen

In nieuwe Belgische gevangenissen zal PrisonCloud hoogstwaarschijnlijk geïnstalleerd worden. Of PrisonCloud in alle bestaande gevangenissen in België ook een toekomst heeft, is onzeker.

„In nieuwe gevangenissen zal dat 9 op de 10 ook geïnstalleerd worden. In bestaande gevangenissen moeten we met een lastenboek werken. Omdat in nieuwe richtingen wordt er gewerkt met een consortium." –R10

Momenteel wordt er onderhandeld om PrisonCloud te verkopen in Nederland, Frankrijk, UK, West-Scandinavië, Duitsland en Zwitserland. Intussen wordt er in België verder gewerkt om PrisonCloud

te optimaliseren. Zo test men of het mogelijk is om het beperkt internet op PrisonCloud terug toe te staan. Dit in samenwerking met een Nederlandse firma. Indien beperkt internet opnieuw beschikbaar zou zijn op PrisonCloud zullen gedetineerden bv. websites van De Lijn, justitie, zelfmoordpreventie, ... kunnen raadplegen.

„Hhet is informatica die controleert of die website veilig is, dan is het de directie die zegt van het mag toegelaten worden of niet. En als wij dan akkoord krijgen, zetten wij dat op prison cloud.” –R10

Beperkt internet biedt echter meer mogelijkheden dan enkel en alleen het raadplegen van bepaalde websites. Er worden nog meerdere nieuwe diensten ontwikkeld. Ten eerste wordt er gewerkt aan een mailldienst waarbij gedetineerden met een beperkt aantal e-mailadressen zouden kunnen mailen. Ten tweede wordt een vergelijkbare sms-dienst ontwikkeld. Ten derde loopt reeds in de gevangenis van Hoogstraten (zonder PrisonCloud) een project met Skype. In de toekomst zou dit ook mogelijk gemaakt worden op PrisonCloud. Skype/video-conferencing kan gebruikt worden om contacten met de buitenwereld beter te onderhouden, maar ook voor bv. video-verhoren.

Er wordt ook gewerkt aan een dienst genaamd 'Collect call'. Dit is een dienst waarbij de familie naar de gedetineerde zou kunnen bellen in plaats van omgekeerd. Dit om de telefoonkosten van gedetineerden te drukken. Volgens R9 is het echter niet gemakkelijk om de overheid te overtuigen en moet er steeds een toelating gegeven worden door de gevangenisdirectie.

"Familielid belt naar gedetineerden en eigenlijk automatisch dat gedetineerde terugbelt naar familie, maar dan op kosten van familie. Natuurlijk: goedkeuring directie, gedetineerde moet op cel zijn, iemand die mag bellen, juiste nummer die terug gebeld wordt." –R9

Wanneer meerdere gevangenissen zouden beschikken over PrisonCloud denkt R9 dat de opleidingscentra voor gevangenis personeel zich daar ook meer zouden op focussen. Intussen worden opleidingscentra voorzien van een volledige PrisonCloud infrastructuur zodat ze kunnen tonen hoe het efficiënt gebruikt wordt, wat de gevolgen zijn, de voor- en nadelen, etc.

Los van PrisonCloud worden alle cellen in Belgische gevangenissen momenteel bekabeld voor telefonie op cel. Wanneer alle gedetineerden vanuit cel kunnen bellen, zou dit kunnen leiden tot een minder hoge telefoonkost voor alle gedetineerden in België.

Educatie

Ook voor educatie is er een toekomst op PrisonCloud. Zo is er volgens R5 en R10 een akkoord met de leerkrachten die lesgeven in de gevangenis dat ze hun cursussen in pdf op PrisonCloud zouden zetten. Wanneer gedetineerden later instromen kunnen ze op deze manier de cursus raadplegen. Ook zou het mogelijk gemaakt worden dat gedetineerden tijdens het lezen van de cursus kunnen gebruik maken van aanvullend educatief materiaal en bv. een cd kunnen beluisteren.

Verder kunnen – indien beperkt internet terug mogelijk is – educatieve websites geraadpleegd worden. R5 gaf hierbij het voorbeeld van Nedbox. Dit is een website ontwikkeld door KU Leuven en anderen waarop verschillende oefeningen kunnen gemaakt worden om Nederlands te oefenen (KU Leuven, 2016). Ook andere websites die in de les ter ondersteuning gebruikt worden zouden toegankelijk kunnen gemaakt worden op cel.

"Ge kunt al bepaalde educatieve websites openstellen. Bijvoorbeeld van de KU Leuven is er een zeer goed platform voor Nederlands voor anderstaligen." -R5

R5 zou willen dat PrisonCloud interactiever wordt in de toekomst. Daarmee bedoelt hij dat gedetineerde ook contact kunnen opnemen met andere diensten buiten de gevangenis.

„Mijn redenering gaat nog een stap verder, dus rechtstreeks naar de mailbox. Zodanig dat je bijvoorbeeld ge hebt uw assistent, uw onderwijs, ge zit in begeleiding bij de VDAB, ja, ge hebt een justitie assistent die ge nog moet contacteren ... dat die drie of vier diensten die ik nu opgesomd heb verbonden worden met zijn Prison Cloud zodanig dat hij die mensen ook kan contacteren, maar enkel alleen hen!" – R5

Als laatste wordt er momenteel ook getest om cursussen van het Centrum voor Volwassenonderwijs (CVO) toe te voegen aan PrisonCloud. Deze cursussen zouden ondersteund kunnen worden door lesgevers. Zij zouden vanop afstand kunnen verbinding maken met een website en zo oefeningen verbeteren of vragen beantwoorden. De certificaten na afloop van de cursus zouden meer waarde hebben dan de certificaten die te verkrijgen zijn na het volgen van een cursus bij de VDAB.

2.2.5 Impact

Respondenten spraken het minst over de impact van PrisonCloud op de samenleving. Enkel R5 sprak over een impact op de tewerkstelling na vrijlating.

Over de impact van PrisonCloud op de gevangenis werden meer voorbeelden aangehaald. Ten eerste worden penitentiaire bewakingsassistenten (PBA) ontlast door de digitale rapportbriefjes. Zo hebben ze volgens R9 en R10 meer tijd voor de beveiliging en contact met gedetineerden. Verder zijn er ook minder discussies tussen PBA's en gedetineerden. PBA's kunnen sneller controleren of gedetineerden zich voor een bepaalde activiteit hebben ingeschreven. Er is geen discussie meer mogelijk over eventuele verloren inschrijvingsbriefjes. Toch wordt er door R5 en R10 gevreesd voor minder communicatie tussen gedetineerde en PBA's. Ten tweede zou de boekhouding minder belast worden wanneer gedetineerden hun eigen saldo zouden kunnen raadplegen en beheren.

Ook de impact van PrisonCloud op gedetineerden werd besproken. Gedetineerden kunnen volgens R9 door PrisonCloud hun eigen leven terug wat in handen nemen. Zo zijn ook de digitale rapportbriefjes ten voordele van gedetineerden.

„Awel da die rapportbriefkes bijvoorbeeld, vroeger was dat een zeer omslachtige methode waar da ge nooit zeker wist of da uw rapportbriefje ging

aankomen bij de juiste dienst omdat dat op verschillende plaatsen kon mislopen en nu contacteert de gedetineerde om rechtstreeks euh de betreffende dienst." – R5

24 op 7 kunnen telefoneren op cel (exclusief enkele nummers) heeft een grote impact op gedetineerden. Gedetineerden jagen elkaar niet meer op om zelf te kunnen bellen. Volgens R9 is er een vermoeden dat telefonie op cel leidt tot minder agressie en recidivisme. Dit doordat ze in aanraking komen met de digitale wereld, vaker in contact zijn met hun familie, etc. Indien een gedetineerde een probleem heeft kan deze nu altijd naar huis bellen.

2.2.6 *Beleid*

PrisonCloud (en de toekomst ervan) is op verschillende niveaus afhankelijk van het beleid. Het nationaal en lokaal gevangenisniveau moeten bv. voor elke extra dienst op PrisonCloud toestemming geven. Dit geldt ook bv. om de bediening in PrisonCloud in nog meer talen mogelijk te maken.

Op Europees niveau is er volgens R5 nood aan mensen ter plaatse die een netwerk hebben. Reeds vele landen zien het nut van educatie binnen de gevangenis in, maar missen de trigger om met (Europese) buitenlandse gedetineerden aan de slag te gaan. In België ontbreekt er een organisatie die afstandsonderwijs mee opvolgt. R9 stelt dat enkele Europese landen (bv. Nederland) moeten afstappen van alles zelf te willen organiseren.

"In België is er nood aan een organisatie dat afstandsonderwijs mee kan opvolgen, want dat hebben we momenteel niet... Behalve die privéorganisaties maar die zijn dan niet gecertificeerd."-R5

2.3 Virtual Campus

2.3.1 *Uitleg van de learning practice*

Algemeen

Virtual Campus is een beveiligd informatietechnologiesysteem dat in 2005 startte als een pilootproject in drie gevangenissen. De aanleiding was om een vorm van informatietechnologie aan te bieden die gedetineerden zou helpen bij hun re-integratie. Het was toen niet uitsluitend een educatief middel, maar eerder algemeen om gedetineerden te ondersteunen en recidivisme te verminderen. The National Offender Management Service (NOMS) zag de voordelen en vijf jaar later waren alle gevangenissen in Engeland en Wales uitgerust met Virtual Campus. Enkele jaren daarna maakte Virtual Campus deel uit van een educatief contract. De initiatiefnemer voor het ontwikkelen van Virtual Campus was Mark Tailor die voor NOMS werkt. Het project werd door hen gesubsidieerd, maar ontwikkeld door MegaNexus. Verder is er ook een national virtual campus board dat deel uitmaakt van NOMS en mee bepaald welke diensten er worden aangeboden op Virtual Campus.

"It was being piloted and tested about 10 years ago and then eventually it's rolled out to every establishment in England and Wales. ... So it wasn't used purely as an educational tool back then. It was more to reduce a reoffend tool. ... Now it's gradually involved into more of an educational tool." – R11

Afhankelijk van het beveiligingsniveau van de gevangenis mogen gedetineerden al dan niet vrij bewegen naar het lokaal waar Virtual Campus beschikbaar is. In gevangenissen met categorie A tot en met C worden gedetineerden begeleid naar een lokaal waar ze gedurende een bepaalde tijd kunnen gebruik maken van Virtual Campus. In gevangenissen met categorie D mogen gedetineerden vrij naar het lokaal gaan en gebruik maken van Virtual Campus wanneer ze dat willen. Dit steeds onder het toezicht.

„Then the prisoners can just go and walk in to the room and use the virtual campus. There is always a member of staff in there. But prisoners can go in and just use the virtual campuses as they choose to. But in other prisons, they are allocated to that room and they're in that room for the majority of the session." – R11

Aanbod

Educatieaanbieders gebruiken Virtual Campus als een leerhulpmiddel en het promoten van onafhankelijk leren. Ze bieden verschillende cursussen aan: ESOL klassen (Engels voor anderstaligen), kunst, beroepsopleidingen, ICT, wiskunde, enz. De ene cursus wordt in een klassieke setting gegeven, andere cursussen in workshops. Na het beëindigen van een cursus krijgen gedetineerden een certificaat. Verder wordt er ook afstandsonderwijs aangeboden met open universiteit, maar met minder ondersteuning van educatieaanbieders. Alle gedetineerden (met enkele uitzonderingen) kunnen een cursus volgen, inclusief Europese buitenlandse gedetineerden. Zij krijgen aanvullende ondersteuning van een medegedetineerde als peermentor.

"The virtual campus has lots of planning tools on it. We use it for the content on it. So the resources to be able to support different subjects and different levels of learners as well." – R11

Verder kunnen gedetineerden op Virtual Campus zoeken naar een job, maar kunnen geen contact hebben met de buitenwereld. Het zoeken naar een job via via. Er is ook beperkt e-mailverkeer mogelijk.

Gedetineerden worden op verschillende manieren op de hoogte gebracht van het aanbod op Virtual Campus. Ten eerste worden gedetineerden uitgebreid gebriefd wanneer ze binnenkomen in de gevangenis. Leraren en personeel v/d de jobdienst, zullen samen met de gedetineerde kijken naar hun wensen en noden op vlak van educatie. Ten tweede worden pop-up winkels opgesteld op de vleugels waar leraren de cursussen toelichten. Ten derde worden er posters opgehangen in de gevangenissen. Ten vierde vertellen gedetineerden onderling over de verschillende cursussen. Beide respondenten zijn het erover eens dat deze methodes samen moeten gebruikt worden om zoveel mogelijk gedetineerden te bereiken.

"I don't think there is a best method. You have to do all of them to catch everybody. If it was only one person, then face to face would be the best. We have over 700 men so trying to see everybody is not feasible." – R12

2.3.2 Succesfactoren

Soms doen er zich in Virtual Campus technische problemen voor, maar R11 stelt dat deze steeds snel worden opgelost door de helplijn van MegaNexus. Het systeem wordt constant bijgewerkt a.d.h.v. de feedback die ze ontvangen. Zo is de IT-dienst het welkomstscherf van Virtual Campus steeds aan het evalueren. Een voordeel van Virtual Campus is dat gedetineerden toegang hebben tot Virtual Campus buiten de gevangenis. Ook na hun vrijlating. Dit heet 'bring on potential' en daarop kunnen gedetineerden het werk dat ze in de gevangenis gedaan hebben raadplegen.

2.3.3 Knelpunten

Naast succesfactoren heeft Virtual Campus ook enkele knelpunten. Zo duurt het voor gedetineerden een hele tijd vooraleer ze kunnen inloggen op Virtual Campus. Elke gedetineerde heeft een eigen account met gebruikersnaam en wachtwoord. Soms doen er zich technische problemen voor of is de verbinding traag. Verder gaf R12 aan dat gedetineerden het soms moeilijk vinden om hun paswoord te onthouden.

2.3.4 Impact

Dat gedetineerden binnen de gevangenis kunnen leren, solliciteren, enz. geeft gedetineerden volgens beide respondenten zelfvertrouwen. Verder ontwikkelen ze ook basis ICT-vaardigheden.

„It keeps ... confidence, definitely. And we see that quite clearly. Even within an hour sometimes. If there is a peermentor working with them or even sometimes when they are working by themselves. " –R12

Gedetineerden kunnen Virtual Campus raadplegen buiten de gevangenis. Dit zorgt er volgens beide respondenten voor dat de impact op gedetineerden groot is. Ze krijgen de kans om hun studies verder te zetten en het beïnvloedt hun emotioneel welzijn.

"I think the confidence that the guys get out of it as much as anything. It's not just the skills that they are learning for the subjects they are looking at. It's the skills that they learn while they are doing it for use of the computer. And also being able to talk to other people about what they have done." –R12

2.3.5 Beleid

R11 stelt dat het noodzakelijk is om een internationaal netwerk van alle (educatie)aanbieders op te bouwen. R12 gaf aan dat meer uniformiteit in beveiligingsniveaus zou gemakkelijker zijn om iets op Europese schaal te realiseren. Ook financiële middelen werden als noodzakelijk aangehaald om ICT verder uit te bouwen.

VI. DISCUSSIE EN CONCLUSIE

1. Bespreking van de onderzoeksvragen

1.1 ICT in Europese gevangenissen (kwantitatief luik)

Over welke ICT-mogelijkheden beschikken gedetineerden in Europese gevangenissen?

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat vele Europese gevangenissen ICT-voorzieningen aanbieden. Televisie wordt in bijna alle Europese gevangenissen aangeboden. Ook het versturen van brieven is slechts in enkele gevangenissen onmogelijk. Verder kunnen gedetineerden in de meeste gevangenis gebruik maken van een telefoon (Maculan e.a., 2013) en computer buiten de cel. Een beperkt aantal kon dit ook op cel. Het grote aanbod van vaste telefonie in Europese gevangenissen beantwoordt aan de richtlijn van de ERP om het contact tussen de gedetineerde en de buitenwereld te bewaren (Rada Europy, 2006). Andere ICT-voorzieningen zouden dit contact echter nog extra kunnen ondersteunen (Champion & Edgar, 2013). Zo goed als alle voorzieningen kunnen gebruikt worden voor educatieve doeleinden (Champion & Edgar, 2013). De ICT-diensten waarvan gedetineerden kunnen gebruik maken zijn schaars(er) (Maculan e.a., 2013). Games en e-learning is in de helft van de gevangenissen mogelijk. Het gevangenispersoneel in Europese gevangenissen ziet ICT als de toekomst voor educatie. Het aanbieden van games in de gevangenis leidt tot stressvermindering, tevredenheid en een positieve invloed op het humeur (Ribbens & Malliet, 2014).

Skype, mailverkeer en open internet zijn zo goed als onbestaande (Clarke, 2012; Reisdorf & Jewkes, 2016). In de helft van de gevangenissen heeft een gedetineerde maandelijks tot dagelijks toegang hebben tot gelimiteerd internet. Toch blijkt het gevangenispersoneel dit te weinig vindt. Europese gevangenissen staan neutraal tegenover gelimiteerd internet op cel. Over het algemeen weten gedetineerden waar ze toegang tot het internet kunnen verkrijgen.

Het is duidelijk dat de ICT-voorzieningen die beschikbaar zijn in de gevangenis, de situatie in de samenleving niet weerspiegelt. Nochtans is een van de doelstellingen van de EPR de normalisering van het leven in de gevangenis (Crétenot, 2013; Smit & Snacken, 2009).

Welke verschillen in het gebruik van ICT zijn vast te stellen tussen de Europese gevangenissen?

Er werd geen literatuur gevonden waarbij het gebruik van ICT vergeleken werd met Europese regio's. Uit dit onderzoek bleek dat ICT-voorzieningen zoals een computer en PlayStation worden over het algemeen minder vaak aangeboden in Oost- en Zuid-Europa dan in Noord- en West-Europa. In Noord-Europa beschikt slechts 1/10 van de gevangenissen niet over een PlayStation/Wii en behoort een computer/laptop/tablet veelal tot de aangeboden ICT-voorzieningen. Echter wordt in West-Europa nog net iets vaker een computer/laptop/tablet aangeboden.

Ook enkele aangeboden ICT-diensten verschillen naargelang de Europese regio. Gelimiteerd internet wordt vaker aangeboden in Noord-Europa dan in respectievelijk West- en Oost- & Zuid-Europa. Digitale kranten worden het minst aangeboden in Oost- en Zuid-Europa. Een duidelijk verschil werd gevonden in het aanbieden van CD-rom/USB-stick. In Oost- en Zuid-Europa werd

dit drie keer meer aangeboden dan in Noord-Europa. West-Europa bevindt zich tussenin. Er werden geen verschillen gevonden tussen het aanbieden van digitale kranten en e-learning met de Europese regio's. Dit wil zeggen dat deze diensten over het algemeen gelijk worden aangeboden.

Welke drempels ervaren Europese gevangenis voor het implementeren van ICT?

Verschillende onderzoeken wezen reeds uit dat er bepaalde drempels zijn voor het implementeren van ICT in de gevangenis. Zo blijkt ook uit dit onderzoek dat de grootste drempel de veiligheid is (Journalinks, 2013; Langelid e.a., 2009). ICT binnen de gevangenis wordt beschouwd als een bedreiging voor de gevangenis, de maatschappij en het gevangenispersoneel. In iets mindere mate ook als een bedreiging voor gedetineerden (Champion & Edgar, 2013). Echter blijkt uit onderzoek dat ICT de gevangenis veiliger maakt. Het vermindert bv. spanning bij gedetineerden en zijn over het algemeen actiever betrokken (Reisdorf & Jewkes, 2016). De publieke opinie over ICT in gevangenis muren speelt ook een rol (Clarke, 2012; Reisdorf & Jewkes, 2016).

Verder bleek uit dit onderzoek dat het gevangenispersoneel van mening is dat ICT een hoge kostprijs heeft voor de gevangenis. Het onderhoud van ICT-apparaten wordt als te duur beschouwd. Dit staat echter haaks op de bevindingen uit ander onderzoek. Daarbij wordt gesteld dat de kosteneffectiviteit een van de redenen is om ICT te implementeren in de gevangenis (Beyens, 2015, 2015). Ook het gebrek aan kennis over ICT van het gevangenispersoneel wordt als een drempel beschouwd. Nochtans wijst onderzoek uit dat ICT ook voor het gevangenispersoneel als educatie(hulp)middel kan gebruikt worden (Clarke, 2012; Dénes, 2015; Reisdorf & Jewkes, 2016)

1.2 Drie learning practices (kwalitatief luik)

Wat omvatten de bestudeerde ICT-projecten?

De Stichting Educatie Achter Buitenlandse Tralies (EABT) is een vrijwilligersorganisatie die reeds 11 jaar Nederlandstalig onderwijs aanbiedt aan Nederlanders die in het buitenland opgesloten zijn. Drie jaar voor de oprichting werd een project opgezet door Bureau Buiteland van de Reclassering met als doel onderwijs vanuit Nederland te organiseren. De Stichting probeert door educatie aan te bieden, de detentieschade te beperken en bij te dragen aan de re-integratie in de Nederlandse samenleving. Gezien EABT zelden gebruik maakt van ICT, zal deze learning practice in beperkte mate besproken worden.

Prison Cloud is een beveiligd platform waar er verschillende diensten aangeboden worden aan gedetineerden. Het is ontwikkeld door e-BO Enterprises en gebaseerd op eboVision. Dit platform wordt reeds aangeboden in de gevangenis van Beveren, Leuze-en-Hainaut en binnenkort in Marche-en-Famenne. Elke gedetineerde beschikt in de cel over een scherm met daarop PrisonCloud. Gedetineerden kunnen via PrisonCloud rechtsreeks contact opnemen met een bepaalde dienst (rapportbriefjes), kantine bestellen, e-learning enz. De diensten op PrisonCloud zijn steeds afhankelijk van drie factoren: tijd, locatie en gebruiker. Daarnaast zijn sommige faciliteiten zoals telefoneren, televisiekijken en films huren betalend.

Virtual Campus is een beveiligd informatietechnologiesysteem dat in 2005 startte als een pilootproject in drie gevangenissen in West Midland. De aanleiding was om een vorm van informatietechnologie aan te bieden die gedetineerden zou helpen bij hun re-integratie. The National Offender Management Service (NOMS) liet Virtual Campus intussen installeren in alle gevangenissen in Engeland en Wales. De initiatiefnemer voor het ontwikkelen van Virtual Campus was Mark Taylor die voor NOMS werkt. Het project werd door hen gesubsidieerd, maar werd ontwikkeld door MegaNexus. Educatieaanbieders gebruiken Virtual Campus vandaag de dag als een leerhulpmiddel en om onafhankelijk leren te promoten.

Welke impact/voordelen hebben de bestudeerde ICT-projecten voor gedetineerden, de gevangenis en de samenleving?

Tijdens dit onderzoek kwamen verschillende voordelen van de learning practices aan bod. Hieronder worden er enkele besproken.

Ten eerste bleek dat door het gebruik van ICT, gedetineerden minder afhankelijk werden van het gevangenispersoneel en hun eigen omgeving. Rapportbriefjes hoeven niet meer via verschillende tussenpersonen doorgegeven te worden. Gedetineerden kunnen dit zelf op het platform en nemen zo hun leven terug in eigen handen (Beyens & Boone, 2013; Clarke, 2012; Erisman & Bayer Contardo, 2005). Echter wordt gevreesd voor een eenzame opsluiting door minder contact tussen gedetineerde en het bewakingspersoneel.

ICT binnen de gevangenis zou gedetineerden beter voorbereiden op een tewerkstelling na vrijlating (Davis e.a., 2013). Ze zijn minder digitaal ongeletterd, hebben cursussen gevolgd en konden eventueel tijdens hun detentieperiode op zoek naar werk. Verder zou ICT ook een positieve invloed hebben op hun emotioneel welzijn en zelfvertrouwen. Het gedane werk en ontwikkelde competenties kunnen eventueel ook na vrijlating geraadpleegd worden op een platform (Hawley et al., 2013). Dit is reeds zo bij Virtual Campus.

Als laatste bleek de mogelijkheid om 24/7 te bellen te leiden tot een algemeen grotere tevredenheid bij gedetineerden en minder agressie onderling (Goris, 2007; Reisdorf & Jewkes, 2016).

Welke succesfactoren en knelpunten ervaren gebruikers en aanbieders van de bestudeerde ICT-projecten?

Tijdens dit onderzoek werden verschillende succesfactoren en knelpunten aangehaald. Hieronder worden er enkele besproken.

Ten eerste bleek telefonie op cel een groot succes, maar betreft ook enkele knelpunten. Gedetineerden en het gevangenispersoneel blijken tevreden over het aanbod om 27/7 te bellen via een platform. Echter is kostprijs voor telefonie in gevangenissen hoog en mogen er zich geen technische problemen op het platform voordoen om te kunnen bellen (Baerten, 2010; Champion & Edgar, 2013).

Ten tweede bleken technische problemen van het systeem mogelijk. De aangeboden diensten zijn aan elkaar gekoppeld waardoor bij een technische storing niks meer te raadplegen valt. Verder werkt het systeem traag in gelijking met systemen in de samenleving.

Ten derde is het aanbod e-learning uitgebreid en gebruiksvriendelijk. Het biedt ook mogelijkheden tot individualisering (Hawley et al., 2013; Meurisse, 2011; Pike et al., 2015). Echter bleek dat de cursussen op het platform vaak verouderd waren en er te weinig ondersteuning was. Nochtans is e-learning volgens het gevangenispersoneel pas echt mogelijk wanneer er motivatie en ondersteuning geboden wordt.

Wat moet er volgens de gebruikers en de aanbieders op beleidsvlak veranderen om ICT binnen de gevangenis in Europa te realiseren?

Uit dit onderzoek blijkt dat er nood is aan een internationaal netwerk. Reeds vele landen zien het nut van educatie binnen de gevangenis in, maar missen de trigger om met (Europese) buitenlandse gedetineerden aan de slag te gaan (Atabay, 2009; Hofstee-van der Meulen & van Kalmthout, 2015; van Kooten, 2008). Alsook dient e-learning blijvend ondersteund worden door het gevangenispersoneel (Clarke, 2012). Europese landen moeten meer gaan samenwerken om ICT (en educatie) in de gevangenis aan te bieden. Een uniform systeem van beveiligingsniveaus zou hierbij werkzaam zijn. De nodige financiering hebben ligt aan de basis van dit alles.

In België ontbreekt er een organisatie die afstandsonderwijs mee opvolgt. Echter is dit noodzakelijk om een internationaal netwerk te kunnen opbouwen. Verder is er ook nood aan een beter afstemming tussen de huidige ICT-ontwikkelingen in de gevangenis en de opleidingen van het gevangenispersoneel (Clarke, 2012). Het beleid is verder de motor tot verandering (en verbetering) van de platformen.

2. Beperkingen eigen onderzoek

Bij ieder onderzoek is het belangrijk om na te gaan of er beperkingen zijn aan het onderzoek (Ben Baarda, 2012). Een eerste beperking aan dit onderzoek is de bevroegde onderzoekspopulatie. Het kwantitatieve luik bevroeg Europese landen, maar enkele Europese landen (bv. Frankrijk) werden hiervoor niet bereikt. Andere landen (bv. Denemarken) werden daarentegen overvloedig bevroegd. Om dit te compenseren werden de landen ingedeeld in Noord-Europa, West-Europa en Oost- en Zuid-Europa. Dit bleek echter ook een onevenwichtige verdeling. Er waren kwamen veel respondenten uit Noord-Europa en weinig uit Zuid- en Oost-Europa. Dit heeft een negatieve invloed gehad op de externe validiteit van het onderzoek (Ben Baarda, 2012). Verder is ook de grootte van de onderzoekspopulatie (N=121) niet groot waardoor bepaalde analyses niet konden uitgevoerd worden door een te hoge expected count.

In het kwalitatieve luik werden slechts 12 respondenten bevroegd over elk één project. Dit waren steeds respondenten met specifieke kenmerken: ze werkten voor het project of waren enthousiaste gebruikers. Dit kan een invloed gehad hebben op de resultaten. Helaas konden door beveiligingsredenen geen gedetineerden die gebruik maken van Virtual Campus bevroegd worden. De interviews met Virtual Campus werden via Skype, in het Engels en op een gestructureerde manier afgenomen. Daardoor was het niet evident om in te spelen op wat de respondent zei en door te vragen. Dit is een tweede beperking van dit onderzoek.

Een derde beperking van dit onderzoek ligt in de manier waarop de learning practices geselecteerd werden. Er werd wegens tijdsoverwegingen niet gewacht op de resultaten van het kwantitatieve luik om de learning practices voor dit onderzoek te bepalen. De learning practices werden gekozen op basis van de FORINER-partners.

3. Aanbevelingen verder onderzoek

Gezien ICT in Europese gevangenis nog in zijn kinderschoenen staat is het belangrijk om hier nog verder onderzoek naar te doen. Ten eerste zou een soortgelijk onderzoek kunnen uitgevoerd worden met meerdere respondenten. Zo zou er een duidelijker en betrouwbaarder beeld kunnen gevormd worden over ICT in Europese gevangenis. Het kan hierbij interessant zijn om de ICT-voorzieningen en -diensten te vergelijken met de soort gevangenis en de beveiligingsniveaus. Wegens tijdsgebrek en te weinig respondenten was dit tijdens dit onderzoek niet mogelijk. Ook e-readers kunnen mee opgenomen worden als ICT-voorziening. Uit onderzoek blijkt echter dat het gedetineerden zou aanzetten tot gevarieerder lezen (Meurisse, 2011).

Ten tweede bleek in dit onderzoek dat ICT in Europese gevangenis nog volop in ontwikkeling is. Het zou goed zijn dat deze ontwikkelingen en de evaluatie ervan worden opgevolgd in nieuw onderzoek. Dit onderzoek kan zich eventueel uitbreiden buiten Europa.

Ten derde is er nog maar weinig onderzoek gedaan naar de effecten van ICT op gedetineerden, de gevangenis en de samenleving. Onderzoek hiernaar zou het beleid mogelijks kunnen stimuleren om ICT in Europese gevangenis verder uit te breiden. Ook de kosteneffectiviteit van ICT in de gevangenis werd nauwelijks onderzocht.

4. Praktische- en beleidsaanbeveling

Het is van uiterst belang dat het beleid aandacht heeft voor de regelgeving rond ICT. De (Europese) regelgeving over ICT is beperkt en weinig specifiek (Rada Europy, 2006; United Nations, z.d.). Uit dit onderzoek blijkt dat er nood is aan een Europees netwerk om ICT (en educatie) aan te bieden in Europese gevangenissen.

De publieke opinie is één van de drempels die ervaren worden om ICT te implementeren in de gevangenissen (Clarke, 2012; Reisdorf & Jewkes, 2016). Ook hier kan het beleid een belangrijke rol spelen. Verder blijkt uit dit onderzoek dat het beleid de trigger is om meer ICT-diensten aan gedetineerden aan te bieden. De drempel veiligheid kan zo goed als volledig weggewerkt worden door alle diensten te beperken (Reisdorf & Jewkes, 2016).

In één van de interviews werd gesuggereerd om de opleiding van het gevangenis personeel af te stemmen op de ICT-ontwikkelingen. Zo kan er in de opleiding reeds aan bod komen hoe het systeem werkt, wat de voor- en de nadelen zijn, enz (Clarke, 2012). E-learning en andere ICT-diensten dienen goed ondersteund te worden door het gevangenis personeel. Onderzoek stelt dat goed zou zijn om ICT als basisopleiding aan te bieden binnen de gevangenissen (Reisdorf & Jewkes, 2016).

5. Conclusie

De algemene onderzoeksvraag van dit onderzoek luidde: "Over welk ICT-aanbod beschikken gedetineerden in Europese gevangenissen en op welke manier wordt het gebruikt?" Uit de literatuurstudie bleek dat het beleid weinig aandacht besteedt aan specifieke richtlijnen over ICT in gevangenissen. Binnen de gevangensmuren biedt ICT-mogelijkheden op vlak van communicatie, educatie en ontspanning. Communicatie versterkt de familiebanden en het aanbieden van educatie en ontspanning verminderen de kans op recidivisme en verhogen de algemene tevredenheid tijdens de detentieperiode.

Dit mixed-methode onderzoek bracht het aanbod en gebruik van ICT in Europese gevangenissen in kaart. Om de data te verzamelen werd gebruik gemaakt van enerzijds online vragenlijsten in Europese gevangenissen (N=121) en anderzijds 9 interviews en een focusgroep met gebruikers en aanbieders van drie learning practices, namelijk Educatie Achter Buitenlandse Tralies (Nederland), Virtual Campus (Verenigd Koninkrijk) en Prison Cloud (België). Dit onderzoek toont significante verschillen tussen ICT-diensten en -voorzieningen en de verschillende Europese delen. TV en telefonie zijn de meeste voorkomende ICT-voorzieningen. E-learning en games zijn de meest aangeboden ICT-diensten. Open internet in Europese gevangenissen is schaars.

Uit de interviews en de focusgroep bleek dat de gebruikers en aanbieders van ICT binnen de gevangensmuren over het algemeen tevreden zijn over de learning practices en zien ze graag verbeteren en (wereldwijd) uitbreiden. Om dit te realiseren dient echter rekening gehouden te worden met bepaalde knelpunten zoals veiligheid, technische problemen, enz. Hiervoor is een rol weg gelegd in het (Europese) beleid. Het organiseren van een (internationaal) netwerk, het voorzien van financiële middelen en het veranderen van de publieke opinie zijn hun aandachtspunten. Potentiële ICT-voorzieningen en -diensten en specifieke toekomstplannen van de learning practices werden beschreven. Deze beantwoorden aan de vraag van de gebruikers. De digitale wereld deed reeds zijn intrede in de gevangenis, maar er is gegarandeerd nog een grotere toekomst voor weggelegd.

Dit onderzoek heeft een wetenschappelijke meerwaarde gezien het uniek is in het bevragen van het aanbod en gebruik van ICT in Europese gevangenissen. Het Europees project Foriner gaat hiermee verder aan de slag. Eerder onderzoek spitste zich toe op ICT en bibliotheken, ICT en gezondheid, enz. Verder onderzoek naar het aanbod en gebruik en veranderingen in het beleid zijn aangewezen.

VII. LITERATUURLIJST

- Adams, A., & Pike, A. (2008). Security issues within prison and health ODL programmes. Gepresenteerd bij PCF5 conference, Londen. Geraadpleegd van http://wikieducator.org/images/a/ab/PID_461.pdf
- Afstudeerbegeleider. (z.d.). SPSS Begeleiding. Geraadpleegd van <http://www.spsshandboek.nl/begeleiding/>
- Alzúa, M. L., Rodriguez, C., & Villa, E. (2010). The Quality of Life in Prisons: Do Educational Programs Reduce In-Prison Conflicts? *NBER*, 239–264.
- Amnesty International Vlaanderen vzw. (2016). Over mensenrechten. Geraadpleegd 12 juni 2016, van <https://www.aivl.be/wat-we-doen/thema/over-mensenrechten>
- Amnesty NL. (z.d.). Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Geraadpleegd 12 juli 2016, van <https://www.amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/universele-verklaring-de-rechten-de-mens-uvrm>
- Atabay, T. (2009). Foreign national prisoners. In United Nations Office on Drugs and Crime (Red.), *Handbook on prisoners with special needs*. New York: United Nations.
- Baarda, B. (2012). *Basisboek methoden en technieken: kwantitatief praktijkgericht onderzoek op wetenschappelijke basis* (Vijfde druk). Groningen [etc.: Noordhoff Uitgevers.
- Baarda, B., de Goede, M., Bakker, E., Peters, V., van der Velden, T., Julsing, M., & Fischer, T. (2013). *Basisboek kwalitatief onderzoek: handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. (Derde druk). Groningen/Houten, The Netherlands: Noordhoff.
- Baarda, B., Kalmijn, M., & de Goede, M. P. M. (2015). *Basisboek enquêteren: handleiding voor het maken van een vragenlijst en het voorbereiden en afnemen van enquêtes*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Baarda, B., van Dijkum, C., & de Goede, M. P. M. (2014). *Basisboek statistiek met SPSS. Handleiding voor het verwerken en analyseren van en rapporteren over (onderzoeks)gegevens*. (5de ed.). Groningen: Noordhoff.
- Baerten, M. (2010). *Dromen van toiletdeuren. Kwalitatief onderzoek naar de behoeften van gedetineerden met het oog op de gevangenis van de 21ste eeuw*. Katholieke Universiteit Leuven.
- Barreiro-Gen, M., Novo-Corti, I., & Varela-Candamio, L. (2013). e-Prisons and New Technologies: ICT as a Mechanism of Social Inclusion of Prisoners. *International Journal of Knowledge Society Research*, 4(3), 1–10. <http://doi.org/10.4018/ijksr.2013070101>

- Belgische Federale Overheidsdiensten. (2014). Penitentaire inrichting Beveren. Regie der Gebouwen - persdienst.
- Beyens, K. (2015). Orde van de Dag. *De opmars van (informatie)technologie in de Belgische strafuitvoering. Waar zijn de limieten?*, (69).
- Beyens, K. (2015). Orde van de Dag. *De opmars van (informatie)technologie in de Belgische strafuitvoering. Waar zijn de limieten?*, (69).
- Beyens, K. (2015). PrisonCloud. Een ICT-platform voor de Belgische gevangenen., (2).
- Beyens, K., & Boone, M. (2013). "Zeg maar Henk tegen de chef". Ervaringen met het Belgische detentieregime in de PI Tilburg. Boom Lemma uitgevers.
- Buchmüller, S., Joost, G., Bessing, N., & Stein, S. (2011). Bridging the gender and generation gap by ICT applying a participatory design process. *Personal and Ubiquitous Computing*, 15(7), 743–758. <http://doi.org/10.1007/s00779-011-0388-y>
- Bulsara, C. (z.d.). *Using a mixed methods approach to enhance and validate your research*. Notre Dame University. Geraadpleegd van https://www.nd.edu.au/downloads/research/ihr/using_mixed_methods_approach_to_enhance_and_validate_your_research.pdf
- Champion, N., & Edgar, K. (2013). *Through the Gateway: How Computers Can Transform Rehabilitation*. Prison Reform Trust. Geraadpleegd van https://nls.lids.org.uk/welcome.html?ark:/81055/vdc_100023749276.0x000001
- Clarke, A. (2012). ICT & multimedia in European prisons. Results of research undertaken as part of the PriMedia Network. PriMedia. Geraadpleegd van <http://www.pri-media.org/download/ICT%20&%20MM%20FV.pdf>
- Commissie Informatica in het voortgezet onderwijs. (2012). *Digitale geletterdheid in het voortgezet onderwijs: vaardigheden en attitudes voor de 21ste eeuw*. Amsterdam: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.
- Cornell University. (2009). Digital Literacy Resource. Geraadpleegd 13 juni 2016, van <https://digitalliteracy.cornell.edu/>
- Costelloe, A., & Langelid, T. (2011). Prison education and training in Europe - a review and commentary of existing literature, analysis and evaluation. GHK.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research* (2nd ed, Vol. 1). Los Angeles: SAGE Publications.

- Crétenot, M. (2013). From national practices to European guidelines: interesting initiatives in prisons management. Antigon.
- Daems, T., Pletincx, P., Robert, L., Scheirs, V., Wiel, A. van de, & Verpoest, K. (2009). *Achtertralies in België*. Gent: Academia Press.
- Davis, L. M., Bozick, R., Steele, J. L., Saunders, J., & Miles, J. N. V. (2013). *Evaluating the Effectiveness of Correctional Education: A Meta-Analysis of Programs That Provide Education to Incarcerated Adults*. Rand Corporation.
- de Boer, F. (2006). Mixed Methods : een nieuwe methodologische benadering?, (11, 2), 5–10.
- De Caluwe, C., & Van Dooren, W. (2007). *De digitale kloof en e-government in Vlaanderen. Uitdagingen voor een inclusieve dienstverlening*. Steunpunt beleidsrelevant onderzoek.
- de Koster, K. (2007). *De jeugdzorg van tegenwoordig: het hervormingsproces naar een integrale jeugdhulpverlening in Vlaanderen* (Vol. 3. Methodologie). Academia Press.
- Dénes, Z. (2015, oktober). *Training skills - Experience of the e-learning designer*. Gepresenteerd bij CEP-EuroPris workshop on the use of e-learning, Ierland.
- Dhaemer, L. (2014). *Gevangenisarchitectuur en de weg terug naar de samenleving: Een onderzoek naar de relatie tussen gevangenisarchitectuur en re-integratie*. Universiteit Gent, Gent.
- e-BO Enterprises. (2015). *PrisonCloud*. YouTube.
- e-BO Enterprises. (z.d.). *PrisonCloud: a complete overview*.
- Erisman, W., & Bayer Contardo, J. (2005). *Learning to Reduce Recidivism. A 50-state analysis of postsecondary correctional education policy*. The institute for higher education policy. Geraadpleegd van <http://www.ihep.org/sites/default/files/uploads/docs/pubs/learningreducerecidivism.pdf>
- European Organisation of Prison and Correctional Services. (2016, mei). FORINER. Geraadpleegd 16 juni 2016, van <http://www.europris.org/projects/foriner/>
- Europese Commissie. (2011). Groenboek. Versterking van het wederzijds vertrouwen in de Europese rechtsruimte – Een groenboek over de toepassing van EU-strafwetgeving op het gebied van detentie. Geraadpleegd van <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0327&from=NL>
- Evans, J. R., & Mathur, A. (2005). The value of online surveys. *Internet Research*, 15(2), 195–219. <http://doi.org/10.1108/10662240510590360>

- Foriner. (2016). FORINER Project - Providing Education to foreign EU prisoners across EU Prisons. Geraadpleegd 16 juni 2016, van <http://www.foriner.com/>
- Freys, J. (2016). Het Laatste Nieuws. *Justitie wil "prison cloud" in heel het land. Elke gevangene mag bellen vanuit cel.*
- Gaskin, G. L., Longhurst, C. A., & Anoshiravani, A. (2012). Internet Access and Attitudes Toward Online Personal Health Information Among Detained Youth. *PEDIATRICS*, 130(5), 914–917. <http://doi.org/10.1542/peds.2012-1653>
- Goris, R. (2007, april). Weliswaar. Achter slot en grendel., (75). Geraadpleegd van <https://www.weliswaar.be/sites/default/files/media/wiw75.pdf>
- Hammerschick, W. (2010). *Report on e-learning in European prisons - Concepts, organisation, pedagogical approaches in prison education.* (p. 22).
- Hawley, J., Murphy, I., & Souto-Otero, M. (2013). Prison Education and Training in Europe. Current state-of-play and challenges. GHK.
- het Binnendemuren Team. (2016). Binnendemuren. Geraadpleegd 12 juni 2016, van <http://www.binnendemuren.be/>
- Het laatste nieuws. (2008, december). Datingsite voor criminelen. Geraadpleegd van <http://www.hln.be/hln/nl/35/Seks-Relaties/article/detail/526430/2008/12/03/Datingsite-voor-criminelen.dhtml>
- Hofstee-van der Meulen, F. B. A. ., & van Kalmthout, A. M. (2015). *Detained abroad: assisting Dutch nationals in foreign detention.* Uitgeverij BOXPress, 's-Hertogenbosch.
- Huizingh, E. (2014). *Inleiding SPSS 22: voor IBM SPSS statistics 22* (12de druk). Den Haag: Academic Service.
- Ings, C., & Joslin, J. (2011). Correctional Service of Canada Prison Libraries from 1980 to 2010. *Library Trends*, 59(3), 386–408. <http://doi.org/10.1353/lib.2011.0002>
- Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. *Educational Researcher*, 33(7), 14–26.
- Journalinks. (2013, mei 30). Skype niet veilig genoeg voor gevangenis. Geraadpleegd van <https://journalinks.wordpress.com/2013/05/30/skype-niet-veilig-genoug-voor-gevangenis/>
- KU Leuven. (2016). NedBox. Geraadpleegd 31 juli 2016, van <https://www.nedbox.be/>
- Langelid, T., Mäki, M., Raundrup, K., & Svensson, S. (2009). *Nordic prison education: a lifelong learning perspective* (2. ed). Copenhagen: Nordic Council of Ministers.

- Maculan, A., Ronco, D., & Vianello, F. (2013). Prison in Europe: overview and trends. Antigon.
- Mariën, D., Lenaerts, T., Vanherp, J., Dauw, L., Tailleur, T., & Schelles, L. (2014, april). Krant X. Even thuiskomen via Skype. *Ouder zijn*, (13, 1.). Geraadpleegd van <http://www4.vlaanderen.be/wvg/welzijnsamenleving/hulpaangedetineerden/publicaties/Documents/KrantX-april2014LR.PDF>
- Martin, M. S., Wamboldt, A. D., O'Connor, S. L., Fortier, J., & Simpson, A. I. F. (2013). A comparison of scoring models for computerised mental health screening for federal prison inmates: Mental health screening models for prisoners. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 23(1), 6–17. <http://doi.org/10.1002/cbm.1853>
- McKay, D., & Chlad, D. (2015, oktober). *The Scottish experience*. Gepresenteerd bij CEP-EuroPris workshop on the use of e-learning, Ierland.
- Meurisse, H. (2011). Activiteitenverslag 2011 van het directoraat-generaal Penitentiare Inrichtingen. Belgische Federale Overheidsdiensten. Geraadpleegd van http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/activiteitenverslag_2011_van_het_directoraat-generaal_penitentiare_inrichtingen.jsp?referer=tcm:265-178159-64
- Mortelmans, D. (2007). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden* (Eerste druk). Leuven; Voorburg: Acco.
- Mortelmans, D., & Dehertogh, B. (2008). *SPSS in onderzoek: handboek SPSS met basisbeginselen en praktijktips* (1ste druk). Leuven; Voorburg: Acco.
- Parlementair Documentatie Centrum Universiteit Leiden. (z.d.). Verenigde Naties (VN). Geraadpleegd 12 juni 2016, van http://www.europa-nu.nl/id/vg9xnvnt6ay1/verenigde_naties_vn
- Payne, W., & Sabath, M. J. (2007). Trends in the Use of Information Management Technology in Prison Libraries. *Behavioral & Social Sciences Librarian*, 26(2), 1–10. http://doi.org/10.1300/J103v26n02_01
- Pike, A., Farley, H., & Hopkins, S. (2015). Digital Learning for Prison Students: the State of Play. Gepresenteerd bij EUROPRIS/ICPA CONFERENCE SUBMISSION, Barcelona.
- Rada Europy. (2006). *European prison rules* (Vol. Chapter 1). Strasbourg: Council of Europe Publ.
- Reisdorf, B. C., & Jewkes, Y. (2016, januari 15). (B)Locked sites: Cases of Internet use in 3 British prisons. Quello Center Working Paper Forthcoming. Geraadpleegd van <http://ssrn.com/abstract=2722789>

- Ribbens, W., & Malliet, S. (2014). Exploring the appeal of digital games to male prisoners., (48), 1–20.
- Smit, D. van Z., & Snacken, S. (2009). *Principles of European Prison Law and Policy: Penology and Human Rights*. OUP Oxford.
- Stuurgroep volwassenenonderwijs. (2012). Klasbak. Geraadpleegd 28 november 2015, van <http://klasbak.net/>
- Stuurgroep volwassenenonderwijs. (2016, mei). Klasbak. Europees project FORINER. Geraadpleegd 16 juli 2016, van <http://klasbak.net/index.php/390-leaflet-of-foriner>
- The Open University. (2016). Virtual campus | Offender Learning. Geraadpleegd 2 juli 2016, van <http://www.open.ac.uk/about/offender-learning/data-and-developments/virtual-campus>
- The Virtual Campus. (z.d.). Geraadpleegd 2 juli 2016, van <http://testvc2.meganexus.com/portal/index/>
- United Nations. (z.d.). United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Mandela Rules).
- United Nations, & Statistical Office. (2015). *Demographic yearbook* (Vol. Pag. 41-42). New York: United Nations. Geraadpleegd van <http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/dyb/dyb2.htm>
- van Kooten, H. (2008). *Foreigners in European Prisons. From "good practices" to good policy*. (p. 48). Nieuwersluis, Nederland. Geraadpleegd van <http://cep-probation.org/wp-content/uploads/2015/03/Report-Nieuwersluis-E.pdf>
- Veen, W. (2015). Today' youngsters using ICT for communication and learning purposes. Gepresenteerd bij Final meeting/conference, Rotterdam: PriMedia.
- Vereniging voor de Verenigde Naties. (2016). Over de VN. Geraadpleegd 12 juni 2016, van <http://www.vvn.be/over-de-vn/>
- Verhoeven, H. (2014). Speech Regionale directie: studiedag e-learning. Klasbak.
- Weliswaar.be. (2012). Weliswaar. Skypen vanuit de gevangenis. Geraadpleegd van <http://www.cawdekempen.be/skypen-vanuit-de-gevangenis>
- Wikipedia. (2014, december 22). Hoofdpagina. In *Wikipedia, the free encyclopedia*. Geraadpleegd van <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Hoofdpagina&oldid=42806222>
- Wisén, J., & Lohman, J. (2015, oktober). *The Swedish experience*. Gepresenteerd bij CEP-EuroPris workshop on the use of e-learning, Ierland.

World Prison Brief. (2015). Highest to Lowest - Prison population. Geraadpleegd 30 november 2015, van <http://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/>

Zamosteanu, A. O. (2010). E-learning and use of computer in forensic field. Tibiscus University.

VIII. BIJLAGEN

1. Indeling Europa

Onderstaande tabel bevat alle landen die aan het onderzoek hebben meegewerkt ingedeeld volgens de classificatie van de VN (United Nations & Statistical Office, 2015).

TABEL 9: INDELING EUROPA

Noord-Europa	West-Europa	Oost-Europa	Zuid-Europa
Denemarken	België	Turkije	Albanië
Engeland	Nederland	Roemenië	Kroatië
Estland	Luxemburg		Griekenland
IJsland			Italië
Letland			Malta
Litouwen			Spanje
Noord-Ierland			
Noorwegen			
Zweden			

2. Online enquête

Het FORINER-project gaat over het verstrekken van onderwijs aan buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit. Buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit kunnen gedefinieerd worden als burgers van een ander Europees land dan het land waarin ze in een gevangenis verblijven. Door middel van deze enquête willen we de bestaande educatieve initiatieven voor Europese burgers opgesloten in een vreemd Europees land in kaart brengen. Wij danken u bij voorbaat voor het invullen van deze vragenlijst. Dit neemt ongeveer 10 minuten in beslag. Alle antwoorden die u verstrekt zullen strikt vertrouwelijk behandeld worden.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

FORINER

Algemene vragen

[ ] Bij welke gevangenis bent u betrokken? *

Vul uw antwoord hier in:

Gelieve de naam van de gevangenis in te vullen.

[ ] In welk land ligt deze gevangenis? *

Vul uw antwoord hier in:

[ ] In welke stad/gemeente ligt deze gevangenis? *

Vul uw antwoord hier in:

[ ] Uw gevangenis is... *

Selecteer alle mogelijkheden:

- Een arresthuis
- Een gevangenis waar straffen worden uitgevoerd met een gesloten regime
- Een gevangenis waar straffen worden uitgevoerd met een (semi-)open regime

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden. U kan meerdere antwoorden aanduiden.

[ ] Het beveiligingsniveau van uw gevangenis is ... *

Selecteer alle mogelijkheden:

- Hoge beveiliging
- Medium beveiliging
- Lage beveiliging

Gelieve het antwoord aan te duiden dat het meeste van toepassing is op uw gevangenis. U kan meerdere antwoorden aanduiden.

[ ] Wat is uw beroep? *

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Gevangenisdirectie
- Educatief medewerker
- Andere:

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden.

[ ] Welke gedetineerden verblijven in uw gevangenis? *

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Enkel mannelijke gedetineerden
- Enkel vrouwelijke gedetineerden
- Mannelijke en vrouwelijke gedetineerden

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden.

[ ] Hoeveel buitenlandse gedetineerden verblijven er in de gevangenis? (% van totale populatie) *

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Geen
- 1-10 %
- 11-20 %
- 21-30 %
- 31-40 %
- 41-50 %
- 51-60 %
- 61-70 %
- 71-80 %
- 81-90 %
- 91-100 %

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden.

Educatief aanbod

[ ] Welke educatieve cursussen kunnen gedetineerden volgen? Duidt aan welke cursussen gevolgd worden Europese buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit.

	Gedetineerden in het algemeen	Buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit	Niet aangeboden
Academische cursussen (Bv. wiskunde, wetenschappen, lichamelijke opvoeding, geschiedenis, aardrijkskunde, ICT)	☐	☐	☐
Taalcursussen om de taal van het land waarin men gedetineerd is te leren	☐	☐	☐
Andere taalcursussen	☐	☐	☐
Beroepsopleiding (Bv. loodgieter, metsen, pleisteren, timmeren)	☐	☐	☐
Psychosociale cursussen (Bv. Drugs, sociale vaardigheden, opvoeding, pesten)	☐	☐	☐
Inzetbaarheid (Bv. interviewtechnieken, toepassingen, CV)	☐	☐	☐
Andere	☐	☐	☐

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden. U kan meerdere antwoorden aanduiden.

[ ] U heeft 'andere' geselecteerd. Gelieve dit te specificeren.

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

----- Scenario 1 -----

Antwoord was '1' bij vraag '11 [Q0011]' (Welke educatieve cursussen kunnen gedetineerden volgen? Duidt aan welke cursussen gevolgd worden Europese buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit.)

----- of Scenario 2 -----

Antwoord was '1' bij vraag '11 [Q0011]' (Welke educatieve cursussen kunnen gedetineerden volgen? Duidt aan welke cursussen gevolgd worden Europese buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit.)

Vul uw antwoord hier in:

[ ] Werken jullie samen met andere landen om educatie aan te bieden aan buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit?

Kies het toepasselijk antwoord voor elk onderdeel:

	Ja	Nee
Met Europese landen	☐	☐
Met landen buiten Europa	☐	☐

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden.

[ ] Indien ja, kan u wat meer informatie geven over deze samenwerking?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

----- Scenario 1 -----

Antwoord was 'Ja' bij vraag '13 [Q0013]' (Werken jullie samen met andere landen om educatie aan te bieden aan buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit? (Met Europese landen))

----- of Scenario 2 -----

Antwoord was 'Ja' bij vraag '13 [Q0013]' (Werken jullie samen met andere landen om educatie aan te bieden aan buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit? (Met landen buiten Europa))

Vul uw antwoord hier in:

[ ] Tot welke ICT-voorzieningen hebben gedetineerden toegang? Duidt hierbij aan welke voorzieningen gedetineerden buiten hun cel kunnen gebruiken en welke op cel.

	Buiten de cel	Op cel	Niet aangeboden
Geen	☐	☐	☐
Computer/laptop/tablet	☐	☐	☐
GSM (zonder toegang tot het internet)	☐	☐	☐
Vaste telefoon	☐	☐	☐
TV	☐	☐	☐
PlayStation, Wii	☐	☐	☐
Brieven, post	☐	☐	☐
Andere	☐	☐	☐

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden. U kan meerdere antwoorden aanduiden.

[ ] U heeft 'andere' geselecteerd. Gelieve dit te specificeren.

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

----- Scenario 1 -----

Antwoord was '1' bij vraag '16 [Q0016]' (Tot welke ICT-voorzieningen hebben gedetineerden toegang? Duidt hierbij aan welke voorzieningen gedetineerden buiten hun cel kunnen gebruiken en welke op cel.)

----- of Scenario 2 -----

Antwoord was '1' bij vraag '16 [Q0016]' (Tot welke ICT-voorzieningen hebben gedetineerden toegang? Duidt hierbij aan welke voorzieningen gedetineerden buiten hun cel kunnen gebruiken en welke op cel.)

Vul uw antwoord hier in:

[ ] Tot welke ICT-diensten hebben gedetineerden toegang? Duidt hierbij aan welke ICT-diensten ze buiten hun cel kunnen gebruiken en welke op cel.

	Buiten de cel	Op cel	Niet aangeboden
Niets	☐	☐	☐
Open internet (zonder limieten)	☐	☐	☐
Gelimiteerd internet	☐	☐	☐
Digitale kranten	☐	☐	☐
Games	☐	☐	☐
E-learning	☐	☐	☐
E-mails	☐	☐	☐
CD-rom/USB-stick	☐	☐	☐
Skype, facetime, etc.	☐	☐	☐
Andere	☐	☐	☐

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden. U kan meerdere antwoorden aanduiden.

[ ] U heeft 'andere' geselecteerd. Gelieve dit te specificeren.

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

----- Scenario 1 -----

Antwoord was '1' bij vraag '18 [Q0018]' (Tot welke ICT-diensten hebben gedetineerden toegang? Duidt hierbij aan welke ICT-diensten ze buiten hun cel kunnen gebruiken en welke op cel.)

----- of Scenario 2 -----

Antwoord was '1' bij vraag '18 [Q0018]' (Tot welke ICT-diensten hebben gedetineerden toegang? Duidt hierbij aan welke ICT-diensten ze buiten hun cel kunnen gebruiken en welke op cel.)

Vul uw antwoord hier in:

[ ] Hoe vaak hebben gedetineerden toegang tot het internet?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Ongelimiteerd
- Dagelijks
- Wekelijks
- Maandelijks
- Nu nog niet, maar waarschijnlijk in de toekomst wel
- Nooit

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden.

[ ] Heeft het gevangenispersoneel toegang tot het internet?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Ja
- Nee

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden.

[ ] Kunnen (sommige) ICT voorzieningen gebruikt worden voor educatieve doeleinden?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Ja
- Nee

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden.

Beleid

[ ] De volgende stellingen gaan over de beschikbaarheid van ICT binnen gevangenis. In welke mate gaat u akkoord met de volgende stellingen? (1= Helemaal niet akkoord, 2= Niet akkoord, 3 = Neutraal, 4= Akkoord, 5= Helemaal akkoord)

Kies het toepasselijk antwoord voor elk onderdeel:

	1	2	3	4	5
Gedetineerden beschikken over voldoende ICT-mogelijkheden.	☐	☐	☐	☐	☐
ICT is de toekomst voor educatie in de gevangenis.	☐	☐	☐	☐	☐
ICT in de gevangenis is onmogelijk op grote schaal.	☐	☐	☐	☐	☐
Gedetineerden moeten beschikken over gelimiteerde toegang tot internet op cel.	☐	☐	☐	☐	☐
Gedetineerden moeten ICT-voorzieningen in de gevangenis verdienen.	☐	☐	☐	☐	☐
Vrij gebruik van internet voor gedetineerden is te gevaarlijk.	☐	☐	☐	☐	☐
ICT in de gevangenis is niet weg gelegd voor alle gedetineerden.	☐	☐	☐	☐	☐
ICT-voorzieningen op cel moeten gratis zijn.	☐	☐	☐	☐	☐
Gedetineerden weten waar ze toegang tot internet kunnen verkrijgen.	☐	☐	☐	☐	☐
Gedetineerden hebben te weinig toegang tot het internet.	☐	☐	☐	☐	☐

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden.

[ ] Welke drempels ervaren jullie voor het implementeren van ICT in de gevangenis? In welke mate gaat u akkoord met de volgende stellingen? (1= Helemaal niet akkoord, 2= Niet akkoord, 3 = Neutraal, 4= Akkoord, 5= Helemaal akkoord)

Kies het toepasselijk antwoord voor elk onderdeel:

	1	2	3	4	5
ICT binnen de gevangenis wordt beschouwd als een bedreiging voor de veiligheid van de maatschappij.	☐	☐	☐	☐	☐
ICT binnen de gevangenis wordt beschouwd als een bedreiging voor de algemene veiligheid van de gevangenis.	☐	☐	☐	☐	☐
ICT binnen de gevangenis wordt beschouwd als een bedreiging voor de veiligheid van gedetineerden.	☐	☐	☐	☐	☐
ICT binnen de gevangenis wordt beschouwd als een bedreiging voor de veiligheid van de penitentiair beambten.	☐	☐	☐	☐	☐
ICT binnen de gevangenis muren heeft een hoge kostprijs voor de maatschappij.	☐	☐	☐	☐	☐
ICT binnen de gevangenis muren heeft een hoge kostprijs voor de gevangenis.	☐	☐	☐	☐	☐
ICT binnen de gevangenis muren heeft een hoge kostprijs voor gedetineerden.	☐	☐	☐	☐	☐
Het gevangenis personeel heeft te weinig kennis over ICT.	☐	☐	☐	☐	☐
Gedetineerden zijn digitaal ongeletterd.	☐	☐	☐	☐	☐
Gedetineerden hebben geen vraag naar ICT voorzieningen.	☐	☐	☐	☐	☐
Beleidsmakers hebben geen vraag naar ICT voorzieningen in gevangenissen.	☐	☐	☐	☐	☐
Het onderhoud van ICT apparaten is te duur.	☐	☐	☐	☐	☐
De publieke opinie is tegen het aanbieden van ICT voorzieningen aan gedetineerden.	☐	☐	☐	☐	☐

Gelieve het correcte antwoord aan te duiden.

[ ] Mogen we u contacteren voor een interview?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Ja
 Nee

[ ] Gelieve uw e-mailadres te geven.

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was bij vraag '27 [Q0029]' (Mogen we u contacteren voor een interview?)

Vul uw antwoord hier in:

Bedankt

3. Informed consent

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Informed Consent

Geachte heer/mevrouw,

Doel van het onderzoek

Dit onderzoek kadert binnen het Europees project FORINER. Dit project gaat over het aanbieden van educatie aan buitenlandse Europese gedetineerden. Het doel is dat deze educatie verzorgd wordt door het thuisland. Daarnaast gaat het ook over het gebruik ICT voor educatieve doeleinden in Europese gevangenissen. Door middel van interviews willen we de bestaande educatieve initiatieven voor Europese burgers opgesloten in een vreemd Europees land in kaart brengen, alsook de ICT die hiervoor gebruikt wordt.

Het interview

Om dit alles in kaart te brengen, vinden verschillende interviews plaats (vb. met onderwijsaanbieders, vrijwilligers, gedetineerden). Deze interviews hebben een duur van ongeveer 1 uur. Het gesprek zal opgenomen worden voor een vlotte verwerking van de gegevens. Nadien wordt deze opname verwijderd. Tijdens het interview zijn er geen goede of foute antwoorden, de deelnemer is vrij om te zeggen wat hij/zij wil.

Behandeling van uw gegevens

Uw gegevens zullen volledig anoniem verwerkt worden, tenzij u aangeeft dat u dit anders wenst. Enkel de naam van uw project, uw geslacht en uw functie zullen opgenomen worden in het onderzoek.

Vrijwillige deelname

U dient zich ervan bewust te zijn dat u het volste recht heeft om te weigeren om deel te nemen aan dit onderzoek en stemt dus geheel vrijwillig toe om uw medewerking te verlenen en deel te nemen aan het onderzoek.

Door het ondertekenen van dit document, verklaart u op de hoogte te zijn van de aard van het onderzoek en bent u bereid om hieraan deel te nemen. Alvast bedankt voor uw medewerking.

Ik, ondergetekende, ..., verklaar hierbij als deelnemer aan het onderzoek dat:

- Ik de bovenstaande informatie heb doorgenomen;
- Ik volledig vrijwillig deelneem aan het onderzoek;
- Ik akkoord ga met een opname van het interview;
- Ik toestemming geef aan de onderzoekers om mijn gegevens anoniem te gebruiken.

Gelezen en goedgekeurd te ..... (plaats) op ....../....../2016 (datum)

Handtekening van de respondent:

Voor meer informatie over het onderzoek, kan u contact opnemen met de projectcoördinator:
Philippe Deridder
Tel.: +32 3 253 45 87 of +32 486 69 88 49
E-mail: foriner@vocvo.be

Of met een onderzoeker van de Vrije Universiteit Brussel:
Dr. Dorien Brosens
Tel.: +32 2 629 26 27
E-mail: dorien.brosens@vub.ac.be

4. Topiclijst

Kwalitatieve vragenlijst directie/coördinator/vrijwilliger							
		ICT & educatie	Educatie & EFNP	ICT & educatie	Educatie & EFNP	ICT & educatie	Educatie & EFNP
1. Historiek van het project	2. Uitleg van het project	3. Impact		4. Sterktes	5. Zwaktes	6. Slotvragen	
Inleiding	Wat (aanbod)	Impact op gevangenis		Bij de opstart		FORINER realiseerbaar	
– Vertel in vier lijnen iets meer over het project.	– Soort cursussen – Aanbodverstrekker – Specifiek voor EFNP	– Dynamische veiligheid • Relatie personeel en gedetineerden • Conflicten binnen de muren		Doorheen de jaren		– Wat zijn volgens u de belangrijkste aandachtspunten om FORINER te realiseren?	
Kern	Hoe (werkwijze)	Impact op gedetineerden		Vandaag de dag		Als je nu mocht dromen...	
– Sinds wanneer – Reden ontstaan/oorzaak – Initiatiefnemer • Wie? Van wie gegroeid/wie gestart? • Van wie gegroeid/wie gestart? • Bv. Justitie, middenveld, ...	– Informatie? – Van aanvraag tot diploma – Educatie methoden • Klassiek, individueel, ... – Specifiek voor EFNP Wie – Wie bereiken ze (niet)? – Met wie werken ze samen? – Wie speelt een rol?	– Taalbarrière – Educatieniveau van gedetineerden verhogen – Verminderde kans op recidive – Om gedetineerden hun sociale vaardigheden te verhogen – Om gedetineerden even te laten voelen als een gewoon persoon – Om de gedetineerden kans te bieden op een vroegere vrijlating – Om de gedetineerden iets bij te leren – (Re-)integratie – Om gedetineerden bezig te houden				– Wat moet er op beleidsvlak veranderen om FORINER te realiseren? • EU • Nationaal • Regionaal • Lokaal ○ Gevangenisniveau	
		Impact op samenleving					

5. Interviewschema professionelen

Inleiding wie we zijn en wat we doen?

- Voorstelling: Goeddag, ik ben Yentl/Fauve/Dorien en ik/Dorien zal dit interview leiden. Fauve/Yentl zal het gesprek meevolgen en notities nemen. Wij zijn beide studenten agogiek en voor onze thesis werken wij mee aan het FORINER-project. Dit project gaat over het verstrekken van educatie aan buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit. Daarnaast gaat het ook over het gebruik ICT voor educatieve doeleinden in Europese gevangenissen. Door middel van dit interview willen we de bestaande educatieve initiatieven voor Europese burgers opgesloten in een vreemd Europees land in kaart brengen. Verder willen we ook in kaart brengen op welke manier ICT hiervoor gebruikt wordt.

Graag zouden wij dit interview opnemen. Dit om de verwerking ervan te vergemakkelijken. Is dat in orde voor u?

Vooraleer we van start gaan met het interview zouden we u willen vragen om de informed consent grondig na te lezen en te ondertekenen indien u akkoord gaat.

Wij danken u alvast voor uw medewerking.

1. Historiek van het project

Inleiding

- 1.1. Kunt u in een 4-tal lijnen iets meer vertellen over de stichting educatie achter buitenlandse tralies/ prison cloud/ virtual campus?

Kern

- 1.2. Sinds wanneer loopt het project?
- 1.3. Hoe is het project ontstaan?
  - 1.3.1. Wat was de aanleiding voor het ontstaan van het project?
- 1.4. Wie is de initiatiefnemer van het project?
  - 1.4.1. Wie heeft het project gestart?
    - Bv. justitie, middenveld, onafhankelijke vzw van buitenaf, ...

2. Uitleg van het project

Wat? (aanbod)

- 2.1. Welke soort cursussen bieden jullie aan voor Europese buitenlandse gedetineerden?
(Taal, economie, rijbewijs, agressietraining, ...)
- 2.2. Met wie werken jullie samen om dat aanbod waar te maken?
  - 2.2.1 Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?

Wie?

- 2.3. Wie bereiken jullie met dit project?
  - 2.3.1. Wie bereiken jullie niet?
  - 2.3.2. Bereiken jullie veel Europese buitenlandse gedetineerden met het aanbod?
    - *Zo nee, wat is hiervoor de reden? Of wat zou de reden hiervoor kunnen zijn?*
    - *Zo ja, hoe wordt dit georganiseerd? Vanuit het gastland? Vanuit het thuisland?*
- 2.4. Zijn er vrijwilligers beschikbaar die ingezet worden binnen uw project?
  - 2.4.1. Zo ja, wat is hun taak?
  - 2.4.2. Zo nee, waarom (nog) niet?

- *Zouden jullie het zien zitten om vrijwilligers in te schakelen om zo beter Europees buitenlandse gedetineerden te bereiken?*
- *Zou dat een goede zet zijn volgens jullie?*

Hoe? (werkwijze)

- 2.5. Hoe worden Europese buitenlandse gedetineerden het best geïnformeerd over het educatieve aanbod in de gevangenis?
- 2.5.1. Is dit mondeling en/of schriftelijk?
- 2.5.2. Wat loopt in jullie ervaring het best?
- 2.5.3. Wat lukt niet goed?
- *Ruggensteuntje: Andere gedetineerden, bezoek, Chef, Psychosociale Dienst, Aalmoezenier, imam, rabbijn, moreel consulent of andere geestelijke verzorger, Advocaat, Lesgever (onderwijs, sport, ...), Directeur, Drugsprogramma's, Brochure, Flyers, Affiches, Infoblad dat meegegeven wordt bij het onthaalgesprek, Teletekst, Gedetineerde wist het door vorige veroordelingen, Gedetineerden zien de onderwijsactiviteiten in de gevangenis, De penitentiair beambten, De dokter, Een vrijwilliger, Via een promotiefilm*
- 2.5.4. Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?
- 2.6. Kan u kort het verloop schetsen van de aanvraag van de gedetineerde tot aan het behalen van een diploma/certificaat?
- 2.7. Welke methoden van educatie biedt u aan voor Europese buitenlandse gedetineerden?
- *Ruggensteuntje: Klassiek onderwijs, afstandsonderwijs, gecombineerd onderwijs, mobiel leren, ...*
- 2.7.1. Is deze methode hetzelfde als voor nationale gedetineerden?
- 2.7.1.1. Wat zijn de verschillen?
- 2.7.1.2. Wat zijn de gelijkenissen?

3. Impact

- 3.1. Welke impact/voordelen heeft dit project volgens u?
- 3.1.1. Op gedetineerden?
- *Ruggensteuntje: Taalbarrière, educatieniveau van gedetineerden verhogen, verminderde kans op recidive, sociale vaardigheden verhogen, laten voelen als persoon, kans bieden om vroegere vrijlating, gedetineerden iets bijleren, (re-)integratie, gedetineerden bezighouden*
- 3.1.2. Op een gevangenis?
- 3.1.2.1. Hoe merkt u dat op?
- 3.1.2.2. Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?
- 3.1.3. Op de samenleving
- 3.1.3.1. Hoe merkt u dat op?
- 3.1.3.2. Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?

4. Sterktes en zwaktes

Opstart

- 4.1. Hoe ervoeren jullie de opstart van het project?
- 4.1.1. Wat verliep goed?
- 4.1.1.1. Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?
- 4.1.2. Wat verliep minder goed?
- 4.1.2.1. Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?

Doorheen de jaren

- 4.2. Hoe is het project geëvolueerd doorheen de jaren?
- 4.2.1. Welke dingen zijn er veranderd/ aangepast?
- 4.2.2. Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?

Vandaag de dag

- 4.3. Welke zaken lopen vandaag de dag goed?
  - 4.3.1. Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?
- 4.4. Welke zaken lopen vandaag de dag minder goed?
  - 4.4.1. Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?
- 4.5. Eabt: Welke rol heeft ICT binnen jullie project (bij het aanbieden van educatie aan buitenlandse gedetineerden)?
  - 4.5.1. Waarom wordt er gebruik gemaakt van ICT?
  - 4.5.2. Waarom wordt er geen gebruik gemaakt van ICT?
  - 4.5.3. Wat zou het gebruik van ICT kunnen betekenen voor het project?
- 4.6. MegaNexus: Is dit systeem ook werkbaar voor Europese buitenlandse gedetineerden?
  - 4.6.1. Waarom wel/niet?
  - 4.6.2. Is het haalbaar om dit systeem te implementeren in andere Europese landen?
    - 4.6.2.1. Wat is daarvoor nodig?
      - *Wat zijn de randvoorwaarden?*
    - 4.6.2.2. Zijn er bepaalde knelpunten waar jullie nu al op anticiperen?

5. Slotvragen

FORINER realiseerbaar

Voor het FORINER-project zouden we graag een aantal pilootprojecten opzetten waarbij educatie aangeboden wordt aan buitenlandse gedetineerden, maar aangeboden door hun thuisland. Bijvoorbeeld dat een Belg die in Polen zit een onderwijskursus van België kan volgen.

- 5.1. Wat zijn volgens u de belangrijkste aandachtspunten om dergelijke projecten te realiseren?
  - 5.1.1. Welke tips zou u ons kunnen meegeven?
  - 5.1.2. Waar moeten we mee rekening houden?

Als u nu mocht dromen...

- 5.2. Wat moet er volgens u op beleidsvlak veranderen om FORINER te realiseren?
  - 5.2.1. Op Europees niveau?
  - 5.2.2. Op nationaal niveau?
  - 5.2.3. Op regionaal niveau?
  - 5.2.4. Op lokaal (gevangenis) niveau?

Met deze vraag zijn we aan het einde van het interview gekomen.

- 5.3. Hebt u nog iets toe te voegen aan het interview?
  - 5.3.1. Zijn er nog zaken die we moeten meenemen?

Slot

Bedankt voor uw tijd en medewerking.

6. Interviewschema gedetineerden

Inleiding

Dit interview kadert binnen het Europees FORINER project. Dit project gaat over het verstrekken van educatie aan buitenlandse gedetineerden met een Europese nationaliteit. Daarnaast gaat het ook over het gebruik ICT voor educatieve doeleinden in Europese gevangenissen. Door middel van dit interview willen we de bestaande educatieve initiatieven voor Europese burgers opgesloten in een vreemd Europees land in kaart brengen. Verder willen we ook in kaart brengen op welke manier ICT hiervoor gebruikt wordt.

Graag zouden wij dit interview *opnemen*. Dit om de verwerking ervan te vergemakkelijken. Is dat in orde voor u?

Vooraleer we van start gaan met het interview zouden we u willen vragen om de *informed consent* grondig na te lezen en te ondertekenen indien u akkoord gaat. Wij danken u alvast voor uw medewerking.

1. Historiek van het project

Inleiding

- Kunt u in een 4-tal lijnen iets meer vertellen over de stichting educatie achter buitenlandse tralies/ prison cloud/ virtual campus?

Kern

- Sinds wanneer loopt het project?
- Hoe is het project ontstaan?
  - Wat was de aanleiding voor het ontstaan van het project?
- Wie is de initiatiefnemer van het project?
  - Wie heeft het project gestart?
  - Bv. justitie, middenveld, onafhankelijke vzw van buitenaf, ...

2. Uitleg van het project

Wat? (aanbod)

- Welke soort cursussen bieden jullie aan voor Europese buitenlandse gedetineerden? (*Taal, economie, rijbewijs, agressietraining,...*)
- Met wie werken jullie samen om dat aanbod waar te maken?
  - Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?

Wie?

- Wie bereiken jullie met dit project?
  - Wie bereiken jullie niet?
    - Bereiken jullie veel Europese buitenlandse gedetineerden met het aanbod?
    - *Zo nee, wat is hiervoor de reden? Of wat zou de reden hiervoor kunnen zijn?*
    - *Zo ja, hoe wordt dit georganiseerd?*
      - ✓ *Vanuit het gastland? Vanuit het thuisland?*
- Zijn er vrijwilligers beschikbaar die ingezet worden binnen uw project?
  - Zo ja, wat is hun taak?
  - Zo neen, waarom (nog) niet?
    - Zouden jullie het zien zitten om vrijwilligers in te schakelen om zo beter Europees buitenlandse gedetineerden te bereiken?
    - Zou dat een goede zet zijn volgens jullie?

Hoe? (werkwijze)

- Hoe worden Europese buitenlandse gedetineerden het best geïnformeerd over het educatieve aanbod in de gevangenis?
  - Is dit mondeling en/of schriftelijk?
  - Wat loopt in jullie ervaring het best?
  - Wat lukt niet goed?
- Kan u kort het verloop schetsen van de aanvraag van de gedetineerde tot aan het behalen van een diploma/certificaat?
- Welke methoden van educatie biedt u aan voor Europese buitenlandse gedetineerden?
  - *Ruggensteuntje: Klassiek onderwijs, afstandsonderwijs, gecombineerd onderwijs, mobiel leren, ...*
  - Is deze methode hetzelfde als voor nationale gedetineerden?
    - Wat zijn de verschillen?
    - Wat zijn de gelijkenissen?

3. Impact

- Welke impact/voordelen heeft dit project volgens u?
  - Op gedetineerden?
    - Hoe merkt u dat op?
    - Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?
  - Op een gevangenis?
    - Hoe merkt u dat op?
    - Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?
  - Op de samenleving
    - Hoe merkt u dat op?
    - Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?

4. Sterktes en zwaktes

Opstart

- Hoe ervoeren jullie de opstart van het project?
  - Wat verliep goed?
    - Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?
  - Wat verliep minder goed?
    - Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?

Doorheen de jaren

- Hoe is het project geëvolueerd doorheen de jaren?
  - Welke dingen zijn er veranderd/ aangepast?
  - Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?

Vandaag de dag

- Welke zaken lopen vandaag de dag goed?
  - Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?
- Welke zaken lopen vandaag de dag minder goed?
  - Kan u daar een concreet voorbeeld van geven?
- EABT: Welke rol heeft ICT binnen jullie project (bij het aanbieden van educatie aan buitenlandse gedetineerden)?
  - Waarom wordt er gebruik gemaakt van ICT?
    - Waarom wordt er geen gebruik gemaakt van ICT?
    - Wat zou het gebruik van ICT kunnen betekenen voor het project?
- MegaNexus/ PrisonCloud: Is dit systeem ook werkbaar voor Europese buitenlandse gedetineerden?

- Waarom wel/niet?
- Is het haalbaar om dit systeem te implementeren in andere Europese landen?
  - Wat is daarvoor nodig?
- Wat zijn de randvoorwaarden?
  - Zijn er bepaalde knelpunten waar jullie nu al op anticiperen?

5. Slotvragen

FORINER realiseerbaar

Voor het FORINER-project zouden we graag een aantal pilootprojecten opzetten waarbij educatie aangeboden wordt aan buitenlandse gedetineerden, maar aangeboden door hun thuisland. Bijvoorbeeld dat een Belg die in Polen zit een onderwijskursus van België kan volgen.

- Wat zijn volgens u de belangrijkste aandachtspunten om dergelijke projecten te realiseren?
  - Welke tips zou u ons kunnen meegeven?
  - Waar moeten we mee rekening houden?

Als u nu mocht dromen...

- Wat moet er volgens u op beleidsvlak veranderen om FORINER te realiseren?
  - Op Europees niveau?
  - Op nationaal niveau?
  - Op regionaal niveau?
  - Op lokaal (gevangenis) niveau?

Met deze vraag zijn we aan het einde van het interview gekomen.

- Hebt u nog iets toe te voegen aan het interview?
  - Zijn er nog zaken die we moeten meenemen?

Slot

Bedankt voor uw tijd en medewerking.

7. Interview respondent 9 (ICT-medewerker)

Dorien: We hebben een online enquête verspreid over gevangenen in Europa onder de onderwijsaanbieders en directieleden.

R9: Ja daar weet ik van.

Dorien: Ah ja en we hebben daaruit een aantal ja 5 goed practices of learning practices geselecteerd waaronder dus ook de gevangenis van Beveren met de PrisonCloud en euh we bevragen daar dan over per learning practice telkens een onderwijscoördinator en een gedetineerde en dan iemand van ICT of een vrijwilliger afhankelijk van de dingen. Dus vandaar dat we eigenlijk bij u zijn terechtgekomen en euh dus euh ja eerst en vooral kunt ge mij of ons kort iets vertellen dat is misschien een moeilijke over PrisonCloud?

R9: Kort, moet dat kort ja?

Dorien: Mja op zich hebben we tijd.

R9: PrisonCloud... Msschien best chronologisch. Euh dus ik heb 28 jaar voor justitie gewerkt, vroeger, vorige leven en de laatste vijf jaar had ik een concept ontwikkeld, van 2008-2009, waarbij dat... Wat deden we eigenlijk vroeger, ofwel verkochten we pc's aan gedetineerde, en de gedetineerde kon daar dan van alles op doen maar dat was een ramp om dat te beheersen, te beheren, dat was heel moeilijk, dus hebben wij ook omdat er heel veel gehackt was overgestapt over een verhuursysteem van pc's maar dat bleef heel moeilijk, ook moesten dan al die pc's gaan toeschroeven maar het bleef een probleem.

Dorien: Uhum

R9: Dan zijn we eigenlijk beginnen nadenken op een bepaalt moment naar waar willen naartoe, en samen met Steven van de Steele in eerste instantie hadden we gedacht voor eigenlijk om een IT infrastructuur voor gedetineerden te creëren, waar dat er daar dan op ging komen dat was nog niet duidelijk maar goed, we wilden wel een infrastructuur dat gedetineerde ook technologie, digitaal, van de nul konden opstarten tot wel een geletterdheid op digitaal vlak. En dan ben ik daar beginnen over nadenken. Ook toen de systemen die toen bestonden rond IT en weet ik veel allemaal waar net het begin van de Cloud en die toestanden. En ik heb daar eigenlijk een paper over gemaakt van zo'n 15-20 bladzijden waarbij ik het eigenlijk zag als een Cloud-model waarbij dat eigenlijk allerlei services, diensten aan een gedetineerde konden gegeven worden maar voor de gedetineerde zeer simpel, heel simpel en heel flexibel. Wat dat erbij kwam natuurlijk was dat het wel veilig moest zijn natuurlijk, secuur. En dan ben ik eigenlijk met gans dat concept naar de directeur-generaal gegaan, die was laaiend enthousiast, die zei van oké doe maar. Dan ben ik eigenlijk de markt op gegaan en eigenlijk met alle grote spelers op IT vlak is gaan praten, Microsoft, Dell, sisco, alle grote ondernemingen die mij eigenlijk kon bieden wat dat ik wou

Dorien: Ah ja

R9: Totdat dat ik op een security beurs in Brussel kwam en ik was daar aan het praten met een aantal mensen dat ik kende van micro virus anti virus firma en die zeggen we weten van een firmaatje en dat ziet hier ook op die beurs, je moet eens met hen gaan praten en dat was een

firmaatje e-bo enterprises, Belgisch firmaatje, klein en ik ben daar beginnen praten over dat concept en hoe dat ik het zag en hoe wat moest veilig zijn en ze hadden een product e-bo vision en die voor mij eigenlijk perfect was om dat eigenlijk daar op te gaan bouwen.

Dorien: Uhum

R9: Wat hebben we dan gedaan met e-bo vision hebben we eigenlijk dat als onderliggend platform, dat is eigenlijk, ja een beveiligd platform, waarbij alles dat op dat platform komt gaat gaan beveiligen, dat is IT-talk hé.

Dorien: Ja ja

R9: Bijvoorbeeld ge gaat er een laptop op aanhangen, die laptop wordt secure, door het platform. Alles passeert langs dat platform en daardoor is alles secure. Dat was dat platform, en daarop kon je diensten gaan plaatsen, diensten van allerlei aard. Dus daar zijn we dan dus mee begonnen, eerst met een paar simpele diensten, gewoon eigenlijk zelfs een e-learning, met simpele diensten begonnen om te zien wat dat dat gaf. We hebben eigenlijk verder en verder ontwikkeld en dat heeft eigenlijk ja toch twee jaar geduurd om eigenlijk een gans pakket van services te bouwen, niet alleen, maar op verschillende vlakken, maar niet alleen die ene benefit naar ontspanning van gedetineerden, maar die ook naar onderwijs belang hadden maar die ook voor justitie zelf belang had, bijvoorbeeld een dossier lezen op dat systeem enzovoort. Maar het moest wel flexibel zijn. Dus dat betekent en dat is wel uniek in het systeem van PrisonCloud dan, is dat het alle diensten aangeleverd worden aan de hand van drie factoren, dat is tijd, locatie en gebruiker. Dus naargelang welke gebruiker, welke tijdstip, welke locatie, aanlogt op het systeem kan die totaal andere diensten krijgen.

Dorien: Ah ja

R9: Dus bijvoorbeeld op zijn cel 8u s `avonds gaat die video's kunnen bekijken, maar tijdens de dag in het leslokaal gat die enkel e-learning kunnen doen of enkel een virtuele desktop kunnen opstellen, ziede, terwijl dat dat altijd met diezelfde gebruiker is, wel op een andere locatie en een het ander tijdstip, ook als de locatie met verschillende gebruikers kan, bijvoorbeeld dat is nu niet het geval maar neem nu een duocel, den een mag op de tintclient, den andere mag niet op de andere tintclient bijvoorbeeld, dat zou naargelang van locatie dat die kan aanloggen of niet of naargelang gebruiker. Euh alle die combinatie was heel belangrijk he, wat was dan nog belangrijk was eigenlijk alles wat dat security aangaat, alle restricties dat ge kunt zeggen bijvoorbeeld de gedetineerde mag tijdens den dag niet telefoneren, maar s `avonds tussen 8 en 9 mag die ene keer bellen naar zijn advocaat en na 9 uur zou die naar zijn ganse familie mogen bellen, dergelijke geneste restricties kunde er ook op plaatsen, dat waren ook dingen die belangrijk waren in die ontwikkeling. Euhm wat nog? Dus ja en eigenlijk nu sedert een klein twee jaar, alle ze hebben mij een keer of vier vijf geprobeerd om mij bij die firma te krijgen, maar dan heb ik den overstap gemaakt naar de firma, dan werk ik daar nu anderhalf jaar - twee jaar.

Dorien: Dus van justitie de overstap gemaakt naar e-bo enterprises?

R9: Ja, dus hebben we de bedoeling nu buiten het verhaal, maar de bedoeling is eigenlijk dat ik dat internationaal ga verkopen, proberen aan de man te brengen.

Dorien: Ja en internationaal... Omdat wij ook in een Europees project zitten is dat natuurlijk ook wel interessant, is er al interesse in?

R9: Maar interesse is er genoeg, het is enkel, kan het heel goed overheid maar het werkt verschrikkelijk traag (langzaam pratend). Dus eigenlijk wat ik al jaren mee bezig ben is eigenlijk alle overheden waarmee ik nu in contact staat warm te maken en hen leiden naar een bepaalde RFP zodanig dat die RFP eigenlijk wel een correcte weergave is van dat ze eigenlijk willen.

Dorien: Wat is RFP, sorry?

R9: Dat is eigenlijk een request for proposal, dat is een tender, een open announcement.

Dorien: Ja daar ben ik met mee.

R9: Dus daar ben ik al jaren mee bezig, daarnaast met ik ook bezig met de US maar dat is dan vooral met partnerships, we zijn bezig met een partner in Amerika die al in 300 gevangenis binnens zit en die eigenlijk ons product willen gaan resellen dus we zijn met een zware onderhandeling bezig, ja het is niet zo simpel, dus euh en in Europa zijn we bezig, Nederland, Frankrijk, UK, West-Scandinavische landen, Duistland, Zwitserland, maar goed ik zeg het het is nog allemaal nog.

Dorien: Onderhandelingsfase.

R9: Ja onderhandelingsfase.

Dorien: We hebben daarstraks de gedetineerd geïnterviewd en ze zeiden ook van ja dat zou goed zijn moest dat uitgerold kunnen worden naar andere landen.

R9: Ja ja. En in België zijn we ook natuurlijk verder bezig, allé ik ben nu, ik heb een offerte ingediend voor zes gevangenis te connecteren in het kader van VOCVo ook eigenlijk, in het kader van het afstandsonderwijs. Wat dat we nu doen op, maar nog niet op PrisonCloud maar wat dat ik vroeger in gang gestoken had was Antwerpen, Leuven centraal en Brugge via de Oranjerie in Diest, dat is zo'n een avondsonderwijs en zij doen eigenlijk blended learning, een stuk dagelijks onderwijs eigenlijk en dan ondersteunt door e-learning, en dat platform kunnen ze van eigenlijk van een drie gevangenis contacteren en vanuit de gevangenis zelf de gedetineerde kunnen daarop, maar die installatie staat in de Oranjerie zelf, wat dat nu de bedoeling is van gans die installatie op PrisonCloud te brengen.

Dorien: Ah ja ok

R9: We blijven natuurlijk wel die drie gevangenis ondersteunen, waarom? Ook omdat de oranjerie niet de mogelijkheden noch technisch nog infrastructuur om zoiets te gaan doen, voor meerdere gevangenis, dus wij zouden dat overnemen, wij zouden dat in ons datacenter zetten, maar nog zes extra gevangenis erop aansluiten, Gent, Oudenaarde, allemaal Vlaamse gevangenis, Hasselt.

Fauve: Dendermonde?

R9: Dendermonde nog niet, nieuw Dendermonde misschien wel. En dan ja Antwerpen, Leuven-centraal en Brugge.

Dorien: Die er al op zitten. Want dat is toch zo een leerplatform he als ik het goed begrijp hé?

R9: Ja maar wel op het netwerk van PrisonCloud, zodanig dat bijvoorbeeld vanuit Beveren, of een gevangenis die later onmiddellijk toegang hebben, dus dat is eigenlijk nu al vanuit de cel in Beveren hier, ook op dat platform zullen kunnen.

Dorien: Ah ja, want welke mogelijkheden hebben de gedetineerde momenteel hier in Beveren voor e-learning of?

R9: Dus euh er zijn heel wat services in, maar goed naar leren gebruiken ze eigenlijk twee dingen. Dat is inderdaad een moodle-platform, een e-learning platform, waar dat ik niet echt 100% gelukkig mee ben, maar dat is ook met mijn vorig leven bij justitie hebben wij een onderhandeling gedaan met de VDAB en de VDAB heeft op een bepaald moment gratis een 130-tal cursussen aangeleverd, wij hebben dan eigenlijk een eigen LMS op gezet en de cursussen daarop geplaatst en die zijn eigenlijk toegankelijk op het PrisonCloud platform. We hebben dat ook gedaan in het Zuiden van het land met 'enseignement à distance', EAD, en die hebben ook een aantal cursussen aangeleverd en die staan allemaal op hetzelfde LMS, maar die zijn dus vrij toegankelijk voor alle gedetineerde die eraan kunnen maar die worden niet echt opgevolgd, dat is het grote probleem geweest, dat is e-learning, de motivatie voor aan e-learning te doen en zeker de gedetineerden, de gedetineerden moeten gemotiveerd worden om dat te gaan doen en daarvoor heb je ondersteuning nodig, alle in mijn tijd ga ik niet gaan gedetineerde gaan, dus je hebt externe, in Brugge hebben dat bijvoorbeeld opgelost met vrijwilligers die dan s 'avonds een uur of twee kwamen en die de gedetineerde toch wat hielpen en ondersteunde en motiveerde om die cursussen te volgen maar dat is niet standvast, je kunt dat niet blijven volhouden, er zat ook geen goede organisatie achter vond ik, dat is één en twee de cursussen die erop staan met de tijd verouderde dat natuurlijk, we kregen daar geen updates altijd van, dat was moeilijk met de VDAB, alle ik bedoel dat was niet echt de ideale situatie vandaar dat ik eigenlijk meer energie nu stop in dat systeem van Oranjerie daar, omdat ze daar ook echt een diploma kunnen mee halen, he dat is een modulair en dat wordt ook ondersteund met een leerkracht, dus dat is veel interessanter dan puur die e-learning helemaal alleen in een cel, alle je ziet wel aan de logs dat er toch veel op zitten, wordt wel veel gebruikt maar het is jammer dat het geen meerwaarde heeft.

Dorien: Ja, met meerwaarde bedoelt je dan die certificaten enzo?

R9: Ja ja, je krijgt wel een attest maar die is van nul waarde.

Dorien: Ah ja ok. En je zegt van als ik naar de logs kijk zijn het er wel veel op, heb je een idee over hoeveel gedetineerde dat dat gaat of is dat moeilijk om een cijfer op te plakken?

R9: Nu onmiddellijk zo, pff, ik heb een aantal weken terug nog een keer gekeken en ik dacht dat er toen in die week toch een stuk of 25 denk ik opgezet hebben. Wat ik wel eigenlijk voor wat dat het is vrij veel vind. Omdat eigenlijk ja je zit al met Nederlandstalige en anderstalige, en het zijn enkel de Nederlandstalige die erop zitten omdat er enkel Nederlandstalige cursussen zijn, alle buiten die enkele Fransen, dus dat is al een kleinere groep en daarvan toch al 20-25 man kunnen bereiken vind ik heel sterk, zonder motivatie, zonder ondersteuning, zonder niks eigenlijk, het is eigenlijk tijdverdrijf.

Dorien: Ja

R9: Maar ik vind het eigenlijk niet echt 100%. Het tweede dat ze veel gebruiken in lessen op PrisonCloud zijn eigenlijk de virtuele desktop. De virtuele desktop is dan eigenlijk een Windows die je kan opstarten op PrisonCloud en waarin dat ze dan Excel, weet ik veel zo'n cursus, maar dat is dan in klasverband meestal, en die kunnen dan ook de oefeningen verder maken op cel.

Dorien: Ja dus ge hebt dan enerzijds e-learning en anderzijds die virtuele desktop?

R9: Ja puur technologisch qua.

Dorien: Ja. En euh als ge nu zegt van momenteel van dat is nu echt goede punten van PrisonCloud, daar moeten we eigenlijk niets niet meer aan doen?

R9: Goede punten van PrisonCloud (gelach) er zijn zoveel, alles. Wat was de doelstelling eigenlijk van PrisonCloud was enerzijds die IT infrastructuur voor gedetineerden, dat was het belangrijkste, maar ernaast was ook een middel vinden, en hoe langer we daar mee bezig waren hoe meer dat ook blijkt, is om een aantal zaken te ondersteunen of te verhelpen, dat is naar agressiviteit van gedetineerde, naar empowerment van de gedetineerde, dus dat die eigenlijk zelf heel wat stuk van zijn leven hier in de gevangenis in zijn handen neemt. Dat die ook, ja het hangt een beetje samen met die empowerment maar dat die eigenlijk onafhankelijker wordt van die bewaker, dat die niet voor alles moet vragen aan die bewaker van breng dit en dat. En vier en dat gaan ze minder graag horen natuurlijk, dat is ook de rationalisatie van personeel, van ja minder personeel enerzijds, maar ook personeel efficiënter inzetten. Wat bedoel ik? Bijvoorbeeld vroeger...Er is een gans request form systeem dat in PrisonCloud zit dus als ze aanvraag doen voor tandarts, voor vragen te stellen aan de directie enzovoort, vroeger was dat allemaal op papier dus eigenlijk speelde die bewaker daar voor een groot stuk postbode, papierkes, papierkes gingen verloren, al dan niet expres, enzovoort enzovoort, dus dat is eigenlijk allemaal gedaan, dus eigenlijk komt er tijd vrij voor die bewakers om dan eigenlijk meer met die gedetineerden bezig te zijn, ik zeg niet dat dat gebeurt maar dat zou op zich kunnen. Ik zie dat wel in andere landen he met nog een aantal concurrenten en waar dat dat bijvoorbeeld in een ander land opleiding van die bewaker toch een stuk beter is dan hier in België, zie je dat dat personeel dat ook pedagogisch is opgeleerd, dan zie je die taken wel opneemt, en hier in België is dat, hier in België is dat nog te sterk gefocust op beveiliging, en andere landen waar dat dat niet is, terwijl je ziet dat dat meer pedagogische zaken, meer praten met die gedetineerde, ja ze gaan meer empatisch zijn en ja dat zie je wel gebeuren

Dorien: Ja maar dat is hier nog een werkpunt als ik het goed begrijp?

R9: Ja dat is een werkpunt, nu natuurlijk in België zijn we voorlopig in 3 gevangenissen, plus het FPC in Gent.

Dorien: Ah ja daar zitten jullie ook?

R9: Ja. Dus het is nog beperkt ook in België, maar ok, hoe meer dat we er gaan uitrollen, hoe meer denk ik ook dat die opleidingscentra voor het personeel daar ook meer op focussen hé. We zijn nu bezig met die opleidingscentra ook een volledige infrastructuur te voorzien zodanig dat ze ook kunnen opgeleid worden personeel en PrisonCloud en hoe moet je dat gebruiken, hoe kun je

dat efficiënt gebruiken, wat is het gevolg, wat zijn de voordelen, wat zijn ook de nadelen eventueel?

Dorien: Ja, en ge spreekt over het uitleg van PrisonCloud aan het personeel wat enerzijds belangrijk is. Nu vraag ik mij ook af, ik weet niet als je daarvan op de hoogte zijt, van hoe komen gedetineerde in aanraking met dat systeem als die hier net binnenkomen?

R9: Wel dat was nog in mijn periode dus dat weet ik heel goed eigenlijk (gelach). Wat we hebben opgezet is eigenlijk en ik vind dat eigenlijk vrij efficiënt, dat is eigenlijk wanneer een gedetineerde toekomt krijgt hij een aantal zaken, hij krijgt natuurlijk zijn USB-stick met zijn wachtwoord en zijn he. Dat is één, maar aan de andere kant krijgt hij ook enerzijds op PrisonCloud alle stukken uitleg over het systeem, hij krijgt zo een placemat waar allemaal, via iconen uitleg, hoe werkt een service, hoe kan ik op het systeem geraken en daarnaast krijgt hij ook nog een anderhalf of twee uur effectief onderricht in PrisonCloud en dat is klassikaal en meer hebben ze eigenlijk niet nodig. Wat voor mij ook heel belangrijk was aan al die diensten die erop staan zijn, er is één uitzondering, zijn zeer eenvoudig in gebruik.

Dorien: Uhum

R9: Het is echt. Allé, ik heb dat hier ook geprobeerd in Beveren, dat is minder gelukt maar bijvoorbeeld als ge een bibliotheek als toepassing erop zet, dat ze boeken kunnen gaan zoeken, wil ik dat ze hetzelfde icoon gebruiken dan in de gevangenis aan de bibliotheekkant, snapt u?

Dorien: Ah ja.

R9: Zodanig dat dat herkenbaar wordt en zo een zaken helpen natuurlijk he die kleine dingetjes. Ook taalgebruik, heel eenvoudig taalgebruik. Meertalig, het staat nu in drie talen er op, maar in feite kunnen we dat gemakkelijk uitbreiden, dat is belangrijk. En dan ja ik zeg het die anderhalf uur - twee uur onderricht dat ze krijgen dat, daarmee zijn ze weg. Een ander systeem dat we ook ingevoerd hebben, dat is eigenlijk echt voor ongeletterden, iemand die niet kan schrijven of lezen, dat is eigenlijk een systeem van mja buddy maar per sectie is er iemand die eigenlijk prison, en gedetineerden ook PrisonCloud-verantwoordelijke is en die gaat dan, vroeger had je de schrijver in de gevangnissen, dat was iemand die kon niet schrijven en iemand, een andere gedetineerde kwam die brief schrijven. Eigenlijk is dat een beetje hetzelfde systeem. En die persoon als die het niet weet gaat die naar het bewaker, de bewaker gaat dan rechtstreeks naar de ICT of naargelang waar het probleem is en zo krijg je eigenlijk een hiërarchie die opgebouwd is om problemen op te lossen of als je iets niet weet.

Dorien: Ja ok. Ik weet niet als ge dat weet, op de werkvloer zelf dan van stel dat er iemand niet kan lezen en schrijven hoe wordt die in contact gebracht met de persoon die die uitleg kan geven?

R9: Dat ga je moeten vragen want dat weet ik niet.

Dorien: Ja. Ik vind dat wel interessant om te weten.

R9: Ik vermoed dat als een gedetineerde toekomt, is er altijd een intake met de directie. Ik denk dat tijdens die en dat dan wordt meegedeeld van ja, ge kunt daar terecht of die andere gedetineerde wordt dan ingelicht ofzo, dat vermoed ik.

Dorien: Ah ja. Maar ik zal het is zelf vragen hier dan. En ge sprak daarnet dat het momenteel in drie talen beschikbaar is, dat is heel de PrisonCloud?

R9: Ja, Nederlands, Frans en Engels.

Dorien: En er zijn mogelijkheden om het?

R9: Ja, want een taal bij ons is dat, alle dat was zeker in België zijn er heel veel talen binnen de gevangenis, dus wat kunnen we doen met PrisonCloud? Dat is eigenlijk gewoon een export, dat is eigenlijk een lijst van woorden en zinnestukjes, ge laat die vertalen in het Noors, Arabisch, whatever en ge importeert dat. Eigenlijk is dat peanuts om dat te doen.

Dorien: En wordt daar momenteel over nagedacht om dat te doen?

R9: Ja ma het is een beetje het kip en het ei, ik bedoel, als wij in Noorwegen verkopen, gaat het onmiddellijk in het Noor staan, snapt u?

Dorien: Ah ja

R9: Op dat vlak, natuurlijk als België zegt we willen het echt in die taal en weet ik veel in die taal, het Russisch bijvoorbeeld, als we die opdracht krijgen gaan we het doen.

Dorien: Ja, dus het hangt een beetje samen?

R9: Ja voilà, we zijn een sociaal instelling aan den ene kant we doen wel veel, we doen ook veel gratis, maar we blijven een privébedrijf.

Dorien: Ja inderdaad, geven en nemen. Als ge naar de impact kijkt van PrisonCloud, welk voordeel of welk impact is daaraan verbonden?

R9: Op welk vlak?

Dorien: Voor de gedetineerde bijvoorbeeld?

R9: Wel impact sowieso, het is een enorme impact denk ik, sowieso al onafhankelijk zijn om te telefoneren, 24 op 7, alle standaard regime is 24 op 7 eigenlijk enkel naar een voor gedefinieerde lijst van nummers dat ze niet mogen bellen maar al de rest is toegankelijk, dus dat is een luxe. Vroeger was dat, ze moesten aanvragen om te bellen, mag ik om 7, 19u bellen, want ze wouden allemaal om 19u bellen, en ze kregen dan 10 minuten om te bellen en wat gebeurde er dan, vechtpartijen euh ja telefoons die moesten afgehaakt worden, dus enorm veel agressie, dus dat is nu volledig gedaan omdat ze nu bellen op hun gemak in cel 24/7 naar waar dat ze willen. Dat is één. Dan eigenlijk het verhaal van heel hun leven, alle een stuk van hune leven terug in handen kunnen nemen aan de hand, daar zit ene wollentip, dus ze kunnen rekeningstand zelf beheren voor een stuk, tuurlijk is daar wel altijd een controle mechanisme op maar goed. Ze kunnen dat toch een stuk gaan doen. Wat nog? Ja het leren verhaal zit er op wat belangrijk is. Dan heel belangrijk en wat veel gebruikt wordt zijn die request form, die rapport briefkes euh hun eigen afspraken maken met hun tandarts, met hun dokter, fitness,... Noem maar op. Dus ja, dat komt ook onmiddellijk in hun eigen agenda, ze kunnen hun eigen agenda beheren enzo enz, dus op dat vlak, en ik ben er wel van overtuigd, alhoewel we er nog geen heel duidelijk studies van zijn, tenzij één is er gedaan in de universiteit van Yorke, waarbij dat ze eigenlijk ook wel stellend dat het leidt tot minder recidivisme en weet ik veel wat allemaal, doordat ze in aanraking komen met

die digitale wereld, dat ze veel meer in contact zijn met hun familie, met hun relaties, dat die contact ook normaler is omdat die veel rustiger gebeurd euh kunnen ze aantonen dat er toch minder gedetineerde terug binnenkomen, is dat natuurlijk door die ene factor dat is natuurlijk altijd moeilijk vast te stellen he maar het vermoeden is er toch wel

Dorien: Ja dat dat zo bijdraagt

R9: Ja ja

Dorien: Ik heb ook al gehoord in u uitleg dat er minder conflicten zijn.

R9: Ja absoluut

Dorien: Zijn er nog zo voordelen voor de gevangenis zelf?

R9: Voor de gevangenis zodat ik gezegd hebt, wat dat voor mij ook heel belangrijk was is de gedetineerde staan daarachter, achter PrisonCloud. Allé ge hebt altijd een paar negatieve. Alle die laatste enquête, ik weet niet als je die gezien hebt? We hebben over laatst nog een enquête gedaan.

Dorien: Nee

R9: Ik wil u die wel bezorgen als u dat wilt.

Dorien: Ja dat mag.

R9: En de resultaten daarvan. Wat dat we zien, je hebt altijd een aantal negativisten waarvoor je niets goed kunt doen. Dat staat er ook in, maar goed dat is logisch. En ge hebt er ook een aantal waarvoor dat je niks verkeerd kunt doen, dus als ge die twee kantjes er afhaalt zie je toch dat over, bijna allemaal positief is.

Dorien: Ah ja

R9: En zie zien ook een aantal dingen die voor ons interessant is, waaraan we kunnen verbeteren, wat is er belangrijk voor hen waar dat ze zeggen kijk dat vinden we niet zo goed, doe het zo of we zien het zo of we zouden het liever zo hebben

Dorien: En kunt ge daar een voorbeeld van geven?

R9: Ja bijvoorbeeld we hadden de video catalogus en we hebben op een bepaald moment gewijzigd, omdat we dachten dat ze meer in categorieën en weet ik wat allemaal, wat blijkt nu dat dat eigenlijk verkeerd was, dat ze het oude systeem veel beter vonden, veel gemakkelijker, dus hou dat nu, dus wij zijn terug naar het oude systeem verandert en dat is bijvoorbeeld iets dat we of extra diensten dat ze zeggen bijvoorbeeld, ja we zijn nu een aantal nieuwe diensten aan het ontwikkelen, bijvoorbeeld sms, dat ze dus op het systeem zowel sms'en kunnen sturen als ontvangen euh we waren al bezig met mail, e-mail, video conferencing, die systemen die zijn bijna klaar om eigenlijk wat dat we noemen tele visie te doen, dus bezoek via video, Skype maar dan beveiligd en, dus daar zijn we nog mee bezig, dus dat zijn ook wel een aantal insteken die komen van gedetineerde zelf

Dorien: Ah ja en dat sms'en, e-mail en video-conferencing dat is dan echt met mensen buiten of?

R9: Dat kan, alle die video-conference wordt er wel opgezet zowel voor mensen buiten, voor personeel naar gedetineerden als voor online verhoor, rechtbank enzovoort.

Dorien: Ah ja ja dus ook voor die dingen.

R9: Ook voor dat. Dus dat is eigenlijk op alle drie de vlakken dat we video-conferencing opzetten. Het ene noemt dan tele visie eigenlijk, het systeem erachter is dezelfde, tele visie, online verhoor ofzo.

Dorien: Ah ja ma het is allemaal hetzelfde systeem op zich?

R9: Nog een service, collect call zijn we ook mee bezig, dus dat is eigenlijk ge kunt niet, het is zeer moeilijk om een overheid ervan te overtuigen een familielid de gedetineerde te laten ophalen. Wat gebeurt er nu? De gedetineerde belt altijd op. Natuurlijk met de tarieven in België, die wij niet vragen maar die justitie vraagt voor alle duidelijkheid, zijn enorm duur.

Dorien: Om te telefoneren?

R9: Om te telefoneren, maar de gedetineerde betaalt dat altijd, misschien met geld dat die krijgt van de familie maar soit

Dorien: Het moet altijd via de gedetineerden gaan.

R9: Ja, dus wat is eigenlijk de opzet? Dat is om de familie te laten bellen naar de gedetineerde, dus eigenlijk een collect call doen. We kunnen dat niet rechtstreeks, er moet dan een security verhaal tussen zitten en een toelatingsverhaal door directie en weet ik veel allemaal wat, dus gans dat proces zijn we eigenlijk aan het automatiseren en aan het developen in een service. Maar dan zou, wat zou er dan gebeuren? Dus die familielid belt naar de gedetineerde en eigenlijk wordt automatisch getriggerd dat de gedetineerde eigenlijk terugbelt naar de familielid, maar het is wel de familielid die betaalt. Dus de reden daarom is is omdat er een aantal ja de directie moet goedkeuring geven, ja de gedetineerde moet ook op cel zitten, moet ook iemand zijn die mag bellen, versta je, het moet ook het nummer zijn waarvan dat de nummer wel degelijk dat nummer dat wordt teruggebeld, alle versta je

Dorien: Ja ja

R9: Dus er moeten een paar veiligheidsmaatregelen en daardoor moet het op die manier.

Dorien: En dat zou dus een systeem zijn dat de mensen van buiten betalen aan de gewone tarieven of zijn dat dan de gevangenis tarieven?

R9: Hmm de bedoeling van ons, wij rekenen de gewone tarieven aan, natuurlijk het blijft de justitie zijn hand, als justitie daar zoveel procent bij doet. Nu de tarieven in Beveren zijn 10% lager dan in de andere gevangenissen

Dorien: Om te bellen?

R9: Om te bellen, waarom, dat is het contract van telefonie in België is in handen van een firma Teleo, vroeger Sagi, Sagi is opgekocht door Teleo, en zij hun business model, ze installeren alles gratis alle in de andere gevangenissen he telefoontoestellen en weet ik wat allemaal, maar zij incasseren ook het geld, zij incasseren het geld maar dat zijn eerste en vooral nog de tarieven

van de telefooncabines van vroeger op straat, dat zijn die tarieven nog steeds, dus en ze geven 5% terug aan justitie. Dus justitie wint daar een klein beetje aan ma eigenlijk. Ik weet nog goed als bijvoorbeeld 1 euro kost voor de telefoon te plegen in normaal kost het 10 euro voor de gedetineerde, dus echt een schande. Dus wat dat wij nu gedaan hebben zijn de gewone tarieven, maar justitie kan niet zomaar hier aan die tarieven laten bellen, want dan is het rellen in de andere gevangenissen. Dus dan hebben ze eigenlijk in eerste instantie de tarieven gelijkgesteld, zij incasseren wel al de winst, maar ze hebben dan wel al 10% gezakt om de gedetineerden toch al iets minder te laten betalen, maar de bedoeling is met telefonie dossier RFP aanbesteding die er uit komt om al die tarieven.

Dorien: Dus dat zou een mogelijkheid zijn als in alle gevangenissen PrisonCloud geïmplementeerd is?

R9: Maar daarom hoeft het PrisonCloud niet te zijn, dat is een apart dossier telefonie, natuurlijk hier is het PrisonCloud maar goed, sowieso zal er in de nieuwe aanbesteding staat dat het marktconforme tarieven zijn enzovoort.

Dorien: Ah ja

R9: Nu we gaan ook meedoen aan die tender natuurlijk.

Dorien: Ja maar dat staat open voor andere bedrijven dan?

R9: Ja ja.

Dorien: Alle spannend wat dat het gaat worden dan (gelach). Efkes aan het zien wat ik hier nog op mijn papier heb staan... Ja ik heb hier ook al gehoord dat er hier ooit met de PrisonCloud beperkt internet is geweest.

R9: Ja dat is een goede vraag, ik weet waar dat ge naartoe gaat. Wat is er gebeurd, waarom is dat afgeschaft, weet je dat verhaal?

Dorien: Via de mail naar de VDAB ofzo?

R9: Ja dus wat is er gebeurd, dus beperkt internet hoe werkt dat? En dat is niet altijd duidelijk en zeker niet in de media... Dus beperkt internet was website toestaan of niet toestaan.

Dorien: Ja

R9: Euhm... Alle websites die we hebben toegestaan werden gecontroleerd door justitie, mensen van mij hebben het nog gecontroleerd en werden als veilig beschouwd of als niet veilig beschouwd en daardoor ook toegestaan, VDAB ook solliciteren, hard als, er zat daar een risico, we waren ervan bewust, we wisten dat maar dat risico werd gedragen, we wisten dat daar iets dat ze dat konden doorsturen naar een ander e-mail adres, dat was geweten, maar we hebben dat toch toegestaan, we vinden dat toch belangrijk dat die gedetineerde kan solliciteren dat die dan een mail naar iemand stuurt die toch maar eenrichtingsverkeer is, dus wat is er inderdaad gebeurd, één gedetineerde of twee gedetineerde hebben dus een mail doorgestuurd via dat systeem, wat was dat je kon een sollicitatie xen die sollicitatie dat je gevonden hebt kon je naar een vriend sturen, die sollicitatie dat je naar een vriend stuurt of naar een ander e-mail adres stuurt kon je

nog wat commentaar bij geven he en aan de hand daarvan is het eigenlijk gestuurd naar een journalist, journalist om te zeggen ik kan mailen, ik kan mailen met die journalist maar ik ga nooit een bericht terugkrijgen, het is gewoon alle ge weet dat ook op de VDAB site kun je moeilijk mails lezen, dus dat kon niet en wat is er dan wel gebeurd ze hebben dat opgeblaast, waarbij dat de directeur generaal heeft gezegd onmiddellijk gedaan. Een beetje paniek reactie maar goed dus is dan is het beperkte internet verkeer vanaf dan stopgezet geweest. Daarna hebben ze ons gevraagd om te bekijken om toch zo'n zaken tegen te houden en ik geloof mij gerust ik heb met tientallen beveiligingsfirma's staan praten, dat was volgens hen allemaal onmogelijk, omdat je bepaalde systemen in bouwen van websites hebt die je eigenlijk niet kunt controleren. Maar nu heb ik een Hollandse firma gevonden en die beweren dat ze dat wel konden en we hebben daar dan een aantal sessies mee samen gezeten, een paar workshops houden en die hebben dat eigenlijk ontwikkeld nu en we zijn dan nu vandaag voor de eerste keer in Beveren aan het testen.

Dorien: Ah ja ok

R9: Dus als dat lukt en alle ik heb aal een paar testen gedaan en blijkbaar werkt dat wel, lukt het ook, dan zijn we eigenlijk de eerste dat ik weet in de wereld die dat kan, dus dan gaan we dan terug internet hebben.

Dorien: Ja dus het is door dat één incident eigenlijk dat dat...

R9: Ja jammer genoeg, en eigenlijk was het niet een incident, we wisten ervan dat het kon, dat is één en twee wat dat er gebeurd is is eigenlijk... Als ze bellen naar iemand, ze kunnen naar iedereen bellen.

Dorien: Ja ja dat is waar.

R9: Nu ok ja het wordt gelogd, alle naar wie dat ze bellen, de gesprekken worden niet gelogd, maar we weten wel welk nummer dat ze hebben gebeld, dat is waar, ge weet ook niet naar wie ze gemaïld hebben dat is ook waar, eigenlijk zou je dat ook kunnen bijhouden, maar eigenlijk was het een grote heisa voor niks maar goed.

Dorien: Er wordt gezocht naar.

R9: Dat zijn de media ook he.

Dorien: Ja ja natuurlijk van gedetineerde kan e-mailen.

R9: Dat is ook een schoon voorbeeld daar ook van hé. Ik weet nog goed in Hasselt gingen we eigenlijk een proef of concept doen van PrisonCloud en er was een akkoord om eigenlijk om alle cellen te bekabelen. Maar op een bepaald moment, we hadden de firma heyman, die komt in Hasselt toe met van die grote bollen van kabels hé om dat te gaan bekabelen en volgende dag in het Belang Van Limburg: 'Alle gedetineerde krijgen internet.' Ik wil maar zeggen zo een dingen heb je niet in handen.

Dorien: Ja ja nee zo'n dingen heb je inderdaad niet in de handen, ja dat is dan jammer he maar weinig aan te doen.

R9: Ja maar het heeft wel impact op je eigen verhaal, een aantal zaken worden achteruit geschoven of ja ik vind dat heel jammer dat ganse periode nu dat ze eigenlijk geen beperkt

internet hadden voor zo'n stom incident, terwijl dat er daar voor nooit geen probleem mee geweest zijn he, alle ik noem dat zelf geen probleem, maar goed.

Dorien: Hoe lang heeft dat dan wel?

R9: Ja toch een eindje ze, ik denk toch een jaar.

Dorien: Ja afwachten... Dan ben ik bij mijn laatste vraag gekomen en dat gaat meer over het FORINER project dat we in bezig zijn.

R9: Ma ik zit al in die advisory board he.

Dorien: Ja inderdaad ik weet niet of je daar al een beetje met mee zijt over wat het project juist gaat

R9: Jawel, we hebben met Philippe al een aantal keer, alle aantal keer, ene keer over gesproken, dus ik weet ongeveer wel over wat dat het gaat.

Dorien: Ja dus we willen vanaf volgend jaar eigenlijk een aantal piloot projecten opzetten waarbij dat we gedetineerde onderwijs willen laten volgen, buitenlandse gedetineerde vanuit hun thuisland, dus stel dat er een Belg.

R9: Je weet dat ik dat Europees project nog ingediend hebt? Dat weet je niet hé. Over een jaar of ja dat moest hetzelfde periode zijn geweest dan PrisonCloud, heb ik met Oostenrijk, wie zat er daar nog in? Noorwegen en een aantal andere, Nederland ook peins ik bijna net hetzelfde project ingediend.

Dorien: Ah is het echt?

R9: Ja in het kader van Grundtvig en dan is het wel niet goedgekeurd geweest.

Dorien: Ah dus wij hebben eigenlijk meer chance gehad.

R9: Ja, ik heb gezegd tegen Inge ook van jullie hebben veel meer chance gehad. Ze heeft heel mijn dossier nog gekregen.

Dorien: Ah ja ok dat wist ik niet.

R9: En dat was ook buitenlandse gedetineerden, hier in België, buitenlandse gedetineerde eigenlijk laten coachen door een coach van allé Roemenië, Roemenië zat er ook in, vanuit Roemenië zodanig dat ze opleiding kregen en dan als ze, dat ze ook een Roemeens diploma konden halen

Dorien: Ja krak hetzelfde eigenlijk

R9: Effe meer chance

Dorien: Ja inderdaad, dan is het er toch van gekomen, ze dachten misschien al de tweede keer dus misschien moeten we wel

R9: Ja ja waarom niet, het is alleszins een goed idee

Dorien: Ja, alle nog gewoon een vraag van stel he we willen dan die projecten opzetten, hebt ge nog dingen waarvan dat ge zegt van hou daar moet ik rekening mee houden, alle daar zou ik

rekening mee houden als ik jullie was of hoe dat jij het zou doen, denk jij dat er ook een mogelijk is voor PrisonCloud?

R9: Euhm sowieso he PrisonCloud is een platform dat eraan toe leent he voor zoiets te doen, sowieso, het is ook, ge kunt eigenlijk geen beter platform veronderstellen, het is wereldwijd toegankelijk als ge dat wilt, natuurlijk op een veilige manier, qua device kunt ge het op gelijk welk device doen, alle ik bedoel sowieso het platform is sowieso een meerwaarde daar ben ik van overtuigd, nu specifiek aan moet denken....

Dorien: Het is misschien niet de gemakkelijkste vraag

R9: Ma IT technisch zie ik geen probleem op zich dat mag geen issue zijn ook al zouden er sommige beweren gelijk ik dat genoeg vroeger heb gehoord dat dat er wel is ma eigenlijk mag dat niet, want er is geen enkele IT technische reden waarom dat dat niet zou mogelijk zijn euh dan eerder wat dat maar dat is puur over learning in de gevangnissen, alles valt of staat met motivatie.

Dorien: Ja

R9: Absoluut, daar ben ik van overtuigd, als ge niet die gedetineerde op een bepaalde manier of die gedetineerde maar ook ook de coaches die motivatie kan geven om en ook de notie kan meegeven van de meerwaarde ervan dan, ik denk dat dat toch wel de belangrijkste, los van inhoud of los van de cursus dat ge dan ook geeft

Dorien: Dus als ik het dus goed begrijp is het, gaat dat dan verder dan de e-learning dat momenteel op PrisonCloud is en is het met ondersteuning van...

R9: Wel het systeem van Antwerpen, Leuven-centraal.

Dorien: Ja

R9: Dat is een goed systeem, ma ik geloof niet in gevangnissen. Ik ga niet zeggen in de buitenwereld, maar in de gevangnissen geloof niet in pure e-learning. Vroeger wel. Omdat ik zei dat dat niet werkt in de gevangnissen, ne gedetineerde heeft andere zorgen ook meestal dan, als gij of ik een cursus willen volgen gaan wij daar, is dat omdat we daar echt zin in hebben en we willen dat ook gaan volgen en we gaan dat ook doen en we gaan daar iets voor doen, maar een gedetineerde heeft andere zorgen, oftewel is hem nog niet veroordeeld en heeft nog zijn proces in zijn achter, en na zijn proces is het meer zijn familie, zijn contacten enzovoort. Maar educatie is daar ook een belangrijke in maar je moet hen wel motiveren, het heeft ook geen he met alle respect meestal zijn het ook niet de universitaires die in de gevangenis zitten en alle dat is jammer maar dat is wel een heel belangrijke groep. En daarom is die motivatie zo belangrijk

Dorien: Ja motivatie en coaching.

R9: Alle als dat

Dorien: Mogelijk is ja, want ja we nemen het zeker mee dat

R9: Allé met alle respect, voor jullie als belangrijk aanzien wordt, het puntje van aandacht.

Dorien: Ja ik heb het al in het FORINER dingen zelf gehoord dus.

R9: Ja waarschijnlijk he.

Dorien: Dus ik denk dat we daar al.

R9: Dat is sowieso denk ik, en dat is ja ik weet nu niet welke landen zitten er allemaal in?

Dorien: Ja partners zijn alleen België, Engeland en Nederland, maar we willen echt wel projecten doen over Europa, dus we willen ook ander landen bij betrekken Polen, Noorwegen,...

R9: Roemenië moet je zeker betrekken.

Dorien: Ja Roemenië.

R9: Ja Roemenië moet je je zeker, ik heb daar wel contacten anders.

Dorien: Ah ja

R9: Want Roemenië is Europees enorm gezind ook door de subsidies, ik denk dat het het land is die met de meest subsidies is gaan lopen, ik ken daar ook iemand op hoog niveau binnen het gevangeniswezen die zeker, zelf de directeur generaal ken ik vrij goed, die zeker als ik hem een mailtje stuur, die zeker bereid zou zijn om, alle dat wil ik wel doen

Dorien: Ah dat is goed om te weten, alle zo'n dingen gaan tijdens die policy advisory nog zeker aanbod komen denk ik dus, ma dat is al goed om te weten want ja Roemenië het is altijd de contactpersonen dat ge nodig hebt

R9: Ja nu in oktober is in Roemenië ook ICPA dus daar zit je eigenlijk met gans Europa, alle gans de wereld eigenlijk, maar vooral gans Europa. Het is EUROPRIS is nu binnenkort in Portugal.

Dorien: Ja over ICT ook he?

R9: Ja maar daar komt wel belangrijke mensen, dus in feite ik denk dat Chris gaat die ook aan tafel zat daarnet.

Dorien: Ah ja ja ok.

R9: Misschien wel belangrijk om dat als aandachtspunt of als verkooppunt te gebruiken EuroPrison omdat daar toch wel, om daar toch wel een aantal landen aan te spreken. Sowieso Noorwegen zeker, daar heb ik ook wel ma dat kent Inge allemaal ook wel, Paul Brevik en Torfinn.

Dorien: Ik denk dat Torfinn zelfs ook naar de policy, nu ben ik niet 100% zeker.

R9: Torfinn ging in pensioen he wel, maar Paul komt die zat ook in het project met Oostenrijk?

Dorien: Ah ja ja ok, er komt sowieso volk van Noorwegen.

R9: Ma ik heb ook nog ooit in een ander project gezeten met hem rond, hoe noemde dat producteur met Duitsland, dat is eigenlijk een heel learning platform.

Dorien: Die Elis?

R9: Elis bestond al maar het was eigenlijk een opvolger van Ellis, dat we eigenlijk wouden bouw maar we zijn daar eigenlijk nooit ook door Duitsland niet echt ver genoeg mee geraakt, nu ben ik de naam kwijt dju, ik kan er niet op komen.

Dorien: Ja ca va. Misschien nog een allerlaatste vraag van stel dat we die project willen realiseren, denkt ge dat er dan dingen op het beleidsniveau moeten veranderen, op Europees beleidsniveau of op de nationale niveaus?

R9: Dat hangt een beetje af van land tot land, ik kan voor veel landen zeggen dit moet daar veranderen, dit zou daar moeten veranderen, he dat is simpel, maar in het algemeen denk ik dat onderwijs vrij goed gedragen wordt in Europa, ik denk dat ik ga niet zeggen alle landen maar toch wel vrij veel landen het nut zien van het onderwijs zien binnen de gevangenis, dat sowieso. De trigger om met buitenlandse gedetineerde iets te doen, maar dan de trigger om ze terug te brengen, dat is een heel belangrijke.

Dorien: Ja dus de link om ze.

R9: Dat is heel belangrijk, dus dat ze weten als overheid dat het ook als doel heeft, zoals dat wij gedaan hebben in hetzelfde project eigenlijk waarmee jij nu mee bezig bent, eigenlijk om te gaan zeggen de bedoeling is dat die Roemeen die in België in de gevangenis zit een Roemeens diploma halen zodanig dat die werk kan vinden in Roemenië.

Dorien: Ja

R9: En dat is een belangrijke trigger, zeker op politiek vlak. Maar anders in Nederland bijvoorbeeld, allé per land. Nederland moet af van alles te willen zelf doen, wat bedoel ik daar dan mee? Ge hebt daar een kern van IT, dat is 500 man, ik peis dat dat de grootste is van Europa, SSI.

Dorien: Alleen voor de gevangenis, nee?

R9: Enkel en alleen voor de gevangenis.

Dorien: How, om te vragen, hoeveel is dat in België?

R9: Euh 80

Dorien: Groot verschil.

R9: En we doen beter werk dan in Nederland, deden beter werk, ma ze doen ongetwijfeld nog beter werk dan hier. Wat is het grote probleem in Nederland met de SSI dat is één bureaucratie verschrikkelijk alles moet 27 bureaus passeren en ondertekend worden en nog discuten, en twee is ze willen alles zelf doen, dus neem nu gij als Europees project daar iets wil gaan doen, met DEI ga je geen probleem hebben, met justitie zelf ga je geen probleem hebben, maar SSI gaan zeggen wij kunnend at ook en we gaan dat beter kunnen en ge zit daar met ene macht die onmiddellijk al gaat gaan tegenhouden, dat heb ik al tientallen keren ondervonden, dus dat zijn land specifieke zaken waarmee je wel rekening mee moet houden

Dorien: Ja dat voor elk land uitzoeken zijn.

R9: Het gemakkelijkste zijn Denemarken, Noorwegen dat is simpel en zeker Denemarken, ik weet niet, hoe noemt ze weer? Die daar gans het onderwijs in bij gedetineerde heeft eigenlijk een totaal nieuw concept maar eigenlijk wel goed.

Dorien: Lena Broo, nee?

R9: Nee het is een man. Auh bon soit.

Dorien: Namen (gelach)

R9: Namen namen...

Dorien: Altijd moeilijk

R9: Ja, waar heb ik hem over het laats nog gezien, was die niet op EPEA ook?

Dorien: Het zou kunnen

R9: Ik hem ook met hem nog in een Europees project gezeten. Maar ik kan u zeggen, als je die achter u hebt dan zit je ook binnen in Denemarken. Maar ik ga dat, heb je een blaadje papier of straks, ge ga toch nog naar beneden he? Help dat ik het onthoud dat ik het opschrijf, stuur ik het u door of via Philippe.

Dorien: Ja ca va dan krijgen we het nog wel.

R9: En dan Roemenië is zeer gemakkelijk, moet je ook gemakkelijk binnen geraken.

Dorien: Ah ja

R9: Landen waar dat je niet binnen geraakt is Italië, alhoewel via één iemand dat ik ken, maar Italië is moeilijk. Catalonië moet je zeker binnen geraken. Barcelona, de universiteit van Barcelona heeft heel goede contacten met de gevangeniswezen. Euhm maar ik heb al die namen, ik heb dat allemaal wel liggen ze.

Dorien: Ah ja das is goed dan, we zullen dan nog is komen aankloppen.

R9: Ja ma ge moet via die mensen gaan.

Dorien: Ja het is zo de juiste personen vinden he.

R9: Ja absoluut, want als ge zelf als buitenstander veel van die landen binnenkomt, geen impact, dat heeft geen zin.

Dorien: Ca va dan komen we nog is aankloppen voor u netwerk hé (gelach)

R9: Binnen wanneer is het, 15 juni.

Dorien: Ja ergens half juni.

R9: Ik heb mijn agenda ook vrij gemaakt dus.

Dorien: Super kei goed, dat gaat ge ineens ook de resultaten van het onderzoek krijgen of voor zover we al staan dan. Ca va dan ik weet niet hebt ge zelf nog iets toe te voegen?

R9: Och over PrisonCloud kan ik nog wel een uurtje of twee spreken (gelach). Hebben jullie de brochure al gehad van PrisonCloud, hebben jullie die al gezien?

Dorien: Toen we EPEA zijn we ook naar hier gekomen hé en dan heb ik ook die placemat heb ik toen ook al gezien.

R9: Ja nee ma de brochure? Alle schrijf het op.

Dorien: Ja ca va dan heb ik juist nog één praktisch iets dat is zo een informant consent, ik weet niet ge zult dat misschien al wel kennen, waar dat er meer informatie staat over heel het onderzoek en dat ge ons de toestemming geeft

R9: Ik zal het invullen

Dorien: Super

8. Codeerschema analyse kwalitatief luid

Labels	Sublabels	Subsublabels
Uitleg van het project	Wat (aanbod)	
	Wie	Wie bereiken ze (of niet niet)
		Met wie werken ze samen
		Vrijwilligers
	Hoe (werkwijze)	Informatie verstrekken
		Verloop aanvraag/diploma
Toekomst		
Historiek van het project	Sinds wanneer	
	Reden ontstaan/aanleiding	
	Initiatiefnemer	
Succesfactoren	Bij de opstart	
	Doorheen de jaren	
	Vandaag de dag	
Knelpunten	Bij de opstart	
	Doorheen de jaren	
	Vandaag de dag	
Impact	Op gedetineerden	
	Op gevangenen	
	Op samenleving	
Beleid	Europees niveau	
	Nationaal niveau	
	Regionaal niveau	
	Lokaal niveau	